

آزمون خیلی سبز؛ یک آزمون استراتژیک

آزمون آزمایشی خیلی سبز
مرحله ششم
رشته ریاضی

آزمون آزمایشی خیلی سبز
پایه دوازدهم
سال تحصیلی ۱۴۰۴ - ۱۴۰۵
مرحله ششم
رشته انسانی

آزمون آزمایشی خیلی سبز
پایه دوازدهم
سال تحصیلی ۱۴۰۴ - ۱۴۰۵
مرحله ششم
رشته انسانی

فهرست مطالب

ردیف	عنوان	نمره
۱	مباحث عمومی	۲۰
۲	مباحث اختصاصی	۸۰
۳	مجموع	۱۰۰

فهرست مطالب

ردیف	عنوان	نمره
۱	مباحث عمومی	۲۰
۲	مباحث اختصاصی	۸۰
۳	مجموع	۱۰۰

فهرست مطالب

ردیف	عنوان	نمره
۱	مباحث عمومی	۲۰
۲	مباحث اختصاصی	۸۰
۳	مجموع	۱۰۰

مثل کنکورترین آزمون آزمایشی

دفترچه سوالات آزمون‌های خیلی سبز، از همه نظر (تعداد سؤال‌ها، زمان پاسخگویی، نوع چینش گزینه‌ها، نوع صفحه آرای، فونت سوالات، سایز کلمات و اعداد، جای خالی محل انجام محاسبات و...) در شبیه‌ترین حالت به دفترچه سوالات کنکور سراسری طراحی می‌شود.

مرحله ۶ دوازدهم تجربی | زیست‌شناسی

صفحه ۲

- ۱- در بخشی از کتاب درسی، آزمایشات دانشمندی در سه مرحله کلی آورده شده است که به بحث‌ها و پژوهش‌های چندساله درباره ماهیت ماده ژنتیک خاتمه داد. در هر مرحله‌ای از این آزمایشات که از پروتئازها استفاده شد، کدام مورد زیر مشاهده می‌شود؟
 - (۱) عدم تجزیه ماده وراثتی
 - (۲) انتقال صفت بین یاخته‌های زنده
 - (۳) عدم استفاده از گریزان (سانتریفیوژ)
 - (۴) قرارگیری باکتری‌ها در چهار ظرف متمایز
- ۲- کدام ویژگی، درباره هیچ‌یک از کاتالیزورهای زیستی فعال در یاخته‌های کبدی انسان صادق نیست؟
 - (۱) در طی شرکت در واکنش‌های شیمیایی مصرف می‌شوند.
 - (۲) پس از قرارگرفتن مواد سمی در جایگاه فعال آن‌ها، به فعالیت صحیحشان ادامه می‌دهند.
 - (۳) با اثر بر یک نوع پیش‌ماده خاص، قادر به تولید چند نوع فرآورده مختلف در درون یاخته می‌باشند.
 - (۴) بدون نیاز به شکل‌گیری جایگاه فعال در نتیجه تشکیل ساختار سوم پروتئینی، به انجام واکنش‌های شیمیایی می‌پردازند.
- ۳- کدام مورد برای تکمیل عبارت زیر، مناسب است؟
 «فقط یکی از آنزیم‌های شرکت‌کننده در فرایند همانندسازی دنا که بلافاصله بعد از تشکیل دوراهی همانندسازی، فعالیت خود را آغاز می‌کند،»
 - (۱) مارپیچ دنا و دو رشته آن را از هم باز می‌کند
 - (۲) در ساخت یک رشته دنا در مقابل رشته الگو نقش دارد
 - (۳) بین گروه فسفات و گروه هیدروکسیل، پیوند اشتراکی می‌سازد
 - (۴) فاقد توانایی شکستن پیوند اشتراکی در فعالیت بسیارازی خود است
- ۴- با توجه به اطلاعات کتاب درسی درباره انواع نوکلئیک اسیدهای دورشته‌ای در یاخته‌های مورو، نوکلئیک اسیدی که ساختار حلقوی دارد نسبت به نوکلئیک اسیدی که ساختار خطی دارد، چه مشخصه‌ای دارند؟ (در نظر بگیرید هر یک در زمان مشابهی همانندسازی می‌شوند.)
 - (۱) توسط تعداد غشای کم‌تری محصور شده است.
 - (۲) همانندسازی را در جهت بیشتری انجام می‌دهد.
 - (۳) تعداد دوراهی‌های همانندسازی بیشتری دارد.
 - (۴) برای تکثیر آن، مقدار نوکلئوتیدهای آزاد کم‌تری مصرف می‌شود.
- ۵- کدام مورد، در خصوص آزمایشات یا نتایج کارهای گریفیت، نادرست است؟
 - (۱) در یکی از آزمایشات خود، علی‌رغم استفاده از باکتری‌های زنده بدون پوشینه، سبب مرگ موش شد.
 - (۲) در یکی از آزمایشات خود، علی‌رغم تزریق باکتری‌های زنده به موش، شاهد زنده ماندن موش بود.
 - (۳) در یکی از آزمایشات خود، باکتری‌های پوشینه‌دار زنده را در محلی غیر از خون موش‌های مرده مشاهده کرد.
 - (۴) در یکی از آزمایشات خود، بدون پی‌بردن به ماهیت ماده ژنتیک، نحوه انتقال آن بین یاخته‌های زنده را متوجه شد.
- ۶- کدام عبارت در خصوص پیوندهایی که در ساختار «عامل اصلی انتقال صفات وراثتی» حضور دارند، نادرست است؟
 - (۱) پیوندی که بین قندهای دو نوکلئوتید مجاور برقرار است، «فوسفودیستر» نام دارد.
 - (۲) پیوندی که بین قندهای دو نوکلئوتید مجاور برقرار است، «فوسفودیستر» نام دارد.

Green Page

- سؤال‌هایی که با توجه به تمرین‌ها و مثال‌های کتاب درسی و سؤال‌های امتحان‌های نهایی برگزار شده، تو آزمون خیلی سبز براتون شبیه‌سازی شدن، البته سؤال‌های خاص امتحان نهایی؛ همون سؤال‌هایی که تضمین می‌کنه ۲۰ بگیری
- (سبک و نوع نگارش سؤال‌ها مشابهت دقیق با امتحان‌های نهایی دارن)
- تقریباً تو هر آزمون، برای هر درس ۲ یا ۳ تا سؤال شبیه‌ساز نهایی (Green Page) داریم.
- رنگ زمینه صفحه پاسخنامه این سؤال‌ها سبزرنگه به همین دلیل معروفن به (Green page)

فیزیک **۶۲** هر میکروقرن، تقریباً چند دقیقه است؟

۸ / ۷۶ (۲)
۸۷ / ۶ (۴)
۵ / ۲۶ (۱)
۵۲ / ۶ (۳)

پاسخ: گزینه ۳

تبدیل یکای زنجیره‌ای: برای تبدیل یکای یک کمیت به یکاهای دیگر، از روش تبدیل یکای زنجیره‌ای استفاده می‌کنیم. برای نمونه، برای این که ببینیم ۲۰ in معادل چند cm است، به صورت زیر عمل می‌کنیم:

الف) ابتدا تساوی بین دو یکا را می‌نویسیم، تا کسر تبدیل مناسب به دست آید:

$$1 \text{ in} = 2.54 \text{ cm} \Rightarrow \frac{1 \text{ in}}{2.54 \text{ cm}} = 1 \quad \text{یا} \quad \frac{2.54 \text{ cm}}{1 \text{ in}} = 1$$

ب) سپس به کمک کسر تبدیل مناسب، تبدیل یکای زنجیره‌ای را می‌نویسیم:

$$20 \text{ in} = 20 \text{ in} \times \frac{2.54 \text{ cm}}{1 \text{ in}} = 50.8 \text{ cm}$$

از روش تبدیل یکای زنجیره‌ای استفاده می‌کنیم:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

$$1 \text{ میکروقرن} = 10^{-6} \text{ قرن} \times \frac{100 \text{ سال}}{1 \text{ قرن}} \times \frac{365 \text{ روز}}{1 \text{ سال}} \times \frac{24 \text{ ساعت}}{1 \text{ روز}} \times \frac{60 \text{ دقیقه}}{1 \text{ ساعت}}$$

$$= 10^{-6} \times 100 \times 365 \times 24 \times 60 = 52.56 \text{ دقیقه} \approx 52.6$$

الف) هر میکروقرن، تقریباً چند دقیقه است؟

کتاب درسی

(فیزیک (۱) - تمرین ۶ پایان فصل صفحه ۱۹ کتاب درسی)

پایین صفحه پاسخنامه این سؤال‌ها، سؤال اصلی که تو امتحان نهایی اومده (یا تمرین و مثال کتاب) با ذکر آدرسش نوشته شده.

Red Page

- برای این که با سبک سؤال‌های کنکور خیلی دقیق آشنا بشین؛ خیلی سبز تو هر آزمون برای هر درس ۲ یا ۳ تا از سؤال‌های کنکور رو شبیه‌سازی می‌کنه.
- همیشه سعی میشه که این مدل شبیه‌سازی‌ها از بین (سؤال‌های کنکور) که معمولاً تکرار میشن انجام بشه
- توی پاسخنامه صفحه مربوط به پاسخ این سؤال‌ها رنگ زمینه قرمز داره به خاطر همین بهش می‌گیم (Red page)
- اگه دقت کنید می‌بینید که سبک و مدل این سؤال‌های شبیه‌سازی شده دقیقاً مثل همون سؤال کنکوره

فیزیک

۴۵ معادله سرعت-زمان متحرکی که در امتداد محور x حرکت می‌کند، در SI به صورت $v = t^2 - 4t + 5$ است. شتاب متوسط این متحرک از مبدأ زمان تا لحظه‌ای که سرعت آن به $\vec{v} = (1 \text{ m/s})\vec{i}$ می‌رسد، بر حسب متر بر مربع ثانیه کدام است؟

$4\vec{i}$ (۱)
 $2\vec{i}$ (۳)
 $-4\vec{i}$ (۲)
 $-2\vec{i}$ (۴)

پاسخ: گزینه ۴

Hint سرعت در مبدأ زمان (v_0) و لحظه t_1 که بردار سرعت در آن لحظه برابر $\vec{v}_1 = (1 \text{ m/s})\vec{i}$ است را به دست آورید و سپس از رابطه $\vec{a}_{av} = \frac{\Delta \vec{v}}{\Delta t}$ خواسته سؤال را حساب کنید.

بردار شتاب متوسط متحرک از رابطه زیر به دست می‌آید:

($\vec{v}$): بردار سرعت متحرک (m/s)
 t : زمان (s)

گام اول: سرعت متحرک در مبدأ زمان را به دست می‌آوریم:

$$v_0 = (0)^2 - 4(0) + 5 = 5 \text{ m/s}$$

گام دوم: اکنون لحظه‌ای را که سرعت متحرک 1 m/s است، محاسبه می‌کنیم:

$$v = t^2 - 4t + 5 = 1 \Rightarrow t^2 - 4t + 4 = 0 \Rightarrow (t-2)^2 = 0 \Rightarrow t = 2 \text{ s}$$

گام سوم: بردار شتاب متوسط متحرک را در بازه زمانی ۰ تا ۲ ثانیه به دست می‌آوریم:

$$\vec{a}_{av} = \frac{\Delta \vec{v}}{\Delta t} = \frac{\vec{v}_{2s} - \vec{v}_0}{2 - 0} = \frac{(1-5)\vec{i}}{2} = (-2 \text{ m/s}^2)\vec{i}$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کنکور

معادله سرعت-زمان متحرکی در SI به صورت $v = 2t^2 - 8$ است. شتاب متوسط آن در ۲ ثانیه دوم چند متر بر مربع ثانیه است؟

18 (۱)
 12 (۲)
 8 (۳)
 4 (۴)

(سؤال ۴۸ کنکور ریاضی ۱۳۰۴ - نوبت اول)

سؤال اصلی کنکور که این سؤال از درسش شبیه‌سازی شده رو می‌تونن پایین صفحه پاسخنامه ببینید.

Purple Page

- مرسومه که هر سال سؤال های یکی دو تا درس تو کنکور سراسری سخت تر (یا خاص تر) طراحی میشن
- مثلاً کنکور سال ۱۴۰۴ تو رشته ریاضی و تجربی درس های ریاضی و شیمی اینجوری بودن و برای رشته انسانی این اتفاق برای علوم و فنون و فلسفه (کمی هم جغرافیا) افتاده بود.
- خیلی سبز این مدل سؤال های خاص رو هم تو هر آزمون شبیه سازی می کنه (۱ یا ۲ سؤال برای هر درس)
- صفحه پاسخ هر کدوم از این سؤال ها رنگ زمینه بنفش داره.
- Purple Page برای همه درس ها نیست و فقط برای درس هایی که سؤال خاص تر (یا سخت تر) تو کنکور همون سال داشتن از این مدل شبیه سازی ها داریم.

مشابه کنکور ۱۴۰۴

ریاضی

۱۱۴ تابع f ثابت و تابع g همانی است. اگر $6x = 2f(2x-1) + 3g(2x+1)$ باشد، حاصل $(\frac{g}{f})(3)$ کدام است؟

تابع $g(x) = x$ است.

$-\frac{1}{2}$ (۲)
 -2 (۴)

$\frac{1}{2}$ (۱)
 2 (۳)

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: ضابطه تابع f را $f(x) = c$ و ضابطه تابع g را $g(x) = x$ در نظر می گیریم. حالا طبق رابطه مفروض داریم:

$$2c + 3(2x+1) = 6x \Rightarrow 6x + 2c + 3 = 6x$$

برای این که تساوی بالا همواره برقرار باشد، لازم است $2c + 3$ برابر صفر باشد:

$$c = -\frac{3}{2}$$

گام دوم: یعنی $f(x) = -\frac{3}{2}$ است و داریم:

$$(\frac{g}{f})(3) = \frac{g(3)}{f(3)} = \frac{3}{-\frac{3}{2}} = -2$$

اگر f تابعی همانی و g تابع ثابت بوده و $g(3x) + 2f(3+x) = 3 + 2x$ باشد، مقدار $\frac{f(-1)}{g(4)}$ کدام است؟

(سؤال ۱۱۶ کنکور تهرانی ۱۳۰۴ - نوبت دوم)

$\frac{1}{3}$ (۲)
 $-\frac{1}{3}$ (۴)

$\frac{1}{4}$ (۱)
 $-\frac{1}{4}$ (۳)

سؤال اصلی کنکور که این سؤال با توجه به اون شبیه سازی شده هم پایین صفحه پاسخنامه سؤال آورده شده که بتونی بلافاصله بعد از حل کردنش سؤال اصلی کنکور رو هم ببینی و این مدل سؤال خاص رو دقیقاً به ذهن بسپری.

پاسخنامه‌های برای تکمیل یادگیری

- پاسخنامه خیلی سبز فقط یک پاسخنامه معمولی نیست، بلکه به مسیره؛ به مسیر فکر شده و مرحله به مرحله برای تکمیل یادگیری.
- هر سؤال و پاسخ رو تو به صفحه میاریم که دسترسی به هر سؤال راحت‌تر باشه.

گاهی وقت‌ها دلیل اینکه نتونستی به جواب برسی اینه که صورت سؤال رو خوب متوجه نشدی، **تعبیر سؤال** (که دقیقاً رو قسمت خاص فهم سؤال نوشته می‌شه) به فهم دقیق سؤال کمک می‌کنه.

صورت سؤال رو دوباره اینجا میاره که حین بررسی پاسخنامه صورت سؤال هم دم دست باشه.

زیست‌شناسی

۱۶ شکل زیر، ترسیمی ساده مربوط به یکی از انواع الگوهای پیشنهادی برای همانندسازی دنا است. کد به این شکل، درست بیان شده است؟ (فرض کنید تمام نوکلئوتیدهای دنا A معمولی هستند، در ف را برابر با یک رشته پلی‌نوکلئوتیدی در نظر بگیرید.)

(۱) شکستن پیوند اشتراکی در این الگو تنها به واسطه فعالیت نوکلئازی دنباسپاراز محتمل است.

(۲) در این الگو برخلاف الگوی تأییدشده توسط مزلسون و استال، تغییر ساختار رشته الگو محتمل نیست.

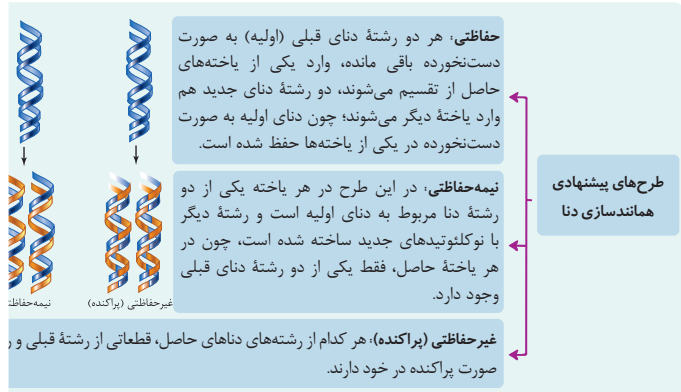
(۳) به دنبال ۲ دور همانندسازی دنا B با این الگو و در شرایطی مشابه با آزمایش مزلسون و استال، تشکیل نوار در میانه لوله محتمل است.

(۴) در پی ۴ دور همانندسازی دنا C با این الگو و در محیط دارای ^{15}N ، فقط یک نوار در لوله تشکیل می‌شود.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: زیست دوازدهم - فصل ۱ - طرح‌های همانندسازی

شکل، نشان‌دهنده طرح همانندسازی حفاظتی است، چراکه در آن، هر دو رشته دنا اولیه به صورت دسته‌وارد یکی از یاخته‌های حاصل می‌شوند. دو رشته دنا جدید هم، با هم، وارد یاخته دیگر می‌شوند. از طرفی، دارای نیتروژن ۱۴ هستند و دنا C هم فقط دارای نیتروژن ۱۵ است.

اگر دنا با نیتروژن ۱۵ (دنا C)، یک بار در محیط دارای نیتروژن ۱۴ به روش حفاظتی همانندسازی شود، در دنا با نوکلئوتیدهای حاوی نیتروژن ۱۵ ایجاد می‌شود. اگر این دو دنا جدید دوباره به صورت حفاظتی همانند دناهای دارای نیتروژن ۱۵ ایجاد می‌شود. پس در نهایت، فقط یک نوار در سانتیفریوژ ایجاد می‌شود که دناهای بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): طی همانندسازی دنا، هنگام اضافه شدن هر نوکلئوتید سه فسفات به انتهای رشته پلی‌نوکلئوتیدی در طی فعالیت بسپارازی دنباسپاراز، دوتا از فسفات‌های آن از نوکلئوتید جدا می‌شوند. طی فعالیت نوکلئازی د فسفودی‌استر برای رفع اشتباه شکسته می‌شود. پس هم طی همانندسازی دنا (فعالیت بسپارازی) و هم طی دنباسپاراز شکستن پیوند اشتراکی رخ می‌دهد.

اگر همانندسازی دنا در آزمایش‌های مزلسون و استال با الگوی حفاظتی ممکن باشد، به ازای هر دور همانندسازی تشکیل شده دارای چگالی سبک یا سنگین هستند و در لوله آزمایش هیچ‌گاه دناهایی با چگالی متوسط تشکیل

هدف اصلی این مدل پاسخنامه اینه که فقط پاسخنامه رو نخونی و رد بشی بلکه مرحله به مرحله بهت کمک بکنه خودت سؤال رو حل کنی. **Hint** به اشاره دقیقیه برای اینکه بدونی برای جواب دادن به این سؤال از کجا شروع کنی و چیکار کنی.

درس‌Box به درسنامه کامل در عین حال جمع‌وجوره برای یادآوری درسنامه مربوط به اون سؤال. اگه تا این مرحله هنوز به جواب نرسیدی درس باکس کمک می‌کنه به یادآوری و تلاش مجدد برای حل سؤال.

پاسخ خیلی تشریحی به پاسخنامه خیلی خیلی تشریحی که هم پاسخ درست رو کامل تشریح می‌کنه و هم تکتک گزینه‌هارو بررسی می‌کنه. معمولاً این پاسخنامه گام به گام و برای اینکه با خوندن گام اول دوباره سعی کنی ادامه راه حل رو خودت پیدا کنی.

نکته نکته‌های خیلی خاص (کنکوری)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

موارد (ب) و (ت) درست‌اند.

بررسی موارد:

(الف) یون‌ها با قرارگیری در مدار الکتریکی به سوی قطب‌های ناهم‌نام خود حرکت می‌کنند، نه قطب‌های هم‌نام!

(ب) گرافیت، رسانای الکتریکی است و دو ماده دیگر، رسانای جریان برق نیستند.

ترکیب‌های یونی در حالت جامد، رسانای جریان برق نیستند؛ زیرا یون‌ها در حالت جامد نمی‌توانند آزادانه جابه‌جا شوند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: برای این که نمودار سهمی پایین‌تر از خط قرار گیرد باید $(-2, 3)$ مجموعه جواب‌های نامعادله زیر باشد:

$$b < 2ax + 4b \Rightarrow x^2 - 2ax - 5b < 0$$

گام دوم: با توجه به تعیین علامت عبارت درجه ۲، می‌توان نتیجه گرفت که $x = 3$ و $x = -2$ جواب

$$x^2 - 2ax - 5b = 0 \text{ هستند، در نتیجه:}$$

$$\begin{cases} 9a - 5b = 0 \\ 4a - 5b = 0 \end{cases} \xrightarrow{\text{بالایی را از پایینی کم می‌کنیم.}} \begin{cases} 5a = 0 \\ 5a - 5b = 0 \end{cases} \Rightarrow a = \frac{1}{5}, b = \frac{4}{5}$$

$$\frac{1}{5} \times \frac{4}{5} = \frac{4}{25} = 0.16$$

می‌توانستی برای مشخص کردن a و b از S و P استفاده کنی.

$$3a = 1 \Rightarrow a = \frac{1}{3}$$

$$-5b = -4 \Rightarrow b = \frac{4}{5}$$

په‌جور دیگه

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: از جدول تعیین علامت استفاده می‌کنیم؛ زیرا دامنه تابع f مجموعه جواب‌های نامعادله $\frac{1-2x}{\sqrt{x}-1} \geq 0$ است

$$\frac{1-2x}{\sqrt{x}-1}$$

و براساس روابط درس‌پاکس، جدول تعیین علامت عبارت $\sqrt{x}-1$ را می‌نویسیم:

$$\frac{1}{\sqrt{x}-1}$$

گام دوم: حالا جدول هم‌زمان این دو عبارت را داریم:

$\frac{1}{\sqrt{x}-1}$	$\frac{1-2x}{\sqrt{x}-1}$
+	-
-	+
-	-
+	-

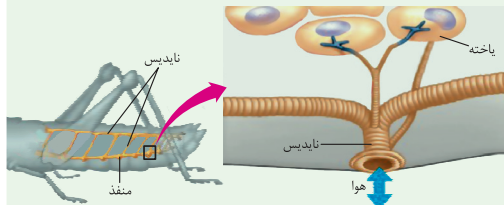
با توجه به جدول بالا، مجموعه جواب‌های نامعادله $\frac{1-2x}{\sqrt{x}-1} \geq 0$ که همان دامنه تابع f است، بازه $(\frac{1}{4}, 1)$ خواهد هیچ عدد صحیحی را شامل نمی‌شود.اگر $x \in \mathbb{Z}$ ، آن‌گاه $[x] = x$ و ضابطه تابع f به صورت $f(x) = \sqrt{x}-1$ خواهد شد که غیر قابل قبول است؛ پس شامل هیچ عدد صحیحی نیست.

تیزبازی

شکل‌نامه

(۱) قطر نایدیس‌ها با میزان انشعابات آن‌ها، رابطه عکس دارد؛ یعنی هر چه قدر از بخش‌های ابتدایی به سمت انت می‌رویم، قطر کاهش می‌یابد.

(۲) جهت جریان هوا درون نایدیس‌ها دوطرفه است.

(۳) از یک نایدیس می‌تواند انشعابات با قطر متفاوت جدا شود. این انشعابات می‌توانند به بخش‌های مختلف بدن بروند، گ به سمت منافذ تنفسی دیگر می‌روند تا با انشعابات آن‌ها یکی شوند، گروهی هم می‌توانند بروند و انشعابات پایانی نایدیس در مجاورت هر یاخته، ممکن است بیش از یک انشعاب پایانی وجود داشته باشد.

درون سیتوپلاسم کروموزوم کمکی نیز حضور دارد و از نظر تعداد جایگاه آغاز همانندسازی و یک یا دو همانند اغلب پروکاریوت‌ها است.

(الف) ساختاری متشکل از دو رشته موازی است که در جهتی خاص حول محور فرضی پیچیده شده‌اند.

(ب) در یک نقطه ویژه از دنا، فرایند همانندسازی، آغاز شده و با رسیدن مجدد به آن پایان می‌یابد.

(ج) مشابه دنا کمکی، از طریق بخش مشترکی به غشای یاخته اتصال می‌یابد.

(د) تعداد ساختارهای Y شکل آن حین همانندسازی کم‌تر از دنا اصلی آغازیان است.

(۲) «الف»، «ب» و «د»

(۱) «الف» و «د»

(۴) «الف»، «ب»، «ج» و «د»

(۳) «ب»، «ج» و «د»

مشاوره تو یکی از سؤال‌های کنکور که تپ مشابهی با سؤال ما داشت، یکی از موارد تو همه گزینه‌ها تکرار شده بود (مثل مورد (د) تو این‌جا) خب این یعنی این گزینه درسته و لازم نیست بخونیش، پس با خیالت راحت برو سراغ بقیه گزینه‌ها و زمانت رو save کن.

گول نخوری ✖ سعی کردیم اشتباهات

متدوالی که تو هر سؤال اتفاق می‌افته رو تحت عنوان گول نخوری برای هر سؤال بیاریم.

این قراره بهت کمک کنه که تو دام سؤال‌ها نیفتی و بعد از به مدتی دام سؤال‌ها رو بشناسی.

په‌جور دیگه ➡ اگر سؤال رو درست حل

کردی به راه حل متفاوت هم اینجا ببین.

په‌جور دیگه نگاه کردن به هر سؤال کمک زیادی به بالا بردن سرعت حل تست‌ها می‌کنه.

تیزبازی 🏆 حتی اگر یکی دوتا سؤال

رو بتونی سر جلسه آزمون (مخصوصاً کنکور) سریع و خاص حل کنی علاوه بر ذخیره کردن زمان از نظر روحی هم خیلی خیلی بهت کمک می‌کنه. تیزبازی به آیتم جذابه برای یاد گرفتن و تمرین کردن حل سؤال‌ها باروش‌های تند و تیز.

شکل‌نامه 📐 شکل‌های کتاب

تو بعضی از درس‌ها (مخصوصاً زیست‌شناسی) خیلی خیلی مهمه. موشکافی شکل‌های مهم کتاب درسی رو اینجا ببین.

مشاوره 🗨 اهمیت تست‌ها توی

کنکور، پرتکرار بودنشون و توضیحات تخصصی به طراح حرفه‌ای رو توی مشاوره هر تست دقیق بخون.

این همه آیتم توی پاسخنامه به خاطر اینکه هر کسی متناسب با نیاز خودش از اون بهره‌مند بشه.

مثلاً کسی که به به سؤال جواب درست داده فقط می‌تونه په‌جور دیگه یا تیزبازی سؤال رو ببینه نه همه پاسخنامه رو.

آزمون آزمایشی خیلی سبز

پایه دهم

مرحله سیزدهم

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

۱۸/ اردیبهشت/ ۱۴۰۵

رشته انسانی

مواد امتحانی	تعداد سؤال	از شماره	تا شماره	مدت پاسخگویی	دهم
ریاضی	۱۰	۱	۱۰	۱۵ دقیقه	فصل ۲ (درس ۴) و فصل ۳ و ۴ صفحه ۶۳ تا ۱۱۷
زبان و ادبیات فارسی	۱۵	۱۱	۲۵	۱۵ دقیقه	درس ۷ تا ۱۲ و کارگاه تحلیل فصل چهارم صفحه ۵۹ تا ۱۰۷
علوم اجتماعی	۱۰	۲۶	۳۵	۱۰ دقیقه	درس ۹ تا ۱۶ صفحه ۷۹ تا ۱۴۲
زبان عربی	۱۵	۳۶	۵۰	۱۵ دقیقه	درس ۵ تا ۸ صفحه ۶۷ تا ۱۲۰
تاریخ	۱۰	۵۱	۶۰	۱۰ دقیقه	درس ۹ تا ۱۶ صفحه ۸۰ تا ۱۵۲
جغرافیا	۱۰	۶۱	۷۰	۱۰ دقیقه	درس ۶ تا ۱۰ صفحه ۴۷ تا ۱۰۶
منطق	۱۰	۷۱	۸۰	۱۰ دقیقه	درس ۷ تا ۱۰ صفحه ۶۲ تا ۱۲۳
اقتصاد	۱۰	۸۱	۹۰	۱۰ دقیقه	درس ۸ تا ۱۴ صفحه ۸۱ تا ۱۶۰
مجموع	۹۰ سؤال			۹۵ دقیقه	—

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا	مسئول درس - گزینشگر
ریاضی و آمار	مسعود شفیعی کارشناس علمی: علی شهرابی	مسعود شفیعی
علوم و فنون ادبی	مهدی نظری قهرودی کارشناس علمی: معصومه رحمانی	مهدی نظری قهرودی
جمله‌شناسی	الهام رضایی کارشناس علمی: سید هانی رکن‌الدینی	فروغ نجمی تیموریان
عربی، زبان قرآن	اسرافیل قربان‌پور کارشناس علمی: محمدصادق خادم	اسرافیل قربان‌پور
تاریخ	عارف گلی‌وری کارشناس علمی: حبیبه محبی	عارف گلی‌وری
جغرافیا	بهروز یحیی کارشناس علمی: حبیبه محبی	سعید بهروزی‌فر - بهروز یحیی
منطق	نیما جواهری کارشناس علمی: مهشید رستمی	نیما جواهری
اقتصاد	نوشین خدایی‌نیا کارشناس علمی: مهناز حامدی چرمخوران	علی محسنی

مدیر تألیف آزمون: فاطمه آقاچانپور

این آزمون نمره منفی دارد.

استفاده از ماشین حساب مجاز نیست.

دفتر چه سؤالات آزمون های خیلی سبز، از همه نظر (تعداد سؤال ها، زمان پاسخگویی، نوع چینش گزینه ها، نوع صفحه آرای، فونت سؤالات، سایز کلمات و اعداد، جای خالی محل انجام محاسبات و...) در شبیه ترین حالت به دفتر چه سؤالات کنکور سراسری طراحی می شود.

Azmoon.kheilisabz.com

ریاضی و آمار دهم

۱- کدام موارد در مورد نمایش داده‌ها درست است؟

- (الف) در نمودار جعبه‌ای، اگر داده‌ها دربرگیرنده داده‌های دورافتاده باشند، دامنه وسیع‌تر می‌شود.
 (ب) با نگاه کردن به سبیل‌های نمودار جعبه‌ای، می‌توان به نامتقارن بودن داده‌ها پی برد.
 (ج) نمودارهای حبابی را می‌توان گونه خاصی از پراکنش نگاشت دانست که برای نمایش هم‌زمان چهار متغیر عددی به کار می‌روند و در آن‌ها به جای نقطه از دایره‌های توپر استفاده می‌شود.
 (د) در نمودار حبابی، مقدار متغیر سوم متناسب با جذر شعاع دایره‌ها است.
- (۱) الف - ب - ج (۲) ج - د (۳) الف - ب (۴) ب - د

۲- کدام گزینه جاهای خالی را به ترتیب و به درستی پر می‌کند؟

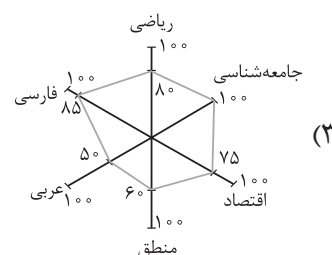
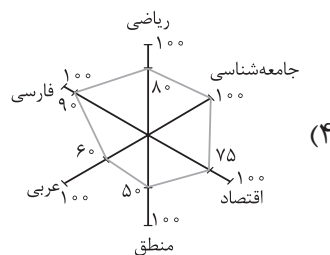
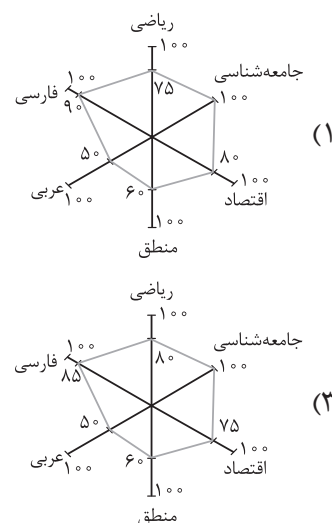
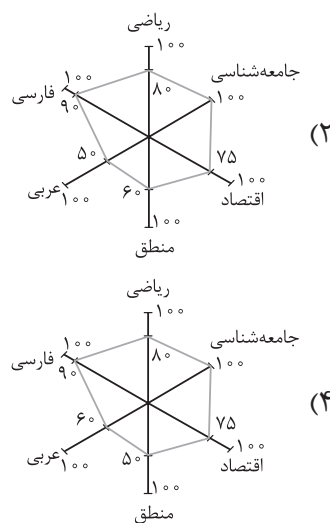
«استفاده از نمودار راداری، روشی برای نمایش داده‌های چندمتغیره در قالب نمودار دوعدی است، که در آن متغیر کمی یا بیشتر بر روی محورهای نشان داده می‌شوند که نقطه شروع همه آن‌ها یکی است. محل قرارگیری و زاویه محورها نسبت به یکدیگر، اطلاعات خاصی را بیان»

منظور از مشاهده یا نقطه داده‌ای در آمار، مجموعه‌ای است شامل یک یا چند مقدار اندازه‌گیری شده برای یک آماری.»

- (۱) سه - نمی‌کند - واحد (۲) سه - می‌کند - جامعه
 (۳) چهار - نمی‌کند - جامعه (۴) چهار - می‌کند - واحد

۳- نمرات شش درس دانش‌آموزی در جدول زیر داده شده است. نمودار راداری نمرات این دانش‌آموز برحسب درصد در هر درس کدام است؟

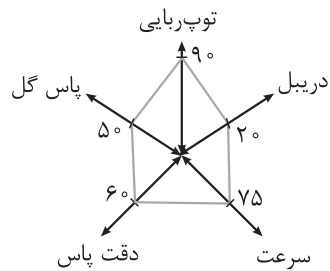
جامعه‌شناسی	اقتصاد	منطق	عربی	ریاضی	فارسی	درس
۲۰	۱۵	۱۲	۱۰	۱۶	۱۸	نمره
۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	بیشینه

محل انجام محاسبات

۴- شبکه ورزش، برای بررسی کیفیت بازی احسان حاج صفی، داده‌های گردآوری شده پنج متغیر توپ‌رایی، پاس گل، دقت پاس، سرعت و دریبل به ترتیب با بیشینه‌های ۱۰۰، ۶۰، ۴۰، ۲۰۰ و ۵۰ را به صورت نمودار راداری زیر (برحسب درصد) ارائه کرده است. تعداد پاس‌های گل و پاس‌های دقیق او به ترتیب از راست به چپ کدام بوده است؟

$$(1) 24 - 3$$

$$(2) 36 - 3$$

$$(3) 24 - 5$$

$$(4) 36 - 5$$

۵- قرار است داده‌های مربوط به n شاخص سلامت $x_1, x_2, \dots, x_n$ برای سه کشور A، B و C در قالب یک نمودار راداری نمایش داده شود. اگر زاویه بین دو شعاع مجاور در نمودار راداری ۲۴ درجه باشد، n کدام است؟

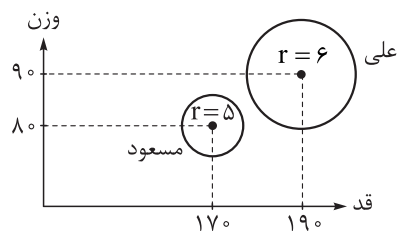
$$(1) 12$$

$$(2) 15$$

$$(3) 16$$

$$(4) 18$$

۶- نمودار حبابی زیر مربوط به قد (برحسب سانتی‌متر)، وزن (برحسب کیلوگرم) و سن (برحسب سال) مسعود و علی است. اگر علی ۳۶ ساله باشد، مسعود چندساله است؟

$$(1) 20$$

$$(2) 25$$

$$(3) 30$$

$$(4) 35$$

۷- در نمودار حبابی برای سه داده A، B و C، متغیر سوم داده A، نه برابر متغیر سوم داده B و چهار برابر متغیر سوم داده C است. محیط دایره متناظر با داده A، چند برابر مجموع محیط دایره‌های متناظر با B و C است؟

$$(1) \frac{\sqrt{3}}{1+\sqrt{2}}$$

$$(2) 1$$

$$(3) \frac{6}{5}$$

$$(4) \frac{9}{5}$$

۸- در نمودار دایره‌ای برای چهار داده A، B، C و D مجموع زاویه‌های مرکزی متناظر با داده‌های A و B، هفت برابر زاویه مرکزی متناظر با داده D است. زاویه مرکزی متناظر با دسته‌های A و C با هم برابر است. اگر زاویه مرکزی متناظر با دسته A برابر مجموع زوایای مرکزی متناظر با دسته‌های B و D باشد، چند درصد از داده‌ها در دسته B قرار دارند؟

$$(1) 15$$

$$(2) 20$$

$$(3) 25$$

$$(4) 30$$

۹- نمودار جعبه‌ای متناظر با داده‌های آماری ۴، ۵، ۷، ۶، ۵، ۱ را رسم می‌کنیم. واریانس داده‌های داخل و روی جعبه چه قدر است؟

$$\frac{5}{4} \quad (۴)$$

$$\frac{3}{4} \quad (۳)$$

$$\frac{1}{2} \quad (۲)$$

$$\frac{1}{4} \quad (۱)$$

۱۰- دامنه سهمی به معادله $y = x^2 - 6x + 5$ مجموعه $A = \{x \in \mathbb{R} \mid 2 \leq x \leq 6\}$ است. برد این سهمی کدام یک از مجموعه‌های زیر است؟

$$\{y \in \mathbb{R} \mid -3 \leq y \leq 5\} \quad (۲)$$

$$\{y \in \mathbb{R} \mid -3 \leq y \leq -4\} \quad (۱)$$

$$\{y \in \mathbb{R} \mid -9 \leq y \leq 5\} \quad (۴)$$

$$\{y \in \mathbb{R} \mid -4 \leq y \leq 5\} \quad (۳)$$

علوم و فنون دهم

۱۱- ترتیب برخی دوره‌های نثر فارسی براساس نظریهٔ ملک‌الشعرای بهار، در کدام گزینه درست است؟

- (۱) دورهٔ سامانی - دورهٔ غزنوی و سلجوقی اول - دورهٔ ساده‌نویسی - دورهٔ سبک عراقی
 - (۲) دورهٔ غزنوی و سلجوقی اول - دورهٔ سلجوقی دوم و خوارزمشاهیان - دورهٔ بازگشت ادبی - دورهٔ سبک عراقی
 - (۳) دورهٔ سامانی - دورهٔ سبک عراقی - دورهٔ غزنوی و سلجوقی اول - دورهٔ ساده‌نویسی
 - (۴) دورهٔ سلجوقی دوم و خوارزمشاهیان - دورهٔ سبک عراقی - دورهٔ بازگشت ادبی - دورهٔ ساده‌نویسی
- ۱۲- کدام گزینه به یکی از ویژگی‌های سبکی عمدهٔ نثر فارسی در قرن‌های ۵ و ۶ اشاره ندارد؟

- (۱) رواج نثر داستانی، تمثیلی و عرفانی
- (۲) حذف افعال به قرینه
- (۳) کاربرد لغات مهجور عربی، ترکی و مغولی و اصطلاحات علمی و فنی
- (۴) پرهیز از آوردن مترادف‌ها و توصیف‌های فراوان

۱۳- متن زیر یادداشتی دربارهٔ نثر دورهٔ سامانی است. کدام یک از عبارات مشخص‌شده در این متن، نادرست است؟

«نثر این دوره در لفظ و معنا دارای ایجاز و اختصار است (۱). در چنین نثری فعل یا اسم، به حکم ضرورت معنی تکرار می‌شود (۲). در مقایسه با دوره‌های بعد، واژگان کهن فارسی کم‌تری در نثر این دوره وجود دارند (۳). نویسندگان کم‌تر از لغات عربی استفاده می‌کند و زبان فارسی، پر از لغات عربی نیست؛ هم‌چنین کلمات، بیشتر با نشانه‌های فارسی جمع بسته می‌شوند تا با نشانه‌های عربی (۴).»

- (۱) عبارت (۴) عبارت (۳) عبارت (۲) عبارت (۱)

۱۴- نام پدیدآورندهٔ چند اثر در برابر آن نادرست نوشته شده است؟

«کلیله و دمنه: نصرالله منشی / چهارمقاله: نظامی عروضی / حدیقه: سنایی / اسرارالتوحید: محمد بن منور / مرزبان‌نامه: سعدالدین وراونی / کیمیای سعادت: ناصر خسرو / قابوس‌نامه: کیکاووس / تفسیر سورة یوسف (ع): احمد بن زید طوسی / کشف‌الاسرار و عُدَّة‌الابرار: ابوالفضل میبیدی»

- (۱) ۴ (۲) ۳ (۳) ۲ (۴) ۱

۱۵- تقطیع هجایی در کدام بیت متفاوت است؟

- (۱) در میان ما و او غیری نمی‌آید به کار
 - (۲) روزگاری شد ز چشم اعتبار افتاده‌ام
 - (۳) گر حیاتم ای صنم بی‌ماه رویت مرگ باشد
 - (۴) زهد پیدا کفر پنهان بود چندین روزگار
- ۱۶- کدام یک از ابیات زیر «ذوقافیتین» است؟

- (۱) در این بند و بلا فریاد من رس
- (۲) سر سخن دوست نمی‌یارم گفت
- (۳) ای برده آب از گل خودروی روی او
- (۴) اگر شاه هر هفت کشور بود

۱۷- در کدام گزینه عیب قافیه به چشم می‌خورد؟

- (۱) چه شود گر تو شوی جان کسی
 - (۲) جمع تو دیدم پس از این هیچ پریشان نشوم
 - (۳) جهان را بدیدم وفایی ندارد
 - (۴) الا ای آن که مهتر مانده در دل
- شبی سرزده مهمان کسی
راه تو دیدم پس از این همره ایشان نشوم
جهان در جهان آشنایی ندارد
که از من خار رویانی گهی گل

۱۸- در کدام بیت قافیه براساس قاعده (۲) ساخته نشده است؟

- (۱) آن نرگس بیمار عجب هوشربایی است
 - (۲) اسیرش نخواهد رهایی ز بند
 - (۳) دلت خوش باد و چشم از بخت روشن
 - (۴) صیاد بدین طمع که خیزد
- این ظالم مظلوم‌نما طرفه بلایی است
شکارش نجوید خلاص از کمند
به کام دوستان و رگم دشمن
خون از تن آهوان بریزد

۱۹- در کدام بیت آرایه «موازنه» دیده نمی‌شود؟

- (۱) تیغ‌ها گردد ز حلق زردرویان سرخ‌رو
 - (۲) از دولت وصالش حاصل نشد مرادی
 - (۳) چون نداری جان معنی، معنی جان را چه دانی
 - (۴) هر آن نظر که نه در روی توست عین خطاست
- نیزه‌ها گردد ز فرق تاج‌داران تاجور
وز محنت فراقش بر دل بماند باری
چون ندیدی کان گوهر، گوهر کان را چه دانی؟
هر آن نفس که نه بر یاد توست باد هواست

۲۰- شاعر در سرودن کدام بیت از آرایه «ترصیع» بهره برده است؟

- (۱) رونده‌ست و رفتنش در مغز شیران
 - (۲) به بالای ایوان او راغ نیست
 - (۳) هوا از چهر او گردد به سان دیده شاهین
 - (۴) به بزم و رزم تو ماند همی خزان و بهار
- خورنده‌ست و خوردنش هم جان کافر
به پهنای میدان او باغ نیست
زمین از اشک او گردد به سان سینه عنقا
به تیغ و کلک تو ماند همی قضا و قدر

۲۱- در همه گزینه‌ها جناس همسان به چشم می‌خورد، به جز

- (۱) مشو دلبسته هستی که دوران
 - (۲) ایـا غزال سرای و غزل‌سرای بدیع
 - (۳) گر آمدم به کوی تو چندان غریب نیست
 - (۴) بردوخته‌ام دیده چو باز از همه عالم
- هر آن را زاد زاد از بهر کشتن
بگیر چنگ به چنگ اندر و غزل بسرایی
چون من در آن دیار هزاران غریب هست
تا دیده من بر رخ زیبای تو باز است

۲۲- در کدام گزینه جناس ناقص اختلافی دیده نمی‌شود؟

- (۱) بلای عشق تو نگذاشت پارسا در پارس
 - (۲) اگر تو در چمن روزگار همچو گلی
 - (۳) ز زلف و روی تو خواهم شبی و مهتابی
 - (۴) اعتمادی نیست بر کار جهان
- یکی منم که ندانم نماز چون بستم
دمیده بر سر خاک تو خار خواهد بود
که با لب تو حکایت کنم ز هر بابی
بلکه بر گردون گردان نیز هم

۲۳- مفهوم بیت زیر از کدام گزینه دریافت می‌شود؟

- «گر تیغ برکشد که محبان همی‌زنم»
- (۱) می‌زند چون تیغ طعم خواه دشمن خواه دوست
 - (۲) بنازم به بزم محبت که آن‌جا
 - (۳) پاک‌بازی رسم عشاق است و باید از نخست
 - (۴) گرچه سر عربده و جنگ داشت
- اول کسی که لاف محبت زند، منم»
می‌کشم تیغ زبان ورنه جفا خواهم کشید
گدایی به شاهی مقابل نشیند
در قمار عشق دین و مال و جان را باختن
تنگ شکر در دهن تنگ داشت

۲۴- کدام گزینه با بیت زیر ارتباط معنایی کم‌تری دارد؟

- «در پیش بی‌دردان چرا فریاد بی‌حاصل کنم
گر شکوه‌ای دارم ز دل، با یار صاحب‌دل کنم»
- (۱) چندی کنم حکایت؟ شرح این قدر کفایت
باقی نمی‌توان گفت الا به غمگساران
- (۲) چه غم از سیل حوادث دل دریا دارد؟
یاد ساحل نکند کشتی طوفانی ما
- (۳) دردی نبوده را چه تفاوت کند که من
بیچاره درد می‌خورم و نعره می‌زنم؟
- (۴) پیش زاهد از رندی دم‌مزن که نتوان گفت
با طبیب نامحرم حال درد پنهانی

۲۵- مفهوم نوشته‌شده در برابر کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) به جهان خرم از آنم که جهان خرم از اوست
عاشقم بر همه عالم که همه عالم از اوست: فراوانی دلدادگان معشوق
- (۲) به جفایی و قفایی نرود عاشق صادق
مژه بر هم نزنند، گر بزنی تیر و سنانش: بلاکشی عاشق
- (۳) من نامه نوشتم به کبوتر بسپر دم
چه سود که بختم سوی بامت نرسانید: غم فراق و ناکامی
- (۴) در بزم ز رخسار دو صد شمع برافروز
وز لعل شکر بار، می و نقل فروریز: طلب جلوه‌گری از معشوق

جامعه‌شناسی دهم

۲۶- به ترتیب کدام گزینه در مورد جامعه‌پذیری نادرست و در مورد جهان اجتماعی درست است؟

- (۱) فرایندی که هر فرد برای مشارکت در زندگی اجتماعی دنبال می‌کند. - پس از تولد هر فرد، او را به عنوان یکی از اعضای خود به رسمیت می‌شناسد.
- (۲) انتقال فرهنگ از نسلی به نسل دیگر است، به گونه‌ای که ویژگی‌های اساسی آن پایدار می‌ماند و دوام می‌آورد. - برای افراد ویژگی‌هایی جدا از موقعیتی که در آن قرار گرفته‌اند، در نظر می‌گیرد.
- (۳) مسیری که برای شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد طی می‌شود. - پس از تولد هر فرد، کل هویت اجتماعی او را تعیین می‌کند.
- (۴) مجموعه فعالیت‌هایی که برای پذیرش فرهنگ جامعه انجام می‌گیرد. - برای بقا و تداوم، اعتقادات، ارزش‌ها و شیوه زندگی خود را به فرد آموزش می‌دهد.

۲۷- کدام گزینه در مورد فرصت‌های پیش روی افراد برای تحرک اجتماعی در جهان‌های اجتماعی مختلف، نادرست است؟

- (۱) جامعه‌ای که براساس ارزش‌های نژادی شکل می‌گیرد صرفاً برای یک نژاد خاص، امکان تحرک اجتماعی صعودی را فراهم می‌آورد.
- (۲) جامعه‌ای که قواعد و روابط آن براساس ارزش‌های اقتصادی است، تحرک اجتماعی صعودی را تنها برای کسانی ممکن می‌سازد که منابع قدرت را در اختیار دارند.
- (۳) جهانی که حول ارزش‌های دنیوی و این جهانی شکل می‌گیرد، تحرک اجتماعی را در محدوده همان ارزش‌ها به رسمیت می‌شناسد.
- (۴) در یک جهان دینی و معنوی، هویت‌هایی که ابعاد متعالی و الهی انسان را نفی کنند، به رسمیت شناخته نمی‌شوند.

۲۸- پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- در چه صورتی جهان اجتماعی نشاط زندگی را از دست می‌دهد؟
 - بسیاری از متفکران، شکل‌گیری چه چیزی را تحول هویت جهان متجدد می‌دانند؟
 - در کدام حالت راه برای دگرگونی هویت فرهنگی یک جهان اجتماعی باز می‌شود؟
- (۱) متناسب با نیازهای معنوی و روحی افراد عمل نکند. - دوران پسامدرن - در یک جهان اجتماعی بحران هویت پدید آید.
 - (۲) گرفتار کهولت و مرگ شود و به پوچ‌انگاری برسد. - ابداعات و نوآوری‌های مثبت و منفی افراد - جهان اجتماعی گرفتار کاستی‌ها و بن‌بست‌های درونی شود.
 - (۳) به پرسش‌های انسان درباره معنای زندگی و مرگ پاسخ ندهد. - کاستی و خلأ معنوی - جهان اجتماعی گرفتار کهولت و مرگ شود.
 - (۴) با انواع مختلف آسیب‌ها مانند یأس، ناامیدی و خودکشی افراد روبه‌رو شود. - مرتاض و راهبه شدن - جهان اجتماعی نشاط زندگی را از دست بدهد.

۲۹- علت هر یک از پیامدهای زیر چیست؟

- تحولات هویتی
- خودباختگی فرهنگی
- از خودبیگانگی فطری

(۱) پافشاری نکردن بر عقاید و ارزش‌های خود - اعضای جهان اجتماعی حالت فعال و خلاق خود را در گزینش عناصر فرهنگی دیگر از دست بدهند. - جوامع خودباخته در مواجهه با فرهنگ دیگر، هویت خود را از یاد ببرند.

(۲) پشت کردن جهان اجتماعی به عقاید و آرمان‌های خود - اعضای جهان اجتماعی مبهوت و مقهور جهان اجتماعی دیگر شوند. - عقاید و ارزش‌های یک جهان اجتماعی، مانع از آشنایی اعضای آن با حقیقت انسان و جهان شود.

(۳) سرایت دادوستد فرهنگی به لایه‌های عمیق جهان اجتماعی - جهان اجتماعی فرهنگ تاریخی خود را فراموش کند. - جهان اجتماعی از خود بیگانه شود.

(۴) قبول عقاید و ارزش‌های جهان دیگر - جهان اجتماعی عناصر فرهنگی دیگر را بدون تحقیق و گزینش و به صورت تقلیدی فراگیرد. - جهان اجتماعی، فرهنگ تاریخی خود را فراموش کند.

۳۰- کدام گزینه به ترتیب مربوط به «حیات معنوی اسلام»، «دیدگاه مستشرقان» و «نحوه مواجهه جهان اسلام با حمله مغولان» است؟

(۱) نظریه‌پردازان غربی را به تأمل و بازبینی نظریات پیشین خود فراخوانده است. - هویت فرهنگی جوامع اسلامی، توحیدی یا حتی اساطیری نیست. - جذب و هضم

(۲) سکولاریسم و دنیوی شدن را به عنوان سرنوشت مشترک و حتمی بشریت معرفی کرده است. - اسلام، امت و ملت اسلامی را به اقوام مختلف تقسیم می‌کند. - دفع و مقابله

(۳) نظریه‌پردازان اسلامی را به تأمل و بازبینی نظریات پیشین خود در مورد سکولاریسم فراخوانده است. - هویت اجتماعی جهان اسلام به ابعاد تاریخی و جغرافیایی آن محدود نمی‌شود. - جذب و هضم

(۴) افق‌های جدیدی را به روی اندیشمندان جهان غرب گسترده است. - هویت فرهنگی جوامع اسلامی سکولار و دنیوی است. - دفع و مقابله

۳۱- هر یک از موارد زیر به ترتیب مبین چیست؟

- جامعه‌ای که براساس سنت و قانون الهی شکل می‌گیرد.
- نظام سیاسی که در آن اقلیت براساس فضیلت حکومت می‌کنند.
- قدرتی که برخلاف حکم و قانون الهی ولی با تبعیت از روی رضایت باشد.
- یکی از مهم‌ترین عوامل تمایز جامعه ما از جوامع غربی است.

(۱) مدینه فاضله - موناشرشی - نامقبول و نامشروع - نهاد اقتصاد

(۲) اقتدار مشروع - موناشرشی - اقتدار مشروعیت دروغین - نهاد خانواده

(۳) مدینه فاضله - آریستوکراسی - اقتدار غیرمشروع - نهاد خانواده

(۴) مشروع - آریستوکراسی - مقبول و نامشروع - نهاد اقتصاد

۳۲- جاهای خالی جدول زیر به ترتیب با کدام گزینه کامل می‌شود؟

هدف اسلام	«ب»	نسل کشی	«د»
«الف»	کاهش جمعیت	«ج»	جامعه‌ای که براساس عقاید و ارزش‌های باطل شکل می‌گیرد.

(۱) تأمین جمعیت مناسب - عامل فروافتادن جهان متجدد در چالۀ جمعیتی - نشانگر ابعاد هویتی جمعیت - جامعۀ فاسق

(۲) تأسیس جهان اجتماعی توحیدی و گسترش آن - شاخص و نشانه جهان اجتماعی متجدد - اقدام به نابودی و حذف فیزیکی کل یا بخشی از جمعیت یک گروه - جامعۀ مشرک

(۳) تأسیس جهان اجتماعی توحیدی و حفظ آن - کاهش حاملان و عاملان فرهنگ - مجبور ساختن یک گروه جمعیتی به سکونت در محلی غیر از کشور خود - جامعۀ فاسق

(۴) افزایش جمعیت - زمینه‌ساز بسط و تسلط جهان‌های اجتماعی دیگر - نشانگر ابعاد سیاسی هویت - جامعۀ مشرک

۳۳- درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را به ترتیب مشخص کنید.

- کنش‌های اقتصادی ما، بخشی از کنش‌های اجتماعی‌اند؛ زیرا در رابطه با دیگران صورت می‌گیرند.
- ایران اسلامی، آرمان بازسازی هویت اقتصادی خود را با اجرای قانون اساسی و سیاست‌های اقتصاد نفتی تعقیب می‌کند.
- جهان غرب، هویت خود را براساس سرمایه‌داری شکل می‌دهد و اقتصاد، عامل اصلی هویت‌یابی افراد و جوامع غربی است.

- در هر جامعه‌ای، اقتصاد در رابطه با سایر نهادها شکل می‌گیرد و با آن‌ها تناسب پیدا می‌کند. از این‌رو یکی از وجوه تمایز جوامع، اقتصاد و مؤلفه‌های اقتصادی آن‌هاست.

(۱) نادرست - نادرست - نادرست - درست

(۲) درست - درست - نادرست - نادرست

(۳) درست - نادرست - نادرست - درست

(۴) نادرست - درست - درست - نادرست

۳۴- نتیجه هر یک از عبارتهای زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- تداوم شیوۀ زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش‌های جهان اجتماعی
- فراتر رفتن تغییرات هویتی از مرزهای مقبول جهان اجتماعی
- نداشتن روش‌های مناسب برای کنترل اجتماعی در جهان اجتماعی
- (۱) تزلزل فرهنگی - تعارض فرهنگی - تهدید دوام و بقای آن
- (۲) تعارض فرهنگی - اضطراب و نگرانی‌های اجتماعی فراوان - با مشکل مواجه شدن بازتولید جهان اجتماعی
- (۳) تزلزل فرهنگی - تعارض فرهنگی - موفق عمل نکردن جامعه‌پذیری
- (۴) تعارض فرهنگی - تحول فرهنگی - روبه‌رو شدن جهان اجتماعی با انواع آسیب‌ها

۳۵- کدام گزینه به ترتیب در مورد «تحولات هویتی جهان غرب»، «هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام» و «نظام سیاسی» درست است؟

- (۱) عبور از عقاید و ارزش‌های دوران رنسانس و پذیرش عقاید و ارزش‌های جهان اسلام - اقوام مختلف ایرانی با آن که هویت‌های اجتماعی متفاوتی داشتند، در عقاید و ارزش‌های آیین زرتشت، هویت فرهنگی واحدی پیدا کردند. - اگر به ارزش‌های فرهنگی وفادار بماند، با استفاده از مدیریت فرهنگی به بسط و توسعه خود کمک می‌کند.
- (۲) طی جنگ‌های صلیبی، مواجهه با مسلمانان و پیوستن به جهان اسلام - هویتی دنیوی، سکولار و در مواردی آمیخته با اساطیر بود. - بر نظام‌های دیگر به‌ویژه نظام فرهنگی اثر می‌گذارد و از آن‌ها تأثیر می‌پذیرد.
- (۳) عبور از عقاید و ارزش‌های قرون وسطی و روی آوردن به ارزش‌های سکولار - اقوام مختلف ایرانی با آن که هویت‌های فرهنگی متفاوتی داشتند، در عقاید و ارزش‌های آیین زرتشت، هویت اجتماعی واحدی پیدا کردند. - می‌تواند مستقل از نظام‌های دیگر مانند نظام فرهنگی و اقتصادی باشد.
- (۴) طی جنگ‌های صلیبی، پس از رویارویی با فرهنگ اسلامی و پذیرش برخی از لایه‌های آن - هویتی توحیدی، دینی و در مواردی آمیخته با اساطیر بود - مجموعه سازوکارهایی است که برای اعمال سیاست‌های جهان اجتماعی وجود دارد.

عربی، زبان قرآن دهم

• عَيْنِ الْأَنْسَبِ لِلْجَوَابِ عَنِ التَّرْجُمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ (۳۶ - ۴۳):

۳۶- ﴿وَأَدْخَلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ﴾:

(۱) و مرا به رحمت خود در گروه شایسته‌ترین بنده‌هایت داخل کن!

(۲) و به مرحمتت مرا در میان بندگان شایسته خود وارد کن!

(۳) و به رحمت خویش مرا در میان بندگان شایسته‌ات وارد کردی!

(۴) و با بخششت من وارد گروه بندگان درستکارت شدم!

۳۷- «لَا تَتَحَرَّكْ عَيْنُ الْبُومَةِ فِي أَيِّ اتِّجَاهٍ وَلَكِنْ يُعَوِّضُ هَذَا النِّقْصُ بِتَحَرُّكِ رَأْسِهَا فِي كُلِّ جِهَةٍ»:

(۱) چشم جغد در هیچ جهتی حرکت نمی‌کند، ولی این کمبود را با حرکت دادن سر خود در هر جهتی جبران می‌کند!

(۲) جغد چشمش را در هر جهتی حرکت نمی‌دهد، ولی این نقص با حرکت کردن سرش در همه جهتها جبران می‌شود!

(۳) چشم جغد در هیچ جهتی حرکت نمی‌کند، اما این کمبود با حرکت کردن سرش در هر جهتی جبران می‌شود!

(۴) چشم‌های جغد در همه جهتها حرکت نمی‌کند، اما با حرکت دادن سرش در تمام جهتها این نقص را جبران می‌کند!

۳۸- «قَدْ أَنْشَدَ الشُّعْرَاءُ الْإِيرَانِيِّونَ أَشْعَاراً حَوْلَ الْمَنَاطِقِ الْخَلَابَةِ الَّتِي تَجْذِبُ السِّيَاحَ إِلَيْهَا مِنْ كُلِّ الْعَالَمِ!»:

(۱) شاعران ایرانی شعرهایی پیرامون منطقه‌های زیبایی سروده‌اند که از تمام جهان گردشگران را به خود جذب می‌کنند!

(۲) اشعار شُعْرای ایرانی در مورد مناطق جذابی سروده شده که از همه جهان گردشگران را به خود جذب می‌کنند!

(۳) شاعرهای ایران شعرهایی درباره منطقه‌های دلربا سرودند که گردشگران را از هر جای عالم به خود جذب کرده است!

(۴) شُعْرای ایرانی پیرامون مناطق جذاب شعرهایی سروده‌اند که گردشگران از کل جهان به آن جذب می‌شوند!

۳۹- «أَكَّدَ فِي مُوسَوْعَةٍ عِلْمِيَّةٍ أَنَّ الدَّلَافِينَ تَسْتَخْدِمُ صَوْتاً مُعَيَّناً لِلتَّكَلُّمِ وَ تُغْنِي أَيْضاً كَالطَّيُورِ!»:

(۱) در یک دانش‌نامه علمی تأکید شده که دلفین‌ها مانند پرندگان صدای خاصی را برای صحبت کردن و آواز خواندن

استفاده می‌کنند!

(۲) در یک دانش‌نامه علمی تأکید شده که دلفین‌ها صدای مشخصی را برای سخن گفتن به کار می‌گیرند و همچنین

مانند پرندگان آواز می‌خوانند!

(۳) تأکید دانش‌نامه‌های علمی بر این است که دلفین‌ها همان‌طور که برای سخن گفتن از صدای معینی استفاده می‌کنند،

مانند پرندگان آواز هم می‌خوانند!

(۴) دانش‌نامه علمی تأکید کرده که دلفین‌ها صدای مشخصی را به کار می‌گیرند تا سخن بگویند و مانند پرندگان آواز بخوانند!

۴۰- عَيْن الصَّحِيح:

- (۱) يُمَكِّنُ أَنْ يَسْتَقِيدَ الْبَشَرُ يَوْمًا مِنَ الْبَكْتِيرِيَا الْمُضِيئَةِ الَّتِي تَعِيشُ تَحْتَ عُيُونِ تِلْكَ الْأَسْمَاكِ لِإِنَارَةِ الْمُدُنِ: ممكن است که روزی بشر از باکتری درخشانی که در چشمان آن ماهی‌ها زندگی می‌کنند، برای روشن شدن شهرها استفاده کند!
- (۲) أَخَذَنِي شَيْءٌ إِلَى الشَّاطِئِ وَلَمَّا عَزَمْتُ أَنْ أَشْكُرَ مُنْقِذِي مَا وَجَدْتُ أَحَدًا: چیزی مرا به ساحل برد و هنگامی که تصمیم گرفتم که از نجات‌دهنده‌ام سپاس‌گزاری کنم، کسی را نیافتم!
- (۳) مَا عُبِدَ اللَّهُ بِشَيْءٍ أَفْضَلَ مِنْ أَدَاءِ حَقِّ الْمُؤْمِنِ: خداوند به چیزی برتر از به جای آوردن حق مؤمن عبادت نمی‌شود!
- (۴) كَانَ لِصَدِيقِي مَرَضٌ جَلْدِيٌّ فَذَهَبَ إِلَى الْمُسْتَشْفَى: دوستم بیماری پوستی دارد، پس به بیمارستان رفت!

۴۱- عَيْنِ الْخَطَا:

- (۱) لَا يَكْذِبُ الْإِنْسَانُ الْقَوِيُّ وَلَكِنْ لَا يُصَدِّقُ الْإِنْسَانُ الضَّعِيفُ: انسان قوی دروغ نمی‌گوید، ولی انسان ضعیف راست نمی‌گوید!
- (۲) تُسَاعِدُ الدَّلَافِينَ الْإِنْسَانَ عَلَى اكْتِشَافِ أَمَاكِنِ تَجْمُعِ الْأَسْمَاكِ: دلفین‌ها در کشف مکان‌های جمع‌شدن ماهیان به انسان کمک می‌کنند!
- (۳) يُصَدَّرُ قِسْمٌ مِنَ النَّفْطِ وَالْغَازِ لِبِلَادِنَا إِلَى الْبُلْدَانِ الصَّنَاعِيَّةِ: بخشی از نفت و گاز کشورمان به کشورهای صنعتی صادر می‌شود!
- (۴) تَسْتَعْمِلُ الْحَيَوَانَاتُ بَغْرِيزَتِهَا الْعُشْبَ الْمُنَاسِبَ لِلْوَقَايَةِ مِنَ الْأَمْرَاضِ الْمُخْتَلِفَةِ: حیوانات به وسیله غریزه‌شان گیاه مناسب را برای پیشگیری از بیماری‌های مختلف به کار می‌برند!

۴۲- «دانش‌آموزان باهوش روی شن‌های ساحل نقاشی‌های زیبایی کشیدند!»:

- (۱) رَسَمَ الطُّلَّابُ الْأَذْكِيَاءُ صُورَةَ الْجَمِيلَةِ عَلَى رَمْلِ السَّاحِلِ!
- (۲) الطَّالِبَاتُ الذَّكِّيَّاتُ رَسَمْنَ صُورًا جَمِيلَةً عَلَى رِمَالِ الشَّاطِئِ!
- (۳) رَسَمْنَ التَّلْمِيزَاتُ الذَّكِّيَّاتُ صُورَةَ جَمِيلَةً عَلَى رِمَالِ السَّاحِلِ!
- (۴) تَلَامِيزُ الذَّكِّيَّاتِ رَسَمُوا صُورًا جَمِيلَةً عَلَى الرِّمَالِ الشَّاطِئِ!

۴۳- عَيْنِ الْمُنَاسِبِ فِي الْمَفْهُومِ لِهَذَا الْحَدِيثِ: «شَرَفَ الْمَرْءُ بِالْعِلْمِ وَالْأَدَبِ لَا بِالْأَصْلِ وَالنَّسَبِ!»

- (۱) اگر زمانه به نام تو افتخار کند
- (۲) شرح این مسئله امروز نگنجد به بیان
- (۳) ز ادب پرس، میرس از نسب و ثروت
- (۴) مورد قهر و خانه بر بادم
- تو در زمانه مکن فخر جز به نام پدر
- خوش بود گر محک تجربه آید به میان
- ز هنر گوی، مگوی از پدر و مادر
- رفته علم و ادب هم از یادم

• اقرأ النَّصَّ التَّالِيَّ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ (٤٤ - ٤٦) بما يُناسب النَّصَّ:

عَرَفَ الْإِنْسَانُ النَّفْطَ مِنْ قَدِيمِ الزَّمَانِ. اسْتُخْدِمَ الْإِيرَانِيُّونَ مَادَّةَ الْبَيْتُومِينِ (قير) فِي الْبِنَاءِ وَ صِنَاعَةِ الْمُجُوهَرَاتِ وَ الْفَخَّارِ (سفال) وَ طِلَاعِ السُّفُنِ بِالْقَطْرَانِ (پوشش كشتی ها با قیر) مُنْذُ سِتَّةِ آلَافِ عَامٍ. يَقُولُ الْمُؤَرِّخُونَ إِنَّ النَّفْطَ أُكْتُشِفَ لِأَوَّلِ مَرَّةٍ فِي مَنَاطِقٍ مِنْ رُومِ الْقَدِيمَةِ تُسَمَّى دَاسِيَا (رومانيا الحالية). حُفِرَتْ أَوَّلَى آبَارِ النَّفْطِ فِي الصِّينِ عَامَ ثَلَاثِمِئَةٍ وَسَبْعَةٍ وَ أَرْبَعِينَ (٣٤٧) مِيلَادِيٍّ. كَانَتْ هَذِهِ الْآبَارُ بَعْمَقٍ حَوَالِي مِئَتَيْنِ وَ أَرْبَعِينَ مِترًا وَ قَدْ حُفِرَتْ بِاسْتِخْدَامِ شَفَرَاتٍ (تِغِه ها) مُتَّصِلَةٍ عَلَى أَعْوَادٍ (چوب ها) مِنَ الْخِيزَرَانِ. فِي ذَلِكَ الْوَقْتِ، كَانَ يُسْتُخْدَمُ النَّفْطُ لِتَبْخِيرِ مِيَاهِ الْبَحْرِ وَ إِنْتَاجِ الْمِلْحِ.

٤٤- عَيْنِ الْخَطَأِ حَسَبَ النَّصِّ:

- (١) بَدَأَ حَفْرُ آبَارِ النَّفْطِ فِي الْقَرْنِ الثَّالِثِ الْمِيلَادِيٍّ!
 - (٢) اسْتُخْدِمَ الصِّينِيُّونَ شَفَرَاتٍ مُتَّصِلَةً عَلَى أَعْوَادِ الْخِيزَرَانِ لِحَفْرِ آبَارِ النَّفْطِ!
 - (٣) اسْتَفَادَتِ الصِّينُ مِنَ النَّفْطِ لِتَبْخِيرِ مِيَاهِ الْبَحْرِ وَ إِنْتَاجِ الْمِلْحِ!
 - (٤) فِي إِيرَانِ الْقَدِيمَةِ، كَانَ يُسْتُخْدَمُ الْبَيْتُومِينُ فِي الْبِنَاءِ وَ صِنَاعَةِ السُّفُنِ!
- ٤٥- «عَلَى حَسَبِ النَّصِّ كَانَتْ أَوَّلَ مَكَانٍ أُكْتُشِفَ فِيهِ النَّفْطُ» عَيْنِ الصَّحِيحِ:

(١) إِيرَانِ	(٢) الصِّينِ
(٣) دَاسِيَا	(٤) رُوسِيَا

٤٦- عَيْنِ الْخَطَأِ لِلْكَلِمَاتِ الْمَعْنِيَةِ فِي النَّصِّ:

- (١) عَرَفَ: فَعْلٌ مَاضٍ - مَجْرَدٌ ثَلَاثِيٌّ (لَيْسَ لَهُ حَرْفٌ زَائِدٌ) - مُفْرَدٌ مَذَكَّرٌ غَائِبٌ - مُتَعَدٍّ/ فاعله «الإنسان»
- (٢) يُسْتُخْدَمُ: فَعْلٌ مُضَارِعٌ - مَزِيدٌ ثَلَاثِيٌّ بِزِيَادَةِ ثَلَاثَةِ حُرُوفٍ - مُتَعَدٍّ - مَعْلُومٌ/ فاعله «النَّفْطُ»، وَ «كَانَ يُسْتُخْدَمُ» يُعَادِلُ الْمَاضِيَ الْإِسْتِمْرَارِيَّ
- (٣) الْإِيرَانِيُّونَ: اسْمٌ - جَمْعٌ سَالِمٌ لِلْمَذَكَّرِ - مُعْرَبٌ/ فاعلٌ وَ مَرْفُوعٌ بِالْوَاوِ
- (٤) مِيَاهُ: اسْمٌ - جَمْعٌ مَكْسَرٌ (مَفْرَدُهُ: مَاءٌ - مَذَكَّرٌ) - مُعْرَبٌ/ مضافٌ إِلَيْهِ وَ مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ

• عَيْنِ الْمُنَاسِبِ لِلْجَوَابِ عَنِ الْأَسْئَلَةِ التَّالِيَةِ (٤٧ - ٥٠):

٤٧- عَيْنِ الْخَطَأِ فِي ضَبْطِ حُرُوفِ:

- (١) إِنَّهُ حَيَوَانٌ ذَكِيٌّ يُحِبُّ مُسَاعَدَةَ الْإِنْسَانِ!
- (٢) اسْتِقْرَارُ الْوَضْعِ الْأَمْنِيِّ فِي إِيرَانٍ يُشْجِعُ السَّائِحِينَ إِلَى السَّفَرِ إِلَيْهَا!
- (٣) يَسْتَخْرِجُ الْإِنْسَانُ النَّفْطَ مِنْ بَاطِنِ الْأَرْضِ!
- (٤) الْغُرَابُ يُحَذِّرُ بَقِيَّةَ الْحَيَوَانَاتِ حَتَّى تَتَبَعِدَ عَنْ مَنَاطِقِ الْخَطَرِ!

٤٨- عَيْنُ نَائِبِ الْفَاعِلِ مَرْفُوعاً بِالْأَلْفِ:

- (١) يُسَافِرُ وَالِدَايَ إِلَى مَشْهَدٍ كُلِّ سَنَةٍ!
- (٢) تُصَنِّعُ الْأَسْنَانَ الْإِصْطِنَاعِيَّةَ مِنْ مَوَادِّ مُخْتَلِفَةٍ!
- (٣) تُحَرِّكُ عَيْنَا الْحِرْبَاءِ فِي اتِّجَاهَاتٍ مُخْتَلِفَةٍ!
- (٤) تُؤَدِّي الدَّلَافِينَ دَوْرًا مُهِمًّا فِي الْحَرْبِ وَالسَّلَامِ!

٤٩- عَيْنُ الْمَفْعُولِ وَالْمُضَافِ إِلَيْهِ كِلَاهُمَا مَبْنِيَانِ:

- (١) فِيهَا صِنَاعَاتٌ يَدْوِيَّةٌ تَجْذِبُ السَّائِحِينَ مِنْ كُلِّ الْعَالَمِ!
- (٢) أَنَا رَأَيْتُ دَهْرًا مِنْ هَجْرِكَ الْقِيَامَةِ!
- (٣) رَجَاءً، أَعْطِنِي مِفْتَاحَ غُرْفَتِي!
- (٤) الذَّنْبُ عُضْوٌ فِي جِسْمِ الْحَيَوَانِ يُحَرِّكُهُ غَالِبًا لِطَرْدِ الْحَشَرَاتِ!

٥٠- عَيْنُ حَرْفِ «إِلَى» بِمَعْنَى «حَتَّى»:

- (١) سَاعَةٌ دَوَامِي مِنَ السَّاعَةِ السَّادِسَةِ صَبَاحًا إِلَى السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ بَعْدَ الظُّهْرِ!
- (٢) إِنَّهَا تَجْذِبُ كَثِيرًا مِنَ السَّائِحِينَ إِلَيْهَا!
- (٣) رَفَعَنِي شَيْءٌ بَغْتَةً إِلَى الْأَعْلَى بِقُوَّةٍ!
- (٤) هَذِهِ الْأَسْمَاكُ الْمُضِيئَةُ تُحَوِّلُ ظِلَامَ الْبَحْرِ إِلَى نَهَارٍ مُضِيءٍ!

تاریخ دهم

۵۱- همسایه شدن حکومت هخامنشی با دولت - شهرهای یونانی، پیامد کدام اقدام کورش بود؟

- (۱) فتوحات او در آسیای صغیر
- (۲) حمله سپاهیان او به بابل
- (۳) برقراری پیمان صلح با شهر سارد
- (۴) لشکرکشی او به شرق و تصرف بخش‌هایی از هند

۵۲- بهرام چوبین، به طور قطعی، به کدام زبان ایرانی مسلط بوده است؟

- (۱) اوستایی
- (۲) پارتی
- (۳) فارسی باستان
- (۴) فارسی میانه

۵۳- در گزاره زیر، مقصود از «الف» و «ب» کدام حکومت‌ها هستند؟

«فرمانروایان «الف» به سیاست آزادی و مدارای دینی پادشاهان «ب» ادامه دادند.»

- (۱) اشکانی - هخامنشی
- (۲) اشکانی - سلوکی
- (۳) سلوکی - مادی
- (۴) سلوکی - هخامنشی

۵۴- با توجه به منابع دست اول و دوم مربوط به دوره ساسانی، کدام گزینه درباره وضعیت زنان در این دوره صحیح به نظر می‌رسد؟

- (۱) می‌توانستند درآمد کسب کنند و در اموال همسر خود شریک باشند.
- (۲) حق مالکیت و فعالیت اقتصادی مستقل را نداشتند.
- (۳) مدیریت برخی از کارگاه‌های شاهی به عهده زنان بوده است.
- (۴) در واحدهای نظامی فعالیت می‌کردند.

۵۵- کدام گزینه درباره بندر سیراف در دوره باستان درست است؟

- (۱) اولین سکه‌های هخامنشی در آنجا ضرب شد.
- (۲) اهالی آنجا در دریانوردی و صیادی مهارت زیادی داشتند.
- (۳) داریوش بزرگ، یکی از اهالی آنجا را مأمور کشف مسیرهای آبی کرد.
- (۴) کشاورزی در آن منطقه، در دوره ساسانیان توسعه زیادی پیدا کرد.

۵۶- کدام رویداد تاریخی زیر هم‌زمان با نگارش اوستا به خط و زبان اوستایی روی داده است؟

- (۱) دستور بلاش یکم مبنی بر جمع‌آوری متون اوستا
- (۲) کشته شدن یزدگرد سوم در مرو
- (۳) شکل‌گیری جنبش اجتماعی و اقتصادی به رهبری مزدک
- (۴) به اسارت درآمدن والریانوس، امپراتور روم

۵۷- کدام موارد، از تعالیم زرتشت است؟

- (الف) هیچ چیز از دایره قدرت و خواست اهوره‌مزدا بیرون نیست.
- (ب) قربانی کردن برای اهوره‌مزدا، انسان را از شر اهریمن دور می‌کند.
- (ج) دو نیرو یا مینوی نیک و بد در جهان وجود دارد.
- (د) در روز واپسین، بدی‌ها بخشیده می‌شوند.

- (۱) «الف» - «ج»
- (۲) «الف» - «د»
- (۳) «ب» - «ج»
- (۴) «ب» - «د»

۵۸- در کدام گزینه مطلب درستی دربارهٔ زبان‌های ایرانی نو ذکر شده است؟

- (۱) تقریباً از زمان سقوط هخامنشیان تا فروپاشی حکومت ساسانیان و حتی قرون نخستین اسلامی، در مناطق مختلف ایران متداول بودند.
- (۲) زبان‌هایی که در دوران اسلامی به تدریج در مناطق مختلف ایران رواج یافتند.
- (۳) نیای زبان فارسی امروزی و زبان قوم پارس بوده و در دورهٔ هخامنشی به آن سخن می‌گفته‌اند.
- (۴) زبانی بوده که مردمان بخشی از نواحی شرقی ایران به آن سخن می‌گفته‌اند.

۵۹- پژوهشگری به مقایسهٔ نقش برجسته‌های دورهٔ هخامنشی با دوران پیش از آن پرداخته است. کدام گزینه از نتایج تحقیق او می‌باشد؟

- (۱) شاهان هخامنشی سنگ تراشان برجسته را از تمدن‌هایی که پیش از آن‌ها بوده‌اند، استخدام می‌کردند.
- (۲) نقش برجسته‌های دورهٔ هخامنشی از آثار دوره‌های پیشین متمایز بود و بر آن‌ها برتری داشت.
- (۳) سنگ تراشانی که در خدمت هخامنشیان بوده‌اند، از نقش برجسته‌های بین‌النهرین و به‌ویژه نقش برجسته‌های آشوری، الهام و الگو گرفته‌اند.
- (۴) بسیاری از نقش برجسته‌هایی که تصور می‌شد متعلق به شاهان هخامنشی هستند، مربوط به دوره‌های پیشین و به‌ویژه آشوری‌ها و ایلامی‌ها بوده‌اند.

۶۰- در کدام گزینه مقایسهٔ درستی دربارهٔ معماری و شهرسازی در دورهٔ اشکانیان (۱) و ساسانیان (۲) انجام شده است؟

- الف) ساخت بناهای دارای طاق، ایوان و گنبد در هر دو دوره رایج بود.
- ب) در (۱) موزاییک‌کاری بناهای کوه خواجه و در (۲) گچ‌بری کاخ تیسفون زبانزد خاص و عام شد.
- ج) برخلاف (۱)، در (۲) نقاشی دیواری رواج فراوانی یافت.
- د) طرح و نقشهٔ شهرها در هر دو دوره به شکل دایره بود.

(۲) «ب» - «د»

(۱) «ب» - «ج»

(۴) «الف» - «د»

(۳) «الف» - «ج»

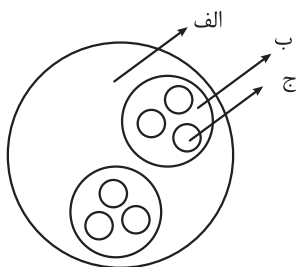

جغرافیای دهم

۶۱- کدام گزینه از ویژگی‌ها و قابلیت‌های منحصربه‌فرد دریای عمان می‌باشد؟

- (۱) عمق مناسب دریا برای ایجاد بنادر و دریانوردی
- (۲) وجود جزایر متعدد و مهم
- (۳) وجود انواع ماهیان خاویاری
- (۴) بزرگ‌ترین منبع انرژی جهان

۶۲- با توجه به شکل زیر، کدام مورد مطابق با دریاچه‌های ایران، تدوین شده است؟

- (۱) در صورتی که «ب» دریاچه فصلی باشد، «ج» می‌تواند دریاچه مسیله باشد که در بین استان کرمان و سیستان و بلوچستان واقع شده است.
- (۲) در صورتی که «ب» دریاچه‌های دائمی باشد، «الف» می‌تواند دریاچه‌های فصلی و «ج» دریاچه مهارلو در استان فارس باشد.
- (۳) «ب» می‌تواند دریاچه‌های دائمی و «ج» می‌تواند دریاچه نیریز باشد که در استان فارس قرار دارد.

(۴) «ب» می‌تواند دریاچه‌های فصلی و «ج» می‌تواند دریاچه هامون باشد که در سیستان و بلوچستان واقع شده است.

۶۳- جمعیت یک کشور در سال گذشته، ۳۵ میلیون نفر، میزان زادوولد ۹۰۰ هزار نفر و میزان مرگ‌ومیر ۲۰۰ هزار نفر بوده است.

الف) در صورت ثابت بودن میزان رشد جمعیت، چند سال زمان می‌برد که جمعیت این کشور به ۷۰ میلیون نفر برسد؟
 ب) اگر آمار مهاجرت در سال گذشته در این کشور به شکل زیر باشد، پس از چند سال جمعیت کشور به ۷۰ میلیون نفر می‌رسد؟ (میزان مهاجران واردشده به کشور: ۸۰۰ هزار نفر، مهاجران خارج شده از کشور: ۱۰۰ هزار نفر)

- (۱) ۴۰ سال - ۱۸ سال
- (۲) ۳۵ سال - حدود ۱۸ سال
- (۳) ۳۵ سال - بیش از ۲۰ سال
- (۴) ۴۰ سال - حدود ۱۷ سال

۶۴- با توجه به موارد زیر، کدام شکل درباره عوامل انسانی و طبیعی مهاجرت در ایران به درستی ترسیم شده است؟

- الف) مهاجرت آریایی‌ها از شمال دریای خزر به جنوب دریای خزر (ایران)
- ب) مهاجرت تعدادی از قبایل کرد به نواحی شمال شرقی ایران در زمان شاه‌عباس
- ج) مهاجرت تعداد زیادی از روستاییان به شهرهای بزرگ پس از دهه ۴۰
- د) مهاجرت سیستانی‌ها به سرزمین گرگان

- (۱) «الف» → «ج» ← مطابق با «ب» / «ب» → «د» ← مغایر با «الف»
- (۲) «ب» → «ج» ← مطابق با «الف» / «الف» → «د» ← مغایر با «ب»
- (۳) «ب» → «ج» ← مطابق با «الف» / «الف» → «د» ← مغایر با «الف»
- (۴) «الف» → «ج» ← مطابق با «ب» / «ب» → «د» ← مغایر با «ب»

۶۵- کدام عبارت در مورد تقسیمات کشوری ایران درست است؟

- (۱) تسوگ همان قصبه است که امروزه کوچک‌ترین واحد تقسیمات کشوری است.
- (۲) رستاک همان قصبه است که امروزه واحد مبدأ تقسیمات کشوری است.
- (۳) رستاک همان دهستان است که امروزه کوچک‌ترین واحد تقسیمات کشوری است.
- (۴) تسوگ همان دهستان است که امروزه واحد مبدأ تقسیمات کشوری است.

۶۶- کدام گزینه در ارتباط با شهر باستانی «بیشاپور» درست است؟

- (۱) در شمال غربی کازرون قرار داشت و در زمان ساسانیان از اهمیت ارتباطی مهمی در ایران برخوردار بود؛ اما بعدها به سبب عوامل انسانی از بین رفت.
- (۲) در جنوب شرقی کازرون قرار داشت و در زمان اشکانیان از اهمیت اقتصادی مهمی در ایران برخوردار بود؛ اما بعدها به سبب عوامل طبیعی از بین رفت.
- (۳) در شمال غربی کازرون قرار داشت و در زمان اشکانیان از اهمیت ارتباطی مهمی در ایران برخوردار بود؛ اما بعدها به سبب عوامل طبیعی از بین رفت.
- (۴) در جنوب شرقی کازرون قرار داشت و در زمان ساسانیان از اهمیت اقتصادی مهمی در ایران برخوردار بود؛ اما بعدها به سبب عوامل انسانی از بین رفت.

۶۷- شناخت توان‌های محیطی به انسان کمک می‌کند تا

- (۱) محیط طبیعی مساعد از یک سو و انسان توانمند از سوی دیگر بستر مناسبی برای فعالیت‌های اقتصادی فراهم آورد
- (۲) موقعیت مساعدی برای تولید انواع محصولات زراعی فراهم شود
- (۳) از مکان‌ها به طور صحیح و بهینه استفاده کند و در بخش‌های مختلف اقتصادی به خوبی عمل نماید
- (۴) فعالیت‌های اقتصادی موجب افزایش ثروت در کشورها شود و در نتیجه رفاه و آسایش را برای مردم آن کشور فراهم آورد

۶۸- امروزه با توجه به مشکل کاهش منابع آبی کشور، چه توصیه‌ای می‌شود؟

- (۱) محور توسعه کشاورزی از باغداری به زراعت با روش‌های نوین آبیاری و متناسب با نوع کشت تغییر یابد.
- (۲) محور توسعه کشاورزی از زراعت به توسعه باغداری با روش‌های نوین آبیاری و متناسب با محیط تغییر یابد.
- (۳) محور توسعه کشاورزی از باغداری به زراعت با روش‌های نوین و متناسب با محیط تغییر یابد.
- (۴) محور توسعه کشاورزی از زراعت به باغداری با روش‌های نوین و متناسب با نوع کشت تغییر یابد.

۶۹- کدام استان‌ها بیشترین شاغلان بخش معدن کشور را دارند؟

- (۱) تهران، یزد و کرمان
- (۲) آذربایجان شرقی، تهران و فارس
- (۳) فارس، اصفهان و تهران
- (۴) یزد، کرمان و اصفهان

۷۰- کدام عبارت‌ها در مورد «گردشگری» درست‌اند؟

- (الف) در ردیف شغل‌های پردرآمد، پاک و پرهزینه است.
- (ب) برای کشور میهمان می‌تواند اشتغال‌زایی، توسعه، رونق اقتصادی و ارتباطات جهانی سازنده ایجاد کند.
- (ج) از نظر سازمان جهانی گردشگری، ایران از نظر جاذبه‌های طبیعی در رتبه پنجم قرار دارد.
- (د) از نظر سازمان جهانی گردشگری، ایران از نظر جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی در رتبه دهم جهانی قرار دارد.

(۲) «ب» - «د»

(۱) «الف» - «ج»

(۴) «الف» - «ب»

(۳) «ج» - «د»

منطق دهم

۷۱- در صورتی که متناقض متضاد قضیه «هر الف ب است» را به دست آوریم، کدام یک از قضایای زیر از قضایای متقابل عکس مستوی آن محسوب نمی شود؟

- (۱) بعضی ب الف نیست.
- (۲) هر ب الف است.
- (۳) بعضی الف ب است.
- (۴) هیچ ب الف نیست.

۷۲- در صورتی که عکس مستوی متداخل متناقض قضیه «بعضی ج د نیست» یک قضیه کاذب باشد، درباره صدق یا کذب خود آن چه می توانیم بگوییم؟

- (۱) ضرورتاً یک قضیه کاذب است.
- (۲) ضرورتاً یک قضیه صادق است.
- (۳) صدق یا کذب آن نامعلوم است.
- (۴) نیازمند اطلاع از محتوای قضیه هستیم.

۷۳- علامت دامنۀ مصادیق موضوع، در نتیجۀ کدام یک از قیاس های زیر با سایر گزینه ها متفاوت است؟

- (۱) برخی جوندگان در زیر زمین زندگی می کنند، هیچ یک از جوندگان جاننداری خونسرد نیستند.
- (۲) سقراط نمی تواند مسائل را به پرسش بکشد؛ هر کسی که مسائل را به پرسش نمی کشد، کنجکاو نیست.
- (۳) هر دوزیستی در ابتدا با آتشش تنفس می کند؛ هیچ پستانداری در ابتدا با آتشش تنفس نمی کند.
- (۴) همه دانشجویان باید دوره متوسطه را گذرانده باشند؛ هیچ کسی که تحصیلات متوسطه دارد، فاقد دیپلم نیست.

۷۴- اگر قیاس معتبری در شکل سوم با مقدمۀ «هر الف ب است» داشته باشیم، کدام گزینه درباره آن صحیح است؟

- (۱) ممکن است مقدمۀ اول آن قضیه «سالبه» باشد.
- (۲) ممکن است نتیجۀ آن قضیه موجبۀ کلی باشد.
- (۳) ممکن است علامت حد وسط در هر دو مقدمه منفی باشد.
- (۴) ممکن است علامت محمول هر دو مقدمه منفی باشد.

۷۵- کدام گزینه، درباره متن زیر صحیح است؟

«روزها از اوضاع نابسامان آن ها گذشت. در صورتی که می خواستند لقمه ای نان به دست بیاورند، باید سخت ترین کارها را بر دوش می کشیدند و آینده ای موهوم را به انتظار می نشستند. در آن روزگار تاریک یا می توانستند شکم خود را سیر کنند یا باید گرسنه سر بر بالین می گذاشتند. زیرا اگر اعتراضی به ظلم پادشاه می کردند، پاسخ آن ها مرگ و سرکوب بود. امید ذره ذره در دلشان می مرد، یا باید دست به تغییر می زدند یا استقامت خود را تقویت می کردند و غیر از این ها راهی نبود.»

- (۱) در این عبارت قضیه شرطی متصل دیده می شود که در آن تالی پیش از مقدم ذکر شده است.
- (۲) در این عبارت هر سه نوع قضیه شرطی منفصل را می توان مشاهده کرد.
- (۳) می توان گفت در عبارت فوق تعداد قضایای شرطی متصل و منفصل با هم یکسان است.
- (۴) با یکی از قضایای شرطی منفصل این عبارت می توان یک قیاس استثنائی با چهار حالت معتبر ساخت.

۷۶- در همه قضایای شرطی منفصل زیر می توان از صدق یک طرف به کذب طرف دیگر پی برد، به جز

- (۱) یا این شکل هندسی دارای سه ضلع است یا مجموع زوایای داخلی آن بیشتر از ۱۸۰ درجه خواهد بود
- (۲) یا این دانشجو در امتحان نهایی ترم خود نمرۀ کامل بیست را کسب کرده است یا برگه را تماماً سفید تحویل داده است
- (۳) یا این مسیر کوهستانی در کل زمستان مسدود نبوده یا دست کم در مقطعی از زمستان برای عبور وسایل نقلیه باز بوده است
- (۴) یا این نویسنده آثارش را در سبک رئالیسم اجتماعی نوشته و از تخیل پرهیز کرده یا آن ها را در سبک فانتزی و تخیلی نگاشته است

۷۷- اگر بتوان مصادیق «ب» را زیرمجموعه مصادیق «ج» قلمداد کرد، و دو گزاره زیر را داشته باشیم، کدام نتیجه را می‌توان به دست آورد؟

- اگر «بعضی د، الف باشد»، آن‌گاه «بعضی ه، پ است».
 - یا «بعضی ب، ج نیست» یا «هر د، الف است» (مانعه‌الرفع)
- ∴ ؟ ؟ ؟

- (۱) بعضی ه، پ است.
- (۲) بعضی پ، ه نیست.
- (۳) بعضی پ، ه است.
- (۴) بعضی ه، پ نیست.

۷۸- کدام گزینه جای خالی را به درستی کامل می‌کند؟

«در اصطلاح عامیانه به مغالطه ، «هندوانه زیر بغل گذاشتن» می‌گویند که مثال آن است.»

- (۱) توسل به احساسات - از انسان‌های روشنفکر و تحصیل کرده انتظار می‌رود با چنین جریان‌هایی همراهی نکنند
- (۲) تله‌گذاری - از انسان‌های روشنفکر و تحصیل کرده انتظار می‌رود با چنین جریان‌هایی همراهی نکنند
- (۳) توسل به احساسات - اگر به نصیحت‌ها و راهنمایی‌های خردمندانه من عمل نمی‌کند، دیگر حق ندارد از من مشورت بگیرد
- (۴) تله‌گذاری - اگر به نصیحت‌ها و راهنمایی‌های خردمندانه من عمل نمی‌کند، دیگر حق ندارد از من مشورت بگیرد

۷۹- مورد زیر مصداق کدام یک از مغالطات در اثر عوامل روانی است؟

«ژوزف بروودسکی، شاعر جوان و نامتعارف لنین‌گرا، به دلیل سبک زندگی غیرمتداول و شعرهایش که خارج از چارچوب دولتی بود، هدف مقامات حکومت شوروی قرار گرفت. در سال ۱۹۶۴، در یک دادگاه نمایشی که خودش آن را «کمدی وحشتناک» توصیف کرد، نه براساس آثارش، بلکه به اتهام کلی و ساختگی «تنبلی اجتماعی» محاکمه شد. قاضی که ظاهراً حتی معنای این اصطلاح را نمی‌دانست، اصرار داشت که بروودسکی شغل «واقعی» ندارد و بنابراین یک «انگل» و «مفت‌خور» است. بروودسکی با شجاعت از کار خود به عنوان شاعری و ترجمه دفاع کرد، اما حکم داده شد: تبعید به یک منطقه دورافتاده در شمال برای کار اجباری.»

- (۱) تله‌گذاری
- (۲) مسموم کردن چاه
- (۳) توسل به احساسات
- (۴) بزرگ‌نمایی و کوچک‌نمایی

۸۰- در کدام عبارت از مغالطه تله‌گذاری استفاده شده است؟

- (۱) اگر واقعاً مرا دوست داشتی، هرگز حاضر نمی‌شدی که چنین سؤالی از من بپرسی!
- (۲) هر شهروندی که مسئولیت‌پذیر است باید از این طرح توسعه جدید حمایت کند!
- (۳) کسی که چنین گذشته سخت و دردناکی داشته است، شایسته مجازات نیست!
- (۴) کسی که درایت و هوش داشته باشد، در ناملایمات زندگی سر فرو نمی‌آورد!

اقتصاد دهم

۸۱- در قدیم عده‌ای از بازرگانان در معاملات خود به جای پرداخت سکه‌های فلزی، رسیدی صادر می‌کردند. این رسیده‌ها بیانگر بود و طرف مقابل براساس این رسید را می‌پذیرفت.

(۱) توانایی مالی - اعتبار (۲) بدهی - اعتماد (۳) اعتبار - اعتماد (۴) بدهی - اعتبار

جدول وضعیت توزیع درآمد ایران در سال ۱۳۹۱	
؟	سهم دهک اول
؟	سهم دهک دوم
؟	سهم دهک سوم
۶	سهم دهک چهارم
؟	سهم دهک پنجم
؟	سهم دهک ششم
۱۰	سهم دهک هفتم
۱۲	سهم دهک هشتم
۱۶	سهم دهک نهم
؟	سهم دهک دهم
۱۰۰ درصد درآمد ملی	۱۰۰ درصد جمعیت کشور

۸۲- با توجه به جدول وضعیت توزیع درآمد ایران در سال ۱۳۹۱، اگر ۳۰ درصد افراد ثروتمند جامعه مجموعاً دارای ۵۷ درصد درآمد ملی باشند و وضعیت توزیع درآمد در همین سال برابر با ۹/۶ باشد، آن‌گاه:

الف) به ترتیب سهم دهک دهم و اول چند درصد است؟
ب) اگر تفاوت سهام دهک ششم و دهم ۲۱ درصد باشد، سهم دهک ششم چند درصد است؟

(۱) الف) ۱۸ - ۳ / ب) ۸

(۲) الف) ۲۹ - ۳ / ب) ۸

(۳) الف) ۱۸ - ۴ / ب) ۸/۵

(۴) الف) ۲۹ - ۴/۵ / ب) ۸/۵

۸۳- الف) مراحل خرید هر یک از عبارت‌های «آن ویژگی‌هایی را که از کالای هدف بیشتر برایتان مهم است، باید مشخص کنید.» و «معیارهایی که عملاً برای افراد هنگام انتخاب مهم است.» را به ترتیب مشخص کنید.

ب) اگر برای فردی هنگام خرید یک کالا، قیمت و خدمات پس از فروش آن کالا مهم باشد، بهتر است از استفاده کند.

(۱) الف) مرحله چهارم خرید هوشمندانه - مرحله سوم خرید مقایسه‌ای / ب) خرید مقایسه‌ای

(۲) الف) مرحله سوم خرید هوشمندانه - مرحله سوم خرید مقایسه‌ای / ب) خرید هوشمندانه

(۳) الف) مرحله چهارم خرید مقایسه‌ای - مرحله سوم خرید مقایسه‌ای / ب) خرید هوشمندانه

(۴) الف) مرحله چهارم خرید هوشمندانه - مرحله سوم خرید هوشمندانه / ب) خرید مقایسه‌ای

۸۴- اطلاعات جدول زیر مربوط به آمار جمعیت، اشتغال و بیکاری کشور در سال ۱۳۹۸ می‌باشد. با توجه به اطلاعات جدول:

جمعیت کل (نفر)	جمعیت زیر ۱۵ سال (نفر)	جمعیت غیرفعال (نفر)	جمعیت شاغل (نفر)
۸۳,۰۰۰,۰۰۰	۲۱,۴۱۸,۰۰۰	۳۳,۹۳۷,۰۰۰	۲۴,۷۵۰,۰۰۰

الف) نرخ بیکاری چند درصد است؟

ب) اگر تمایل افراد بالای ۱۸ سال به ادامه تحصیل در مقاطع دانشگاهی در رشته‌های علوم پایه افزایش یابد، اما تقاضاکنندگان نیروی کار به دنبال استخدام کارگران و تکنسین‌های فنی در بخش صنعت باشند، آن‌گاه جامعه با کدام یک از انواع بیکاری مواجه خواهد بود؟

(۱) الف) ۱۰/۴۷ / ب) ساختاری

(۲) الف) ۱۱/۴۷ / ب) ساختاری

(۳) الف) ۱۰/۴۷ / ب) اصطکاکی

(۴) الف) ۱۱/۴۷ / ب) اصطکاکی

محل انجام محاسبات

۸۵- درست یا نادرست بودن عبارات زیر را مشخص کنید.

الف) معمولاً از نمودارهای رشد تولید ناخالص داخلی برای نشان دادن پیشرفت اقتصادی کشورها استفاده می‌شود.
 ب) موضوعات محیط زیستی می‌تواند به عنوان یکی از موارد ارزیابی پیشرفت یک کشور مورد توجه قرار بگیرد.
 ج) ما موظف هستیم که $\frac{1}{5}$ مازاد مخارج خود را در طول یک سال به عنوان سهم امام و سهم سادات به مستضعفان بدهیم.

- (۱) الف) درست / ب) درست / ج) نادرست
 (۲) الف) درست / ب) درست / ج) درست
 (۳) الف) نادرست / ب) درست / ج) نادرست
 (۴) الف) درست / ب) نادرست / ج) درست

۸۶- با توجه به اطلاعات جدول زیر، اگر نرخ تورم در سال دوم و سوم برابر باشد:

سال	هزینه سبد بازار در ابتدای سال	هزینه سبد بازار در انتهای سال
سال اول	۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
سال دوم	۱,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۲,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
سال سوم	۱,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰	؟

- الف) هزینه سبد بازار در انتهای سال سوم چند واحد پولی است؟
 ب) درصد تغییر شاخص قیمت مصرف‌کننده در سال دوم کدام است؟
 (۱) الف) $۱,۵۸۶,۰۰۰,۰۰۰$ / ب) $۱۵/۵$ درصد
 (۲) الف) $۱,۶۸۵,۰۰۰,۰۰۰$ / ب) $۱۵/۵$ درصد
 (۳) الف) $۱,۶۵۸,۰۰۰,۰۰۰$ / ب) ۱۶ درصد
 (۴) الف) $۱,۸۵۶,۰۰۰,۰۰۰$ / ب) ۱۶ درصد

۸۷- کدام یک از موارد زیر، از اهمیت و بزرگی اقتصاد ایران در دوران باستان حکایت نمی‌کند؟

- (۱) پهنآوری مرزهای ایران باستان
 (۲) لشکرکشی‌ها و جنگ‌ها
 (۳) وقف‌نامه‌های باقی‌مانده از آن دوران
 (۴) جاده ابریشم و تجارت با چین و امپراتوری روم

۸۸- کدام گزینه از معایب حساب‌های سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت محسوب نمی‌شود؟

- (۱) همواره مقدار حداقلی باید در این حساب‌ها باشد تا مشمول بستن قرارداد و دریافت سود گردد.
 (۲) اگر نرخ سود عمومی افزایش یابد، سود این حساب‌ها در حد توافق شده باقی می‌ماند.
 (۳) پول به راحتی در دسترس نیست و باید تا پایان دوره مشخص شده آن را در حساب حفظ کرد.
 (۴) برداشت پول مشمول جریمه از دست رفتن بخشی از سود می‌شود.

۸۹- چه تعداد از عبارتهای زیر درست است؟

- الف) حفظ و رشد درآمد شامل فعالیت‌هایی نظیر برنامه‌ریزی مخارج می‌باشد.
 ب) برخی اقتصاددانان و جامعه‌شناسان معتقدند که گروه زیادی از مردم آرامش و لذت را در استفاده بیشتر از کالاها و حتی به رخ کشیدن آن می‌بینند.
 ج) ساخت یک جامدادی با استفاده از تکه پارچه‌های قدیمی در منزل، مصداقی از روش‌های مصرف مسئولانه است.
 د) خرید سهام این امکان را فراهم می‌کند تا افراد با پس‌اندازهای اندک وارد شوند و در کوتاه‌مدت بلافاصله آن را بفروشند.

- (۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴) ۴

۹۰- با توجه به اطلاعات مندرج در جدول زیر:

کالا	سال ۲۰۲۳ م.		سال ۲۰۲۲ م.		سال ۲۰۲۱ م. (سال پایه)	
	مقدار (q)	قیمت (p)	مقدار (q)	قیمت (p)	مقدار (q)	قیمت (p)
A	۲۵	۲۰۰	۵۰	۱۰۰	۱۵	۱۵۰
B	۳۰	۱۰۰	۲۰	۱۵۰	۶۰	۳۰۰

الف) GDP به قیمت جاری در سال ۲۰۲۳ کدام است؟

ب) GDP به قیمت ثابت در سال ۲۰۲۲ کدام است؟

۱) الف (۸,۰۰۰ / ب) ۱۲,۵۰۰

۲) الف (۱۲,۵۰۰ / ب) ۸,۰۰۰

۳) الف (۱۳,۰۰۰ / ب) ۱۲,۰۰۰

۴) الف (۸,۰۰۰ / ب) ۱۳,۵۰۰

پاسخ نامه تشریحی آزمون را ساعت ۱۶:۰۰ از صفحه شخصی خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.

azmoon.kheilisabz.com

اساتید، مشاوران و دانش آموزان گرامی؛

نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می توانید از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همه پیام رسان ها با ما به اشتراک بگذارید.

محل انجام محاسبات

باسخ نامه آزمون آزمائشی خیلی سبز

مرحله سیزدهم

پایه دهم

۱۸/ اردیبهشت/ ۱۴۰۵

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	مسعود شفیعی
زبان و ادبیات فارسی	مهدی نظری قهرودی
علوم اجتماعی	الهام رضایی
زبان عربی	اسرافیل قربان پور
تاریخ	عارف گلی وری
جغرافیا	بهروز یحیی
منطق	نیما جواهری
اقتصاد	نوشین خدایی نیا

نام درس	مسئول درس	گزینشگر	مؤلف پاسخ نامه	کارشناسان علمی	ویراستاران به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	مسعود شفیعی	مسعود شفیعی	علیرضا کاظمی بقا	علی شهرابی	عادل حسینی منصور زرکش اصفهانی پگاه نادری آسیاب
زبان و ادبیات فارسی	مهدی نظری قهرودی	مهدی نظری قهرودی	مهدی نظری قهرودی	معصومه رحمانی	احمد رضا بهرادجم معصومه رحمانی نگار کاتبی
علوم اجتماعی	فروغ نجمی تیموریان	فروغ نجمی تیموریان	فروغ نجمی تیموریان	فرناز سلیمانی	علی سلوکی نگار کاتبی
زبان عربی	اسرافیل قربان پور	اسرافیل قربان پور	اسرافیل قربان پور	محمدصادق خادم	پروانه حسینی فرد منیژه خسروی محمد مهدی عسکری آبادی
تاریخ	عارف گلی وری	عارف گلی وری	عارف گلی وری	حبیبه محبی	وجیهه صادقی مالوآجردی نگار کاتبی
جغرافیا	سعید بهروزی فر	بهروز یحیی	سعید بهروزی فر بهروز یحیی	حبیبه محبی	وجیهه صادقی مالوآجردی کیان کیانی دوست واقع
منطق	نیما جواهری	نیما جواهری	نیما جواهری	مهشید رستمی	علی سلوکی سحر محمدزاده سالیانی
اقتصاد	علی محسنی	علی محسنی	علی محسنی	مهناز حامدی چرمخوران	رویا غفاری ساری قیه ریحانه سادات هاشمی

مدیر تألیف آزمون: فاطمه آقاچانپور

مسئول پروژه: فرناز سلیمانی

Azmoon.kheilisabz.com

آزمون آزمایشی خیلی سبز

فرناز سلیمانی - مینا کریمزاده - مژده میرزایی

تیم اجرایی و تألیف آزمون

سرپرست تولید	الناز علی‌یاری‌زاده
ویراستاران فنی	نیلوفر اعتمادی - نیوشا پیمان - زهرا صفری الهه صفری - فاطمه علی‌اکبری - محیا غنی‌فرد نادره نازآوری - ساعده نمازی
رسم	ندا فخاری سارا گنجی آزادپور
صفحه‌آرایی	صدف امام - مریم حسین‌زاده سپیده سخائی - الهام سهرابی - طاهره صادق‌نژاد مائده صبری - نیلوفر فرخجسته - فاطمه قیاسوند مهدیه گل‌پور - دریا لطفی

کدام موارد در مورد نمایش داده‌ها درست است؟

الف) در نمودار جعبه‌ای، اگر داده‌ها دربرگیرنده داده‌های دورافتاده باشند، دامنه وسیع‌تر می‌شود.

ب) با نگاه کردن به سبیل‌های نمودار جعبه‌ای، می‌توان به نامتقارن بودن داده‌ها پی برد.

ج) نمودارهای حبابی را می‌توان گونه خاصی از پراکنش نگاشت دانست که برای نمایش هم‌زمان چهار متغیر عددی

به کار می‌روند و در آن‌ها به جای نقطه از دایره‌های توپر استفاده می‌شود.

د) در نمودار حبابی، مقدار متغیر سوم متناسب با جذر شعاع دایره‌ها است.

ب - د (۴)

الف - ب (۳)

ج - د (۲)

الف - ب - ج (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فصل ۴ - درس ۲

نمودارهای حبابی را می‌توان گونه خاصی از پراکنش نگاشت دانست که برای نمایش هم‌زمان سه متغیر عددی به کار می‌روند و در آن‌ها به جای نقطه از دایره‌های توپر استفاده می‌شود.

هر نقطه یا دایره در نمودار حبابی، در واقع یک سه‌تایی مرتب به صورت (V_1, V_2, V_3) را مشخص می‌کند که در آن داریم:

V_1 : موقعیت نقطه روی محور افقی

V_2 : موقعیت نقطه روی محور عمودی

V_3 : اندازه نقطه (مساحت دایره)

توجه کنید که مقدار متغیر سوم، متناسب با مجذور شعاع دایره است.

در نمودار جعبه‌ای اگر داده‌ها شامل داده دورافتاده باشند، دامنه وسیع‌تر می‌شود.

با نگاه کردن به سبیل‌های نمودار جعبه‌ای، می‌توان به نامتقارن بودن آن پی برد.

با توجه به درس‌بکس و نکات گفته‌شده، واضح است که موارد «الف» و «ب» درست هستند و گزینه (۳) صحیح است.

در مورد «ج» باید به جای «چهار متغیر» گفته می‌شد «سه متغیر» و در مورد «د» به جای «جذر» کلمه «مجذور» به کار برده می‌شد.

مشاوره خطبه خط کتاب درسی
مهمه، روی اون مسلط باشین.

درس‌Box

نکته

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ریاضی و آمار

۲

کدام گزینه جاهای خالی را به ترتیب و به درستی پر می‌کند؟

«استفاده از نمودار راداری، روشی برای نمایش داده‌های چندمتغیره در قالب نمودار دوعیدی است، که در آن متغیر کمی یا بیشتر بر روی محورهای نشان داده می‌شوند که نقطه شروع همه آن‌ها یکی است. محل قرارگیری و زاویه محورها نسبت به یکدیگر، اطلاعات خاصی را بیان»

منظور از مشاهده یا نقطه داده‌ای در آمار، مجموعه‌ای است شامل یک یا چند مقدار اندازه‌گیری شده برای یک آماری.»

(۱) سه - نمی‌کند - واحد

(۲) سه - می‌کند - جامعه

(۳) چهار - نمی‌کند - جامعه

(۴) چهار - می‌کند - واحد

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: فصل ۴ - درس ۲

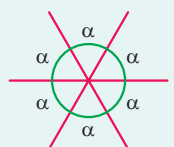
درس Box

نمودار راداری:

استفاده از نمودار راداری، روشی برای نمایش داده‌های چندمتغیره در قالب نموداری دوعیدی است، که در آن سه متغیر کمی یا بیشتر بر روی محورهای نشان داده می‌شوند که نقطه شروع همه آن‌ها یکی است.

نکته محل قرارگیری و زاویه محورها نسبت به هم، هیچ اطلاعات خاصی را بیان نمی‌کند.

در این نمودار زاویه بین هر دو نیم‌خط متوالی با توجه به تعداد متغیرها یعنی n به صورت زیر به دست می‌آید.

$$\alpha = \frac{360^\circ}{n}$$

برای رسم این نمودار بعد از مشخص کردن زاویه بین نیم‌خط‌ها، شعاع‌ها را به صد قسمت تقسیم می‌کنیم و مقدار نسبی روی شعاع هر متغیر را از رابطه زیر به دست می‌آوریم:

$$\text{مقدار متغیر} \times 100 = \frac{\text{مقدار نسبی روی شعاع}}{\text{بیشترین مقدار به ازای همه مشاهده‌ها}}$$

منظور از مشاهده یا نقطه داده‌ای در آمار، مجموعه‌ای است شامل یک یا چند مقدار اندازه‌گیری شده برای یک عضو جامعه آماری که همان واحد آماری است.

طبق درس باکس و نکته، جای خالی اول با «سه»، جای خالی دوم با «نمی‌کند» و جای خالی سوم با «واحد» پر می‌شوند.

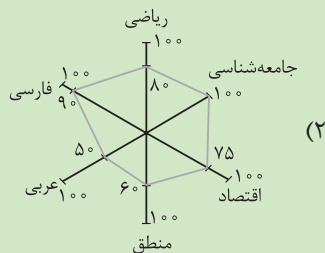
پاسخ خیلی تشریحی ✓

نمرات شش درس دانش آموزی در جدول زیر داده شده است. نمودار راداری این دانش آموز بر حسب درصد

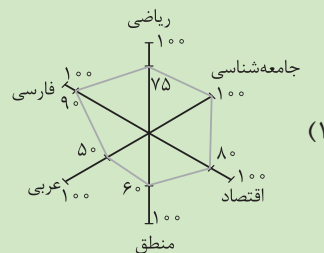
۳

درس کدام است؟

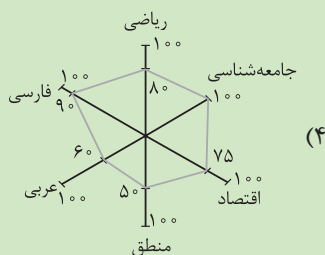
درس	فارسی	ریاضی	عربی	منطق	اقتصاد	جامعه‌شناسی
نمره	۱۸	۱۶	۱۰	۱۲	۱۵	۲۰
بیشینه	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰

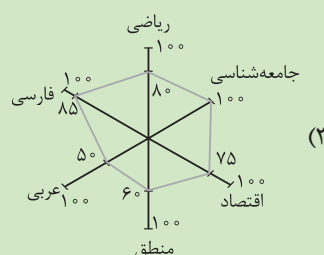
(۲)

(۱)

(۴)

(۳)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فصل ۴ - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: طبق رابطه داده شده در درس باکس سؤال قبل، باید مقدار نسبی متناظر با نمره هر درس را به دست آوریم:

$$۱۰۰ \times \frac{\text{نمره دانش آموز در آن درس}}{\text{بیشینه نمره}} = \text{مقدار نسبی متناظر با هر درس بر روی شعاع}$$

گام دوم: حال شعاع هر درس طبق رابطه گفته شده برابر می شود با:

درس	فارسی	ریاضی	عربی	منطق	اقتصاد	جامعه‌شناسی
نمره	۱۸	۱۶	۱۰	۱۲	۱۵	۲۰
بیشینه	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰

$$\text{فارسی} = \frac{۱۸}{۲۰} \times ۱۰۰ = ۹۰$$

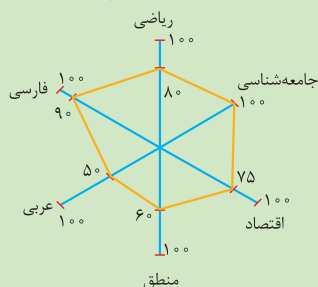
$$\text{ریاضی} = \frac{۱۶}{۲۰} \times ۱۰۰ = ۸۰$$

$$\text{عربی} = \frac{۱۰}{۲۰} \times ۱۰۰ = ۵۰$$

$$\text{منطق} = \frac{۱۲}{۲۰} \times ۱۰۰ = ۶۰$$

$$\text{اقتصاد} = \frac{۱۵}{۲۰} \times ۱۰۰ = ۷۵$$

$$\text{جامعه‌شناسی} = \frac{۲۰}{۲۰} \times ۱۰۰ = ۱۰۰$$

پس نمودار راداری مربوطه به صورت زیر است و گزینه (۲) صحیح است.

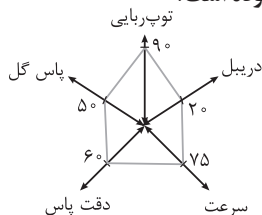
نمرات ۵ درس دانش‌آموزی در جدول زیر داده شده است. نمودار راداری آن را رسم کنید.

(سؤال ۱۶ (قسمت ب) - امتحان نهایی فردا ۱۴۰۳)

درس	فارسی	ریاضی	عربی	منطق	جامعه‌شناسی
نمره	۱۷	۱۴	۱۶	۸	۱۰
بیشینه	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰

شبکه ورزش، برای بررسی کیفیت بازی احسان حاج صفی، داده‌های گردآوری شده پنج متغیر توپ‌رایی، پاس گل، دقت پاس، سرعت و دریبل به ترتیب با بیشینه‌های ۱۰۰، ۶، ۴۰، ۲۰۰ و ۵۰ را به صورت نمودار راداری زیر (برحسب درصد)

ارائه کرده است. تعداد پاس‌های گل و پاس‌های دقیق او به ترتیب از راست به چپ کدام بوده است؟

$$۲۴ - ۳ (۱)$$

$$۳۶ - ۳ (۲)$$

$$۲۴ - ۵ (۳)$$

$$۳۶ - ۵ (۴)$$

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: فصل ۴ - درس ۲

طبق رابطه شعاع نمودار راداری، کافیه که چندتا «جاگذاری» درست انجام بدی.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: شعاع مربوط به متغیر «پاس گل» برابر ۵۰ است و بیشینه آن به گفته سؤال برابر ۶ است، پس اگر تعداد پاس گل را x در نظر بگیریم، خواهیم داشت:

$$\text{شعاع پاس گل} = \frac{\text{تعداد پاس گل}}{\text{بیشینه}} \times ۱۰۰ \Rightarrow ۵۰ = \frac{x}{۶} \times ۱۰۰$$

$$\Rightarrow ۵۰ = \frac{۱۰۰x}{۶} \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} ۱۰۰x = ۳۰۰ \Rightarrow x = ۳$$

گام دوم: حال اگر «دقت پاس» را y در نظر بگیریم، داریم:

$$\text{شعاع دقت پاس} = \frac{\text{دقت پاس}}{\text{بیشینه}} \times ۱۰۰ \Rightarrow ۶۰ = \frac{y}{۴۰} \times ۱۰۰$$

$$\Rightarrow ۶۰ = \frac{۱۰۰y}{۴۰} \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} ۵y = ۱۲۰ \Rightarrow y = ۲۴$$

پس تعداد پاس‌های گل ۳ و تعداد پاس‌های دقیق او ۲۴ بوده است.

قرار است داده‌های مربوط به n شاخص سلامت $x_1, x_2, \dots, x_n$ برای سه کشور A, B و C در قالب یک نمودار راداری نمایش داده شود. اگر زاویه بین دو شعاع مجاور در نمودار راداری 24° درجه باشد، n کدام است؟

۱۵ (۲)

۱۲ (۱)

۱۸ (۴)

۱۶ (۳)

مشاوره این سؤال از سؤال‌هایی هست که ظاهرش ترسناکه، ولی جوابش به راحتی به دست میاد، پس همه سؤال‌ها رو خوب بخونین.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فصل ۴ - درس ۲

گام اول: در درس باکس مربوط به نمودار راداری گفتیم که زاویه بین دو شعاع مجاور یا متوالی برای n متغیر از رابطه زیر به دست می‌آید:

$$\alpha = \frac{360}{n}$$

زاویه بین دو شعاع مجاور

گام دوم: زاویه بین دو شعاع مجاور در این‌جا 24° درجه است، پس:

$$24^\circ = \frac{360^\circ}{n} \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} 24n = 360 \Rightarrow n = \frac{360}{24} = 15$$

پس n برابر ۱۵ است.

قرار است داده‌های مربوط به پنج شاخص سلامت x_1, x_2, x_3, x_4 و x_5 برای سه کشور A, B و C در قالب یک نمودار راداری نمایش داده شود. زاویه بین دو شعاع مجاور در نمودار راداری چند درجه است؟

(سؤال ۹ کنکور سراسری ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

۳۶ (۴)

۶۰ (۳)

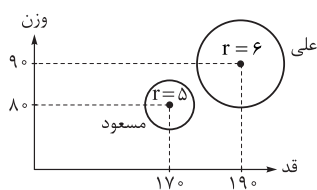
۷۲ (۲)

۱۲۰ (۱)

ریاضی و آمار

۶

نمودار حبابی زیر مربوط به قد (بر حسب سانتی متر)، وزن (بر حسب کیلوگرم) و سن (بر حسب سال) مسعود و علی است. اگر علی ۳۶ ساله باشد، مسعود چند ساله است؟

۲۵ (۲)

۲۰ (۱)

۳۵ (۴)

۳۰ (۳)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فصل ۴ - درس ۲

نسبت متغیرهای سوم مربوط به دو دایره در نمودار حبابی برابر مجذور نسبت شعاع آن‌ها است:

$$\frac{\text{مقدار متغیر سوم در نقطه اول}}{\text{مقدار متغیر سوم در نقطه دوم}} = \left(\frac{r_1}{r_2}\right)^2$$

گام اول: با توجه به نکته گفته شده داریم:

$$\left(\frac{\text{سن علی}}{\text{سن مسعود}}\right)^2 = \left(\frac{r_{\text{علی}}}{r_{\text{مسعود}}}\right)^2$$

گام دوم: حال مقادیر مناسب را از روی نمودار حبابی و اطلاعات سؤال، در تساوی به دست آمده جاگذاری می‌کنیم. هم‌چنین سن مسعود را x در نظر می‌گیریم و خواهیم داشت:

$$\frac{36}{x} = \left(\frac{6}{5}\right)^2 \Rightarrow \frac{36}{x} = \frac{36}{25} \xrightarrow[\text{مخرج‌ها نیز برابر می‌شوند.}]{\text{صورت‌ها برابرند پس}} x = 25$$

پس مسعود ۲۵ ساله است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۷

در نمودار حبابی برای سه داده A، B و C، متغیر سوم داده A، نه برابر متغیر سوم داده B و چهار برابر متغیر سوم داده C است. محیط دایره متناظر با داده A، چند برابر مجموع محیط دایره‌های متناظر با B و C است؟

(۲) ۱

$$(۱) \frac{\sqrt{3}}{1+\sqrt{2}}$$

(۴) $\frac{9}{5}$ (۳) $\frac{6}{5}$

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: فصل ۴ - درس ۲

کافیه رابطه بین شعاع دایره‌های متناظر با داده‌های A، B و C رو پیدا کنین.

Hint

محیط دایره به شعاع r برابر است با $2\pi r$.

نکته

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: متغیر سوم داده A، ۹ برابر متغیر سوم داده B است؛ پس طبق نکته سؤال قبل خواهیم داشت:

$$\frac{\text{متغیر سوم داده A}}{\text{متغیر سوم داده B}} = \left(\frac{r_A}{r_B}\right)^2 \Rightarrow 9 = \left(\frac{r_A}{r_B}\right)^2 \Rightarrow \frac{r_A}{r_B} = 3 \Rightarrow r_B = \frac{r_A}{3}$$

گام دوم: هم‌چنین متغیر سوم داده A، چهار برابر متغیر سوم داده C است:

$$\frac{\text{متغیر سوم داده A}}{\text{متغیر سوم داده C}} = \left(\frac{r_A}{r_C}\right)^2 \Rightarrow 4 = \left(\frac{r_A}{r_C}\right)^2 \Rightarrow \frac{r_A}{r_C} = 2 \Rightarrow r_C = \frac{r_A}{2}$$

گام سوم: می‌دانیم که محیط دایره به شعاع r، برابر می‌شود با $2\pi r$ ، پس خواسته سؤال برابر می‌شود با:

$$\frac{2\pi r_A}{2\pi r_B + 2\pi r_C} = \frac{\text{درمخرج از } 2\pi}{\text{فاکتور می‌گیریم.}} \frac{r_A}{r_B + r_C} = \frac{\text{طبق گام اول و دوم}}{\frac{r_B = \frac{r_A}{3}, r_C = \frac{r_A}{2}}{r_B + r_C}} \frac{r_A}{\frac{r_A}{3} + \frac{r_A}{2}} = \frac{r_A}{\frac{5r_A}{6}} = \frac{6}{5}$$

$$\frac{\text{دور در دور}}{\text{نزدیک در نزدیک}} \frac{6 r_A}{5 r_A} = \frac{6}{5}$$

در نمودار دایره‌ای برای چهار داده A، B، C و D مجموع زاویه‌های مرکزی متناظر با داده‌های A و B، هفت برابر زاویه مرکزی متناظر با داده D است. زاویه مرکزی متناظر با دسته‌های A و C با هم برابر است. اگر زاویه مرکزی متناظر با دسته A برابر مجموع زوایای مرکزی متناظر با دسته‌های B و D باشد، چند درصد از داده‌ها در دسته B قرار دارند؟

(۲) ۲۰

(۱) ۱۵

(۴) ۳۰

(۳) ۲۵

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: فصل ۴ - درس ۱

با توجه به روابط داده‌شده، زاویه مرکزی داده‌های A، B و C رو برحسب زاویه مرکزی دسته D بنویسین و جمع زاویه همه دسته‌ها رو برابر 360° قرار بدین.

نمودار دایره‌ای: در نمودار دایره‌ای، زاویه مرکزی مربوط به هر دسته، از رابطه زیر به دست می‌آید:

$$360^\circ \times \frac{\text{فراوانی آن دسته}}{\text{تعداد کل داده‌ها}} = \text{زاویه مرکزی مربوط به هر دسته}$$

گام اول: اگر x_A, x_B, x_C و x_D زوایای مربوط به داده‌های A، B، C و D در نمودار دایره‌ای باشد، با توجه به اطلاعات سؤال خواهیم داشت:

$$x_A + x_B = 7x_D \quad (1)$$

$$x_A = x_C \quad (2)$$

$$x_A = x_B + x_D \quad (3)$$

گام دوم: با توجه به رابطه (۳) خواهیم داشت:

$$x_A = x_B + x_D \Rightarrow x_B = x_A - x_D$$

$$\xrightarrow{\text{جای‌گذاری در (۱)}} x_A + (x_A - x_D) = 7x_D \Rightarrow 2x_A = 8x_D \Rightarrow x_A = 4x_D \xrightarrow{\text{طبق (۲)}} x_C = 4x_D$$

گام سوم: مجدداً از رابطه (۳) استفاده می‌کنیم:

$$x_A = x_B + x_D \xrightarrow{\text{از گام قبل } x_A = 4x_D} 4x_D = x_B + x_D \Rightarrow x_B = 3x_D$$

گام چهارم: جمع x_A, x_B, x_C و x_D را برابر 360° قرار می‌دهیم.

$$x_A + x_B + x_C + x_D = 360^\circ \Rightarrow 4x_D + 3x_D + 4x_D + x_D = 360^\circ$$

$$\Rightarrow 12x_D = 360^\circ \Rightarrow x_D = \frac{360^\circ}{12} = 30^\circ$$

گام پنجم: حالا زاویه مرکزی مربوط به دسته B را به دست می‌آوریم و سپس خواسته سؤال برابر می‌شود با:

$$x_B = 3(x_D) = 3(30^\circ) = 90^\circ$$

$$\text{خواسته سؤال} = \frac{90^\circ}{360^\circ} \times 100 = \frac{1}{4} \times 100 = 25\%$$

پس ۲۵ درصد از کل داده‌ها در دسته B قرار دارند.

ریاضی و آمار

۹

نمودار جعبه‌ای متناظر با داده‌های آماری ۴، ۵، ۶، ۷، ۵، ۱ را رسم می‌کنیم. واریانس داده‌های داخل و روی جعبه چه قدر است؟

$$\frac{5}{4} \quad (۴)$$

$$\frac{3}{4} \quad (۳)$$

$$\frac{1}{2} \quad (۲)$$

$$\frac{1}{4} \quad (۱)$$

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: فصل ۴ - درس ۱

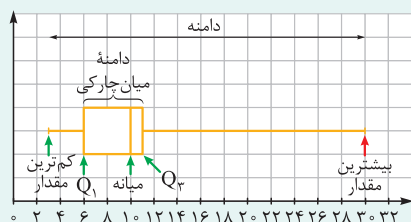
داده‌های داخل و روی جعبه همون چارک اول و سوم و داده‌های بین اونا هستن.

Hint

درس Box

نمودار جعبه‌ای:

نمودار جعبه‌ای، روشی سودمند برای نمایش دامنه‌ها و چارک‌های داده‌ها است. یک جعبه، مکان قرارگیری چارک‌ها و دامنه میان چارکی را نشان می‌دهد و سیل‌ها کم‌ترین و بیشترین مقادیر داده‌ها را نشان می‌دهند.

نمونه‌ای از یک نمودار جعبه‌ای:

میانگین:

اگر n داده داشته باشیم، میانگین آن‌ها از تقسیم مجموع داده‌ها به تعداد آن‌ها به دست می‌آید:

$$\bar{X} = \frac{X_1 + X_2 + \dots + X_n}{n}$$

انحراف معیار:

برای به دست آوردن انحراف معیار n داده، ابتدا باید مربع اختلاف هر داده از میانگین را به دست آوریم و سپس طبق فرمول زیر عمل کنیم:

$$\sigma = \sqrt{\frac{(x_1 - \bar{x})^2 + (x_2 - \bar{x})^2 + \dots + (x_n - \bar{x})^2}{n}}$$

واریانس:

توان دوم انحراف معیار را واریانس می‌نامند و آن را با σ^2 نمایش می‌دهند.گام اول: ابتدا داده‌ها را مرتب و سپس Q_1 ، Q_2 و Q_3 را پیدا می‌کنیم:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

$$\begin{array}{ccccccc} Q_1 = 4 & & Q_3 = 6 \\ \uparrow & & \uparrow & & & & \\ 1, 4, 5, 5, 6, 7 \\ & & \downarrow & & & & \\ & & Q_2 = \frac{5+5}{2} = 5 \end{array}$$

گام دوم: پس داده‌های داخل و روی جعبه عبارت هستند از ۴، ۵، ۵، ۶، ابتدا میانگین آن‌ها را حساب می‌کنیم:

$$\bar{X} = \frac{X_1 + X_2 + X_3 + X_4}{4} = \frac{4 + 5 + 5 + 6}{4} = \frac{20}{4} = 5$$

گام سوم: حال نوبت به دست آوردن واریانس آن‌ها است:

$$\begin{aligned} \sigma^2 &= \frac{(x_1 - \bar{x})^2 + (x_2 - \bar{x})^2 + (x_3 - \bar{x})^2 + (x_4 - \bar{x})^2}{4} \\ &= \frac{(4-5)^2 + (5-5)^2 + (5-5)^2 + (6-5)^2}{4} = \frac{1+0+0+1}{4} = \frac{2}{4} = \frac{1}{2} \\ \Rightarrow \sigma^2 &= \frac{1}{2} \end{aligned}$$

دامنه سهمی به معادله $y = x^2 - 6x + 5$ مجموعه $A = \{x \in \mathbb{R} \mid 2 \leq x \leq 6\}$ است. برد این سهمی کدام یک از مجموعه‌های زیر است؟

$$\{y \in \mathbb{R} \mid -3 \leq y \leq 5\} \quad (2)$$

$$\{y \in \mathbb{R} \mid -3 \leq y \leq -4\} \quad (1)$$

$$\{y \in \mathbb{R} \mid -9 \leq y \leq 5\} \quad (4)$$

$$\{y \in \mathbb{R} \mid -4 \leq y \leq 5\} \quad (3)$$

پاسخ: گزینه ۳

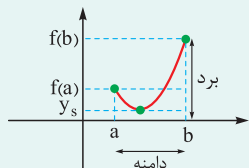
زیرمبحث: فصل ۲ - درس ۴

Hint

درس‌Box

نکته

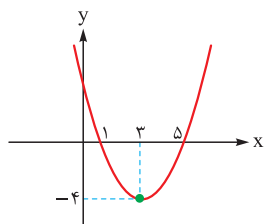
برای رسم $y = ax^2 + bx + c$ ، ابتدا محل برخورد آن با محور x و یا ریشه‌های آن را به دست می‌آوریم، سپس مختصات رأس را پیدا می‌کنیم و این سه نقطه را به هم وصل می‌کنیم. طول رأس سهمی را با x_s نمایش می‌دهیم که از رابطه $x_s = \frac{-b}{2a}$ به دست می‌آید. برای به دست آوردن y_s یا عرض رأس سهمی کافی است x_s را در معادله سهمی جای گذاری کنیم. دامنه تابع عبارت از مقادیری که از تابع بر روی محور x تصویر می‌شود و برد تابع عبارت است از مقادیری که از تابع بر روی محور y تصویر می‌شود.

$$f \text{ دامنه: } \{x \in \mathbb{R} \mid a \leq x \leq b\}$$

$$f \text{ برد: } \{y \in \mathbb{R} \mid y_s \leq y \leq f(b)\}$$

گام اول: ابتدا سهمی $y = x^2 - 6x + 5$ را به کمک ریشه‌ها و مختصات رأس سهمی رسم می‌کنیم: **پاسخ خیلی تشریحی ✓**

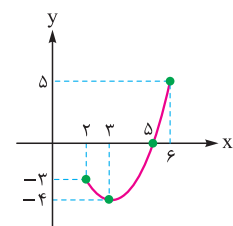

$$x^2 - 6x + 5 = 0 \Rightarrow (x-1)(x-5) = 0 \Rightarrow \begin{cases} x=1 \\ x=5 \end{cases}$$

$$x_s : \frac{-(-6)}{2(1)} = 3 \Rightarrow y_s = (3)^2 - 6(3) + 5 = -4$$

پس مختصات رأس $(3, -4)$ می‌باشد.

گام دوم: حال دامنه سهمی را به دامنه $A = \{x \in \mathbb{R} \mid 2 \leq x \leq 6\}$ محدود می‌کنیم:

$$x=2 \Rightarrow y = (2)^2 - 6(2) + 5 = -3$$

$$x=6 \Rightarrow y = (6)^2 - 6(6) + 5 = 5$$

گام سوم: همان‌طور که می‌بینید، برد این سهمی مجموعه $\{y \in \mathbb{R} \mid -4 \leq y \leq 5\}$ است.

ترتیب برخی دوره‌های نثر فارسی براساس نظریهٔ ملک‌الشعرای بهار، در کدام گزینه درست است؟

- (۱) دورهٔ سامانی - دورهٔ غزنوی و سلجوقی اول - دورهٔ ساده‌نویسی - دورهٔ سبک عراقی
- (۲) دورهٔ غزنوی و سلجوقی اول - دورهٔ سلجوقی دوم و خوارزمشاهیان - دورهٔ بازگشت ادبی - دورهٔ سبک عراقی
- (۳) دورهٔ سامانی - دورهٔ سبک عراقی - دورهٔ غزنوی و سلجوقی اول - دورهٔ ساده‌نویسی
- (۴) دورهٔ سلجوقی دوم و خوارزمشاهیان - دورهٔ سبک عراقی - دورهٔ بازگشت ادبی - دورهٔ ساده‌نویسی

مشاوره در این سبک از سؤالات، عین اطلاعات کتاب درسی پرسیده می‌شود؛ بنابراین باید به مطالب کتاب کاملاً تسلط داشته باشیم. دقت کنید که در این قبیل پرسش‌ها، عبارت نادرست، معمولاً با دستکاری کوچکی در عبارت‌های درست کتاب درسی به وجود می‌آید.

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: درس ۷

درسی Box

طبقه‌بندی سبک نثر فارسی براساس نظریهٔ بهار:

- (۱) دورهٔ سامانی (۳۰۰ تا ۴۵۰ ه. ق.)
- (۲) دورهٔ غزنوی و سلجوقی اول (۴۵۰ تا ۵۵۰ ه. ق.)
- (۳) دورهٔ سلجوقی دوم و خوارزمشاهیان، نثر فنی (۵۵۰ تا ۶۱۶ ه. ق.)
- (۴) دورهٔ سبک عراقی، نثر مصنوع (۶۰۰ تا ۱۲۰۰ ه. ق.)
- (۵) دورهٔ بازگشت ادبی (۱۲۰۰ تا ۱۳۰۰ ه. ق.)
- (۶) دورهٔ ساده‌نویسی (۱۳۰۰ ه. ق. تا امروز)

عبارت «برخی دوره‌های نثر فارسی» نشان می‌دهد که قرار نیست در گزینه‌ها، همهٔ دوره‌های نثر را ببینیم، اما مهم است که همین دوره‌های مورد اشاره در گزینهٔ درست، به ترتیب درست (یعنی از قدیم به جدید) آمده باشند. با این توضیح، تنها در گزینهٔ (۴) ترتیب زمانی دوره‌های نثر رعایت شده است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام گزینه به یکی از ویژگی‌های سبکی عمده نثر فارسی در قرن‌های ۵ و ۶ اشاره ندارد؟

(۱) رواج نثر داستانی، تمثیلی و عرفانی

(۲) حذف افعال به قرینه

(۳) کاربرد لغات مهجور عربی، ترکی و مغولی و اصطلاحات علمی و فنی

(۴) پرهیز از آوردن مترادف‌ها و توصیف‌های فراوان

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۱۰

درس Box

در جدول زیر، «ویژگی‌های سبکی عمده نثر فارسی در قرن‌های ۵ و ۶، همراه با نمونه مهمی بررسی و توضیح داده شده است.

ویژگی‌های سبکی عمده نثر فارسی در قرن‌های ۵ و ۶	
نمونه متن	ویژگی سبکی
«چنین آورده‌اند که نصر بن احمد که واسطه عقد آل سامان بود و اوج دولت آن خاندان، ایام مُلک او بود، و اسباب تمتّع و علل ترقّع در غایت ساختگی بود؛ خزاین آراسته و لشکر جزار و بندگان فرمان‌بردار. زمستان به دارالملک بخارا مقام کردی و تابستان به سمرقند رفتی یا به شهرهای خراسان.» چهارمقاله نظامی عروضی	استفاده از آرایه‌ها (موازنه، سجع، مراعات نظیر، تشبیه و ...)
	حذف افعال به قرینه
	کاربرد لغات مهجور عربی، ترکی و مغولی و اصطلاحات علمی و فنی
	رواج نثر داستانی، تمثیلی و عرفانی
	آوردن مترادف‌ها و توصیف‌های فراوان
	کاربرد آیات، احادیث و اشعار در متن
	استفاده از ترکیبات دشوار

درست برخلاف گزینه (۴)، یکی از ویژگی‌های سبکی عمده نثر فارسی در قرن‌های ۵ و ۶، آوردن مترادف‌ها و توصیف‌های فراوان در متن است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

متن زیر یادداشتی دربارهٔ نثر دورهٔ سامانی است. کدام یک از عبارات مشخص شده در این متن، نادرست است؟

«نثر این دوره در لفظ و معنا دارای ایجاز و اختصار است (۱). در چنین نثری فعل یا اسم، به حکم ضرورت معنی تکرار می‌شود (۲). در مقایسه با دوره‌های بعد، واژگان کهن فارسی کم‌تری در نثر این دوره وجود دارند (۳). نویسنده کم‌تر از لغات عربی استفاده می‌کند و زبان فارسی، پر از لغات عربی نیست؛ هم‌چنین کلمات، بیشتر با نشانه‌های فارسی جمع بسته می‌شوند تا با نشانه‌های عربی (۴).»

(۲) عبارت (۳)

(۱) عبارت (۴)

(۴) عبارت (۱)

(۳) عبارت (۲)

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۷

درس Box

در جدول زیر، «ویژگی‌های سبکی نثر خراسانی در شاخهٔ سامانی» مورد بررسی قرار گرفته است.

ویژگی‌های سبکی نثر سامانی	
ویژگی سبکی	توضیح
ایجاز	نثر سامانی در لفظ و معنا (ظاهر و معنی) دارای ایجاز و اختصار است.
تکرار	در این دوره فعل یا اسم، به حکم ضرورت معنی تکرار می‌شود.
کوتاهی جملات	جملات نثر سامانی کوتاه‌اند و خیلی زود به «فعل» می‌رسند.
لغات کم کاربرد فارسی	در مقایسه با دوره‌های بعد بسیاری از واژگان کهن فارسی در زبان وجود دارند.
لغات اندک عربی	نویسنده کم‌تر از لغات عربی استفاده می‌کند و زبان فارسی پر از لغات عربی نیست.
نشانهٔ جمع فارسی	کلمات، بیشتر با نشانه‌های فارسی جمع بسته می‌شوند تا با نشانه‌های عربی.

همان‌طور که در درس باکس این بخش خواندیم، لغات کم کاربرد فارسی در نثر این دوره، در مقایسه با دوره‌های بعد، بیشتر است. خیلی از واژه‌های کهن فارسی که در این دوره رایج‌اند، در دوره‌های بعد، دیگر رفته‌رفته کاربرد خود را از دست می‌دهند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام یک از جملات متن زیر نادرست است؟ شمارهٔ آن را ذکر کنید. (دو مورد) (سؤال ۴ امتحان نهایی خرداد ۱۴۰۳)

«نخستین آثار نظم زبان فارسی بعد از اسلام ابتدا در سیستان و سپس در خراسان بزرگ پدید آمد. به سبک این آثار

۱

«سبک خراسانی» گفته‌اند و به علت آن که اوج آن در زمان سامانیان بوده است، آن را سبک سامانی نامیده‌اند.

۲

سبک دورهٔ سامانی را سبک بینابین نام نهادند. زیرا ویژگی‌های سبک خراسانی در آن به چشم می‌خورد.

۴

۳

علوم و فنون ادبی

۱۴

نام پدیدآورنده چند اثر در برابر آن نادرست نوشته شده است؟

«کلیله و دمنه: نصرالله منشی / چهارمقاله: نظامی عروضی / حدیقه: سنایی / اسرارالتوحید: محمد بن منور / مرزبان نامه: سعدالدین وراوینی / کیمیای سعادت: ناصر خسرو / قابوس نامه: کیکاووس / تفسیر سوره یوسف (ع): احمد بن زید طوسی / کشف الاسرار و غده الابرار: ابوالفضل میبدی»

(۱) ۴

(۲) ۳

(۳) ۲

(۴) ۱

مشاوره در این تیپ سؤال، نام شاعران، نویسندگان و آثار آنها مورد سؤال قرار می‌گیرد و یک یا چند عدد از این آثار و شخصیت‌های ادبی، به طور نادرست به همدیگر نسبت داده می‌شوند. به جز درس‌هایی با موضوع تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی، اطلاعات مربوط به اثر و مؤلف در سایر درس‌ها هم، می‌تواند موضوع این قبیل سؤالات باشد.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس‌های ۷، ۱۰، ۱۱ و ۱۲

از میان همه آثار نام‌برده و پدیدآورندگان نسبت داده شده به آنها، تنها کیمیای سعادت و ناصر خسرو به هم نام‌بوت‌اند. ناصر خسرو نویسنده دوران غزنوی و سلجوقی و صاحب کتاب سفرنامه است و آثار دیگری، از جمله دیوان اشعار هم دارد. کیمیای سعادت هم از آثار دوره غزنوی و سلجوقی است، اما نام نویسنده آن در کتاب درسی نیامده است.

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

- (۱) در میان ما و او غیری نمی‌آید به کار
(۲) روزگاری شد ز چشم اعتبار افتاده‌ام
(۳) گر حیاتم ای صنم بی‌ماه رویت مرگ باشد
(۴) زهد پیدا کفر پنهان بود چندین روزگار
- ما از آن دلبریم و دلبر ما زان ما
چون نگاه آشنا از چشم یار افتاده‌ام
لیک مرگم در غمت گویی حیاتی جاودان است
پرده از سر برگرفتیم آن همه تزویر را

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۸

پاسخ خیلی تشریحی ✓

برای بخش کردن درست هجاهای مصراع (تقطیع هجایی)، ابتدا باید مصراع را درست بخوانیم و به علاوه، به نکات و ظرافت‌های عروضی آن دقت کنیم. دو نکته که در پاسخ به این سؤال اهمیت زیادی دارد، این‌ها هستند:

- هر هجای کشیده در تقطیع هجایی برابر با یک هجای بلند و یک هجای کوتاه است: هجاهای «مرگ» و «لیک»
- هجای پایان مصراع همیشه بلند به حساب می‌آید و اگر به جای آن، هجای کشیده یا کوتاه قرار گرفته باشد، باز هم آن را یک هجای بلند در نظر می‌گیریم: هجای کشیده «نست» در پایان مصراع دوم

تقطیع هجایی بیت را در ادامه می‌بینید:

گر حیاتم ای صنم بی‌ماه رویت مرگ باشد لیک مرگم در غمت گویی حیاتی جاودان است

گر	ح	یا	تم	ای	ص	نم	بی	ما	ه	رو	یت	مر	گ	با	شد
—	U	—	—	—	U	—	—	—	U	—	—	—	U	—	—
لی	ک	مر	گم	در	غ	مت	گو	یی	ح	یا	تی	جا	و	دا	نست
—	U	—	—	—	U	—	—	—	U	—	—	—	U	—	—

علائم هجایی گزینه‌های دیگر به صورت «—U—U—U—U—» است.

مهارت خواندن شعر، و همین‌طور، آشنایی با نکات و ظرافت‌های عروض، کلید حل این سؤال است. در همین بیت، چنان‌که خواندید، نکاتی وجود دارد که اطلاع از آن‌ها، در تقطیع هجایی، نوشتن علائم هجایی و تعیین وزن، کاملاً مؤثر است.

کول‌نخوری ✗

با در نظر گرفتن اختیارات شاعری، وزن عروضی کدام سروده با منظومه زیر یکسان است؟

(سؤال ۴۰ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

«جز عشق که می‌تواندم، این دل / این آینه از غبار بزدايد.»

- (۱) شد کارم، آفتاب روشن را / در خنده آفتابی‌ات دیدن
(۲) روز که می‌آید آن صدای درخشان / دل خوشی بودن من است همواره
(۳) بی آن‌که خوب و بد خبری از تو بشنوم / احساس می‌کنم که تو در شهر نیستی
(۴) شبی به چهره و چنگال خون‌چکان و مهیب / به قصد جان من از راه می‌رسد به نهیب

کنکور

کدام یک از ابیات زیر «ذوقافیتین» است؟

- (۱) در این بند و بلا فریاد من رس
(۲) سَر سخن دوست نمی یارم گفت
(۳) ای برده آب از گل خودروی روی او
(۴) اگر شاه هر هفت کشور بود
- که من جز تو ندارم در جهان کس
دَری است گران بها نمی یارم سفت
خوشتر ز قندهار و ز مشکوی کوی او
چو آمیزه شد مو مکدر بود

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبش: درس ۱۱

درس Box

ذوقافیتین (ذوقافیه ای):

گاهی در پایان مصراعها به جای یک قافیه، «دو تا قافیه» دیده می شود؛ یعنی یک زوج قافیه در پایان مصراع (قافیه اصلی) و یک زوج، درست قبل از قافیه اصلی، که «قافیه دوم» نام دارد. به بیتی که دو قافیه دارد، «ذوقافیتین» (ذوقافیه ای) می گوئیم.

● مقام دل گشایش جمع جمع است جمال جان فزایش شمع جمع است

ردیف: جمع است | قافیه اصلی: جمع، شمع | قافیه دوم: دل گشایش، جان فزایش

نکات مهم درباره ذوقافیتین:

همه قواعد و نکات قافیه، در بیت ذوقافیتین هم صدق می کند، همچنین بیت ذوقافیتین می تواند ردیف داشته باشد و جای این ردیف، مثل بیت تک قافیه ای، بعد از واژه های قافیه است.

با توجه به درس نامه، بیت گزینه (۳) دارای دو قافیه (ذوقافیتین) است:

بررسی گزینه (۳): قافیه اصلی: روی، کوی / قافیه دوم: خودروی، مشکوی
در گزینه های دیگر، تنها یک قافیه دیده می شود.

بررسی سایر گزینه ها:

گزینه (۱): واژه های قافیه: رس، کس

گزینه (۲): واژه های قافیه: گفت، سفت

گزینه (۴): ردیف: بود / واژه های قافیه: کشور، مکدر

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در کدام گزینه عیب قافیه به چشم می خورد؟

- (۱) چه شود گر تو شوی جان کسی
(۲) جمع تو دیدم پس از این هیچ پریشان نشوم
(۳) جهان را بدیدم وفایی ندارد
(۴) الا ای آن که مهتر مانده در دل
- شبکی سرزده مهمان کسی
راه تو دیدم پس از این همره ایشان نشوم
جهان در جهان آشنایی ندارد
گه از من خار رویانی گهی گل

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۱۱

درس Box

عیوب قافیه:

عیوب قافیه، قاعده تازه‌ای نیست، بلکه اشکالاتی است که قافیه در صورت رعایت نشدن قواعد و نکات قافیه، درگیر آن‌ها می‌شود؛ مثل قافیه کردن «پُر» با «سَر»

انواع عیوب قافیه:

هر وقت دو واژه قافیه، یکی یا چندتا از این اشکالات را داشته باشند، می‌گوییم قافیه «نادرست، غلط یا معیوب» است: «یکی نبودن صامت در حروف اصلی، یکی نبودن مصوت در حروف اصلی، یکی نبودن صامت و مصوت در حروف اصلی، یکسان نبودن حروف الحاقی.»

شرح و بررسی عیوب قافیه:

(۱) یکی نبودن صامت در حروف اصلی

این عیب مربوط به «تفاوت صامت‌های مشترک در دو واژه قافیه» است و وقتی فریبده‌تر می‌شود که صامت‌های متفاوت، از نظر شکل (نوشتار) یا تلفظ، شبیه به هم باشند؛ مثل «س و ز»، «چ و ش»، «خ و غ»

● در شب تیره زمینی سنگلاخ / خود نه ره پیدا، نه رهبر، نه چراغ

تحلیل: واژه‌های قافیه: سنگلاخ و چراغ / حروف قافیه: اخ و اغ / عیب قافیه: یکسان نبودن صامت در حروف اصلی

(۲) یکی نبودن مصوت در حروف اصلی

این عیب مربوط به «تفاوت مصوت مشترک در دو واژه قافیه» است و وقتی فریبده‌تر می‌شود که بعد از واژه قافیه، ردیف بیاید، یا قبل از واژه قافیه، واژه‌ای در هر دو مصراع تکرار شود. در واقع، این همسانی‌های غیرضروری، ممکن است ذهن را درباره عیبی که در قافیه وجود دارد، فریب بدهد و حواس ما را از یکسان نبودن مصوت‌های دو واژه قافیه، که شرط مهمی در قافیه است، پرت کند!

● صبوری کردم و دل دادم و دلدار رفت آخر / سخن از وصل می‌جستم سخن از هجر گفت آخر

تحلیل: واژه‌های قافیه: رفت و گفت / حروف قافیه: َ فت و ُ فت / عیب قافیه: یکسان نبودن مصوت در حروف اصلی

(۳) یکی نبودن صامت و مصوت در حروف اصلی

این عیب، «ترکیبی از دو عیب اول و دوم» است، یعنی وضعیتی است که هم مصوت مشترک و هم صامت یا صامت‌های مشترک در دو واژه قافیه، متفاوت‌اند. با این حال، باز هم ذهن، ممکن است فریب بخورد؛ حالا یا به خاطر یکسانی کلمات قبل و بعد از قافیه (مثلاً ردیف طولانی بیت) یا موارد دیگر!

● یار و دُرد درد و کار عشق / کرده جسم و جان عاشق جمله مسخ

تحلیل: واژه‌های قافیه: عشق و مسخ / حروف قافیه: ِ شق و ِ سخ / عیب قافیه: یکسان نبودن صامت و مصوت در حروف اصلی

۴) تفاوت املایی

این عیب مربوط به «تفاوت شکل نوشتاری واژه‌های هم‌آوا و حروف هم‌صدا» است و ذاتاً آن قدر فریبنده هست که مثل موارد قبلی «فریبنده‌تر» ندارد! به‌ویژه این که در شعر معاصر، گاهی رعایت نمی‌شود و شاعران جوان‌تر، معمولاً پایبندی به این اصول ندارند.

چون ز شُرب شیر آمد سوی هضم دست و پایش بهر جنبش کرد عزم

تحلیل: واژه‌های قافیه: هضم و عزم / حروف قافیه: ـَ ضم و ـَ زم / عیب قافیه: یکسان نبودن صامت در حروف اصلی (از نوع تفاوت املایی دو حرف هم‌آوا)

نکات مهم عیوب قافیه:

(۱) هر قافیه‌ای باید براساس قاعده (۱) یا (۲) ساخته شده باشد و هر چیزی برخلاف این، «عیب قافیه» است.

(۲) حروف قافیه - اعم از صامت و مصوت و اصلی و الحاقی - در هر دو واژه قافیه باید کاملاً یکسان باشند و هر چیزی برخلاف این، «عیب قافیه» است.

(۳) وقتی قافیه حرف الحاقی دارد، اختلاف حروف اصلی قافیه در مصوت کوتاه، عیب به شمار نمی‌آید.

می‌دانیم شاعر باید در قافیه‌کردن دو واژه به همه موارد ضروری، یعنی رعایت قواعد قافیه و نکات قافیه و یکسانی حروف اصلی و الحاقی توجه کند و وجود اشکال در هر کدام از این موارد، عیب قافیه به شمار می‌آید. با توجه به این موضوع و نکاتی که در درس‌باکس خواندیم، قافیه‌شدن دو واژه «دل» و «گل» درست نیست و عیب آن، «تفاوت مصوت در حروف قافیه» است. بررسی عیب قافیه در گزینه (۴):

واژه‌های قافیه: دل و گل / حروف قافیه: «-ل» و «-ل» / عیب قافیه: یکسان نبودن مصوت در حروف اصلی در گزینه‌های دیگر، واژه‌های قافیه خالی از هرگونه عیب و ایراد هستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): ردیف: کسی / واژه‌های قافیه: جان، مهمان

گزینه (۲): ردیف: نشوم / واژه‌های قافیه: پریشان، ایشان

گزینه (۳): ردیف: ندارد / واژه‌های قافیه: وفایی، آشنایی

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در کدام بیت قافیه براساس قاعده (۲) ساخته نشده است؟

- (۱) آن نرگس بیمار عجب هوشربایی است
 (۲) اسیرش نخواهد رهایی ز بند
 (۳) دلت خوش باد و چشم از بخت روشن
 (۴) صیاد بدین طمع که خیزد
 این ظالم مظلوم‌نما طرفه بلایی است
 شکارش نجوید خلاص از کمند
 به کام دوستان و رگم دشمن
 خون از تن آهوان بریزد

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۱۱

درس Box

قواعد قافیه:

هر دو واژه‌ای که قرار است با هم دیگر قافیه شوند، لازم است از «قواعد قافیه» پیروی کنند. قافیه کردن کلمات با هم، دو قاعده کلی دارد.

قواعد ساخت قافیه			
شماره	الگوی ساخت	شرح الگو	نمونه
قاعده (۱)	مصوّت بلند «ا»	مصوّت «ا» در پایان قافیه، خودش به تنهایی حرف اصلی قافیه است.	ما، فدا
	مصوّت بلند «و»	مصوّت «و» در پایان قافیه، خودش به تنهایی حرف اصلی قافیه است.	ابرو، گیسو
قاعده (۲)	مصوّت + صامت	یک مصوّت (کوتاه یا بلند) با یک صامت بعدی، حروف اصلی قافیه شده‌اند.	تَب، لَب
	مصوّت + صامت + صامت	یک مصوّت (کوتاه یا بلند) با دو صامت بعدی، حروف اصلی قافیه شده‌اند.	دوخت، سوخت

قاعده (۱):

موضوع: یکسان بودن مصوّت بلند «ا» یا «و» در واژه‌های قافیه

شرح: در این قاعده، یکی بودن صدای «ا» و «و» در پایان دو واژه کافی است و نیازی به صامت یا مصوّت‌های مشترک بیشتر ندارند.

نمونه: ای چشم تو دل‌فریب و جادو در چشم تو خیره چشم آهو

تحلیل: واژه‌های قافیه: جادو، آهو/ مصوّت «و» حرف قافیه است.

قاعده (۲):

موضوع: یکسان بودن مصوّت و صامت‌هایی در واژه‌های قافیه

شرح: در این قاعده یک مصوّت همراه با یک یا دو صامت بعد از خودش حروف قافیه را تشکیل می‌دهند. قاعده دوم قافیه، دو تا

الگوی ساخت دارد:

الگوی «الف» قاعده (۲): مصوّت + صامت

نمونه: پراندیشه شد جان کاووس کی / ز فرزند و سودابه نیک‌پی

تحلیل: واژه‌های قافیه: کی و پی / حروف قافیه: ی (مصوّت + صامت)

الگوی «ب» قاعده (۲): مصوت + صامت + صامت

نمونه: کسی دانه نیک‌مردی نکاشت کز او خرمن کام دل برنداشت

تحلیل: واژه‌های قافیه: نکاشت و برنداشت / حروف قافیه: اشت (مصوّت + صامت + صامت)

با توجه به درس باکس، قافیه در گزینه (۱) براساس قاعده (۲) ساخته نشده است، بلکه با قاعده (۱) مطابقت دارد:

بررسی گزینه (۱): ردیف: است / واژه‌های قافیه: هوشربایی، بلایی / حرف اصلی: ا / حروف الحاقی: بی

در گزینه‌های دیگر، قافیه بیت‌ها براساس قاعده (۲) ساخته شده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): واژه‌های قافیه: بند، کمند / حروف قافیه: ن د

گزینه (۳): واژه‌های قافیه: روشن، دشمن / حروف قافیه: ن ن

گزینه (۴): واژه‌های قافیه: خیزد، بریزد / حروف قافیه: یزد / حروف اصلی: یز / حروف الحاقی: د د

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در کدام بیت آرایه «موازنه» دیده نمی‌شود؟

- (۱) تیغ‌ها گردد ز حلق زردرویان سرخ‌رو
(۲) از دولت وصالش حاصل نشد مرادی
(۳) چون نداری جان معنی، معنی جان را چه دانی
(۴) هر آن نظر که نه در روی توست عین خطاست
- نیزه‌ها گردد ز فرق تاج‌داران تاجور
وز محنت فراقش بر دل بماند باری
چون ندیدی کان گوهر، گوهر کان را چه دانی؟
هر آن نفس که نه بر یاد توست باد هواست

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۹

درس‌ی Box

آرایه موازنه:

موازنه، این است که همه واژه‌های دو مصراع، در برابر هم قرار بگیرند، به شرطی که هر دو واژه معادل، «هم‌وزن» باشند و به بیان دیگر، «سجع متوازن» بسازند. در موازنه، مهم، وجود داشتن دست‌کم یک مورد سجع متوازن است، حتی اگر همه «جفت‌واژه‌های» دیگر، کاملاً تکرار شده باشند یا سجع متوازی داشته باشند.

برای نشان دادن چگونگی معادل هم قرار گرفتن واژه‌ها در موازنه و نوع سجع میان هر «جفت‌واژه»، نمونه‌ای از آرایه موازنه را بررسی می‌کنیم:

ای اژدهای دهر، دلم بیشتر بخور وی آسیای چرخ، تنم تنگ‌تر بسای

ای	اژدهای	دهر	دلم	بیشتر	بخور
↓	↓	↓	↓	↓	↓
وی	آسیای	چرخ	تنم	تنگ‌تر	بسای
متوازی	متوازی	متوازن	متوازن	متوازن	متوازن

شرایط شکل‌گیری آرایه موازنه:

- (۱) وجود دست‌کم، سجع متوازن میان واژه‌ها
(۲) معادل (دوبه‌دو) بودن واژه‌هایی که سجع متوازن دارند.
(۳) موازنه، تقابل سجع‌های متوازن است؛ کم‌تر از این (سجع‌نداشتن) قابل قبول نیست، اما بیشتر از آن (تکرار واژه و سجع متوازی)، پذیرفته است.
(۴) کم‌ترین هم‌آهنگی دو واژه در سجع، متوازن بودن است؛ بنابراین در موازنه اگر حتی یک مورد از «جفت‌واژه‌های» مقابل هم، سجع نداشته باشند، موازنه در کل بیت از بین می‌رود.

موازنه در نیم‌مصراع‌ها:

می‌دانیم که نیم‌مصراع، حکم مصراع را دارد و تقریباً هر چه در عروض، درباره مصراع و وزن و قافیه و قواعدش یاد گرفته‌ای، در نیم‌مصراع هم، صدق می‌کند. این‌جا هم، نیم‌مصراع‌ها می‌توانند موازنه بسازند، انگار که مصراع را بیت فرض کنیم و واژه‌های دو نیمه آن را معادل هم قرار دهیم.

نمونه: مهر تویی وفا تویی جور تویی جفا تویی

تحلیل: مهر = جور/ تویی = تویی/ وفا = جفا/ تویی = تویی

می‌دانیم در موازنه لازم است واژه‌ها در دو مصراع، با هم سجع متوازی یا متوازن داشته باشند و یا تکرار شده باشند. در گزینه (۲) این وضعیت دیده نمی‌شود، اما در سه گزینه دیگر، معادل قراردادن واژه‌ها در دو مصراع، شرایط آرایه موازنه را پدید می‌آورد.

واژه‌های معادل را در این گزینه‌ها ببینیم:

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): تیغ‌ها = نیزه‌ها/ گردد = گردد/ ز = ز/ حلق = فرق/ زردرویان = تاج‌داران/ سرخ‌رو = تاجور

گزینه (۳): چون = چون/ نداری = ندیدی/ جان = کان/ معنی = گوهر/ معنی = گوهر/ جان = کان/ را = را/ چه = چه/ دانی = دانی

گزینه (۴): هر = هر/ آن = آن/ نظر = نفس/ که = که/ نه = نه/ در = بر/ روی = یاد/ توست = توست/ عین = باد/ خطاست = هواست

پاسخ‌خیزی تشریحی ✓

شاعر در سرودن کدام بیت از آرایه «ترصیع» بهره برده است؟

- (۱) رونده‌ست و رفتنش در مغز شیران
(۲) به بالای ایوان او راغ نیست
(۳) هوا از چهر او گردد به‌سان دیده شاهین
(۴) به بزم و رزم تو ماند همی خزان و بهار
- خورنده‌ست و خوردنش هم جان کافر
به پهنای میدان او باغ نیست
زمین از اشک او گردد به سان سینۀ عنقا
به تیغ و کلک تو ماند همی قضا و قدر

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبث: درس ۹

درس Box

آرایه ترصیع:

ترصیع این است که همه واژه‌های دو مصراع، در برابر هم قرار بگیرند، به شرطی که هر دو واژه معادل، دست‌کم با هم «سجع متوازی» بسازند. در ترصیع، هم‌وزن و هم‌پایان بودن تمام «جفت‌واژه‌ها» مهم است. وجود حتی دو واژه معادل که سجع ندارند یا وجود حتی یک مورد سجع متوازن، ترصیع را خراب می‌کند، حتی اگر همه «جفت‌واژه‌ها» دیگر، کاملاً تکرار شده باشند یا سجع متوازی داشته باشند. حالا معادل‌سازی واژه‌ها و رابطه میان آن‌ها (سجع یا تکرار) را در یک نمونه بررسی می‌کنیم:

امل گوید که آمد رهبر من اجل گوید که آمد خنجر من

من	رهبر	آمد	که	گوید	امل	
↓	↓	↓	↓	↓	↓	
من	خنجر	آمد	که	گوید	اجل	
تکرار واژه	متوازی	تکرار واژه	تکرار واژه	تکرار واژه	متوازی	نوع سجع و همانندی

شرایط شکل‌گیری آرایه ترصیع:

- (۱) وجود دست‌کم، سجع متوازی میان واژه‌ها
(۲) معادل (دوبه‌دو) بودن واژه‌هایی که سجع متوازی یا تکرار دارند.
(۳) ترصیع، تقابل سجع‌های متوازی و تکرار است؛ کم‌تر از این (سجع متوازی) قابل قبول نیست، اما بیشتر از آن (تکرار واژه)، پذیرفته است.
(۴) کم‌ترین هم‌آهنگی دو واژه در ترصیع، متوازی بودن است؛ بنابراین اگر حتی یک مورد از «جفت‌واژه‌ها» مقابل هم، سجع متوازی یا تکرار نداشته باشند، ترصیع در کل بیت از بین می‌رود.

ترصیع در نیم‌مصراع‌ها:

مانند چیزی که در موازنه دیدیم، این‌جا هم، نیم‌مصراع‌ها می‌توانند ترصیع بسازند، انگار که مصراع را بیت فرض کنیم و واژه‌های دو نیمه آن را معادل هم قرار دهیم. روشن است که در این حالت، واژه‌ها دوبه‌دو، سجع متوازی یا تکرار دارند.
نمونه: ماه تویی سما منم شاه تویی گدا منم

تحلیل: ماه = شاه / تویی = تویی / سما = گدا / منم = منم

تنها معادل‌سازی واژه‌ها در گزینه (۲) نشان‌دهنده آرایه ترصیع است و سایر گزینه‌ها ترصیع ندارند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

به بالای ایوان او راغ نیست به پهنای میدان او باغ نیست

به	بالای	ایوان	او	راغ	نیست
↓	↓	↓	↓	↓	↓
به	پهنای	میدان	او	باغ	نیست

در گزینه‌های دیگر آرایه موازنه دیده می‌شود و نه ترصیع. در واقع در این گزینه‌ها مقدار همانندی واژه‌های معادل برای به وجود آوردن آرایه ترصیع کافی نیست.

در همهٔ گزینه‌ها جناس همسان به چشم می‌خورد، به جز

هر آن را زاد زاد از بهر کشتن	۱) مشو دلبسته هستی که دوران
بگیر چنگ به چنگ اندر و غزل بسرای	۲) ایسا غزال سرای و غزل‌سرای بدیع
چون من در آن دیار هزاران غریب هست	۳) گر آمدم به کوی تو چندان غریب نیست
تا دیده من بر رخ زیبای تو باز است	۴) بردوخسته‌ام دیده چو باز از همه عالم

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در این گزینه جناس همسان به کار نرفته است، بلکه هر دو واژهٔ «زاد» به یک معنی است: «به دنیا آورد»

جناس همسان در گزینه‌های دیگر را ببینیم:

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۲): چنگ: نوعی ساز/ چنگ: سرپنجه

گزینهٔ (۳): غریب: عجیب/ غریب: بیگانه و دور از وطن

گزینهٔ (۴): باز: نوعی پرنده شکاری/ باز: گشوده

دقت کنید که صرف وجود کلمات یکسان، دلیل بر وجود آرایهٔ جناس همسان نیست، بلکه لازم است معنی این واژه‌ها با هم متفاوت

باشد، وگرنه تنها تکرار واژه اتفاق افتاده و «واژه‌آرایی» وجود دارد، نه جناس همسان.

گول نخوری ✗

در کدام گزینه جناس ناقص اختلافی دیده نمی‌شود؟

- (۱) بلای عشق تو نگذاشت پارسا در پارس
(۲) اگر تو در چمن روزگار همچو گلی
(۳) ز زلف و روی تو خواهم شبی و مهتابی
(۴) اعتمادی نیست بر کار جهان
- یکی منم که ندانم نماز چون بستم
دمیده بر سر خاک تو خار خواهد بود
که با لب تو حکایت کنم ز هر بابی
بلکه بر گردون گردان نیز هم

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۱۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در این گزینه جناس ناقص افزایشی دیده می‌شود و نه اختلافی:

پارسا، پارس

در گزینه‌های دیگر، جناس ناقص اختلافی به کار رفته است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): در، بر، سر / خاک، خار

گزینه (۳): شب، لب

گزینه (۴): گردون، گردان

گول نخوری ✗

در جناس و از جمله در جناس ناقص، وجود برخی اضافات، مانند ضمائر متصل (ت، م، ے، ت، ے، ش، ے، مان، ے، تان، ے، شان)، مخفف فعل‌های اسنادی (ءم (هستم)، ی (هستی)، یم (هستیم)، ید (هستید)، ند (هستند))، تفاوت در نظر گرفته نمی‌شوند و حتی با وجود آن‌ها، دو واژه را هم‌چنان دارای جناس می‌دانیم. در گزینه (۳) وجود «ی» نکره در «شبی» به جناس میان «شب» و «لب» آسیب نمی‌زند.

مفهوم بیت زیر از کدام گزینه دریافت می‌شود؟

اول کسی که لاف محبت زند، منم
می‌کشم تیغ زبان ورنه جفا خواهم کشید
گدایی به شاهی مقابل نشیند
در قمار عشق دین و مال و جان را باختن
تنگ شکر در دهن تنگ داشت

«گر تیغ برکشد که محبان همی‌زنم»
(۱) می‌زند چون تیغ طعنم خواه دشمن خواه دوست
(۲) بنام به بزم محبت که آن‌جا
(۳) پاک‌بازی رسم عشاق است و باید از نخست
(۴) گرچه سر عریده و جنگ داشت

مشاوره در سؤالات قرابت معنایی، واژه‌های کلیدی، نشان‌دهنده مفهوم بیت‌ها و عبارت‌ها هستند، اما گاهی همین واژه‌ها، غلط‌انداز و فریبده‌اند و تنها شباهت‌های ظاهری را نشان می‌دهند و نه قرابت معنایی واقعی را. در واقع، این واژه‌ها می‌توانند نقش گمراه‌کردن مخاطب را بازی کنند. برای این‌که در دام این غلط‌اندازها نیفتیم، باید علاوه بر ظاهر این کلمات، به کارکرد آن‌ها در متن و تأثیری که بر مفهوم می‌گذارند توجه کنیم.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۱۲

مفهوم مشترک بیت سؤال و گزینه (۳): پاک‌بازی و جان‌فشانی عاشقانه
بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): رنجیدگی از طعنه دیگران و مقابله به مثل

گزینه (۲): بی‌اعتباری ملاک‌ها و معیارهای دنیوی در عشق

گزینه (۴): اشاره به زیبایی و دل‌فریبی معشوق با وجود تندخویی او

واژه‌های نشان‌دهنده مفهوم را در گزینه‌ها ببینیم:

می‌کشم تیغ زبان ورنه جفا خواهم کشید
گدایی به شاهی مقابل نشیند
در قمار عشق دین و مال و جان را باختن
تنگ شکر در دهن تنگ داشت

گزینه (۱): می‌زند چون تیغ طعنم خواه دشمن خواه دوست
گزینه (۲): بنام به بزم محبت که آن‌جا
گزینه (۳): پاک‌بازی رسم عشاق است و باید از نخست
گزینه (۴): گرچه سر عریده و جنگ داشت

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام گزینه با بیت زیر ارتباط معنایی کم‌تری دارد؟

- «در پیش بی‌دردان چرا فریاد بی‌حاصل کنم»
- (۱) چندی کنم حکایت؟ شرح این‌قدر کفایت
(۲) چه غم از سیل حوادث دل دریا دارد؟
(۳) دردی نبوده را چه تفاوت کند که من
(۴) پیش زاهد از رندی دم‌مزن که نتوان گفت
- گر شکوه‌ای دارم ز دل، با یار صاحب‌دل کنم»
باقی نمی‌توان گفت آلا به غمگساران
یاد ساحل نکند کشتی طوفانی ما
بیچاره درد می‌خورم و نعره می‌زنم؟
با طیب نامحرم حال درد پنهانی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم گزینه (۲): بلاکشی عاشق و اشاره به این‌که اسیر عشق، در پی رهایی نیست.
مفهوم مشترک بیت مورد سؤال و سایر گزینه‌ها: حال عاشق را تنها عاشق درک می‌کند.
واژه‌های نشان‌دهنده مفهوم را در گزینه‌ها ببینیم:

- گزینه (۱): چندی کنم حکایت؟ شرح این‌قدر کفایت
گزینه (۲): چه غم از سیل حوادث دل دریا دارد؟
گزینه (۳): دردی نبوده را چه تفاوت کند که من
گزینه (۴): پیش زاهد از رندی دم‌مزن که نتوان گفت
- باقی نمی‌توان گفت آلا به غمگساران
یاد ساحل نکند کشتی طوفانی ما
بیچاره درد می‌خورم و نعره می‌زنم؟
با طیب نامحرم حال درد پنهانی

تیزبازی

می‌دانیم قرابت معنایی، یافتن مفهوم‌های نزدیک است، نه لزوماً کلمات مشابه. برای پیدا کردن مفهوم‌های مشابه، اول باید مفهوم هر گزینه را تشخیص بدهیم و بعد، میزان شباهت یا تفاوت آن را با بیت مورد سؤال بررسی کنیم. مفهوم در هر بیت و عبارت، با یک یا چند واژه کلیدی مشخص می‌شود. این واژه‌ها معرف پیام اصلی بیت هستند و واژه‌های دیگر، اهمیت چندان در تشخیص مفهوم ندارند. برای رسیدن به گزینه درست، باید این واژه‌های کلیدی و در نتیجه، پیام محوری گزینه‌ها را پیدا کنیم.

۲۵

مفهوم نوشته شده در برابر کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) به جهان خرم از آنم که جهان خرم از اوست عاشقم بر همه عالم که همه عالم از اوست: فراوانی دلدادگان معشوق
(۲) به جفایی و قفایی نرود عاشق صادق مژه بر هم نزنند، گر بزنی تیر و سنانش: بلاکشی عاشق
(۳) من نامه نوشتم به کبوتر بسپر دم چه سود که بختم سوی بامت نرسانید: غم فراق و ناکامی
(۴) در بزم ز رخسار دو صد شمع برافروز وز لعل شکر بار، می و نقل فروریز: طلب جلوه‌گری از معشوق

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبث: درس‌های ۹، ۱۰، ۱۱ و ۱۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم گزینه (۱): پدیدآورنده همه چیز در جهان هستی و عامل خرمی آن‌ها، خداوند است.

واژه‌های نشان‌دهنده مفهوم را در گزینه‌ها ببینیم:

- گزینه (۱): به جهان خرم از آنم که جهان خرم از اوست عاشقم بر همه عالم که همه عالم از اوست
گزینه (۲): به جفایی و قفایی نرود عاشق صادق مژه بر هم نزنند، گر بزنی تیر و سنانش
گزینه (۳): من نامه نوشتم به کبوتر بسپر دم چه سود که بختم سوی بامت نرسانید
گزینه (۴): در بزم ز رخسار دو صد شمع برافروز وز لعل شکر بار، می و نقل فروریز

در تشخیص مفهوم، واژه‌های کلیدی، نقش مهمی دارند. با این حال، دقت کنیم که گاهی همین واژه‌های کلیدی، ممکن است ما را به اشتباه بیندازند؛ مثلاً واژه‌های «عاشق» و «همه عالم» در گزینه (۱)، به این اشاره می‌کنند که شاعر، «عاشق همه عالم است»، نه این که همه عالم، عاشق معشوق هستند.

گول نخوری ✗

به ترتیب کدام گزینه در مورد جامعه‌پذیری نادرست و در مورد جهان اجتماعی درست است؟

- (۱) فرایندی که هر فرد برای مشارکت در زندگی اجتماعی دنبال می‌کند. - پس از تولد هر فرد، او را به عنوان یکی از اعضای خود به رسمیت می‌شناسد.
- (۲) انتقال فرهنگ از نسلی به نسل دیگر است، به گونه‌ای که ویژگی‌های اساسی آن پایدار می‌ماند و دوام می‌آورد. - برای افراد ویژگی‌هایی جدا از موقعیتی که در آن قرار گرفته‌اند، در نظر می‌گیرد.
- (۳) مسیری که برای شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد طی می‌شود. - پس از تولد هر فرد، کل هویت اجتماعی او را تعیین می‌کند.
- (۴) مجموعه فعالیت‌هایی که برای پذیرش فرهنگ جامعه انجام می‌گیرد. - برای بقا و تداوم، اعتقادات، ارزش‌ها و شیوه زندگی خود را به فرد آموزش می‌دهد.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۹

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): درست - درست

گزینه (۲): نادرست؛ تعریف باز تولید هویت اجتماعی است. - نادرست؛ برای افراد ویژگی‌هایی متناسب با موقعیتی که در آن قرار گرفته‌اند، در نظر می‌گیرد.

گزینه (۳): درست - نادرست؛ پس از تولد هر فرد، بخشی از هویت اجتماعی او را تعیین می‌کند.

گزینه (۴): نادرست؛ تعریف کنترل اجتماعی است. - درست

نکته

● فرد با آموزش‌های اساسی و ماندگاری که در خانواده می‌بیند، اولین و مهم‌ترین آشنایی‌ها را با جهانی که در آن متولد شده است، پیدا می‌کند. مدرسه، گروه‌های هم‌بازی، مجالس علمی و مذهبی و رسانه‌های جمعی، از دیگر عوامل آشنایی افراد با جهانی هستند که در آن زندگی می‌کنند.

● به فرایندی که هر فرد برای مشارکت در زندگی اجتماعی دنبال می‌کند و مسیری که برای شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد طی می‌شود، جامعه‌پذیری می‌گویند.

- کدام گزینه در مورد فرصت‌های پیش روی افراد برای تحرک اجتماعی در جهان‌های اجتماعی مختلف، نادرست است؟
- (۱) جامعه‌ای که براساس ارزش‌های نژادی شکل می‌گیرد صرفاً برای یک نژاد خاص، امکان تحرک اجتماعی صعودی را فراهم می‌آورد.
 - (۲) جامعه‌ای که قواعد و روابط آن براساس ارزش‌های اقتصادی است، تحرک اجتماعی صعودی را تنها برای کسانی ممکن می‌سازد که منابع قدرت را در اختیار دارند.
 - (۳) جهانی که حول ارزش‌های دنیوی و این جهانی شکل می‌گیرد، تحرک اجتماعی را در محدوده همان ارزش‌ها به رسمیت می‌شناسد.
 - (۴) در یک جهان دینی و معنوی، هویت‌هایی که ابعاد متعالی و الهی انسان را نفی کنند، به رسمیت شناخته نمی‌شوند.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱۰

جامعه‌ای که قواعد و روابط آن براساس ارزش‌های اقتصادی است، تحرک اجتماعی صعودی را تنها برای کسانی ممکن می‌سازد که منابع ثروت را در اختیار دارند.

هر جامعه‌ای به تناسب عقاید و ارزش‌هایی که دارد، برخی تغییرات هویتی و تحرک‌های اجتماعی را تشویق و برخی دیگر را منع می‌کند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- در چه صورتی جهان اجتماعی نشاط زندگی را از دست می‌دهد؟
- بسیاری از متفکران، شکل‌گیری چه چیزی را تحول هویت جهان متجدد می‌دانند؟
- در کدام حالت راه برای دگرگونی هویت فرهنگی یک جهان اجتماعی باز می‌شود؟

- ۱) متناسب با نیازهای معنوی و روحی افراد عمل نکند. - دوران پسامدرن - در یک جهان اجتماعی بحران هویت پدید آید.
- ۲) گرفتار کهولت و مرگ شود و به پوچ‌انگاری برسد. - ابداعات و نوآوری‌های مثبت و منفی افراد - جهان اجتماعی گرفتار کاستی‌ها و بن‌بست‌های درونی شود.
- ۳) به پرسش‌های انسان درباره معنای زندگی و مرگ پاسخ ندهد. - کاستی و خلأ معنوی - جهان اجتماعی گرفتار کهولت و مرگ شود.
- ۴) با انواع مختلف آسیب‌ها مانند یأس، ناامیدی و خودکشی افراد روبه‌رو شود. - مرتاض و راهبه شدن - جهان اجتماعی نشاط زندگی را از دست بدهد.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۱۱

● جهان اجتماعی که متناسب با نیازهای معنوی و روحی افراد عمل نکند، به پرسش‌های آن‌ها درباره معنای زندگی و مرگ پاسخ ندهد و از این پرسش‌ها غفلت کند یا به پوچ‌انگاری برسد، نشاط زندگی را از دست می‌دهد و با انواع مختلف آسیب‌ها مانند یأس، ناامیدی و خودکشی افراد روبه‌رو می‌شود.

اگر یک جهان اجتماعی با کاستی‌ها و بن‌بست‌های درونی مواجه شود، گرفتار کهولت و مرگ می‌شود. مرگ یک جهان اجتماعی هنگامی رخ می‌دهد که با وجود به‌کارگیری تمامی ظرفیت‌های خود، از پاسخ‌گویی به نیازهای طبیعی و جسمانی یا فطری و معنوی انسان‌ها باز می‌ماند.

● بسیاری از متفکران، شکل‌گیری دوران پسامدرن را تحول هویت جهان متجدد می‌دانند و برخی آن را تغییری می‌دانند که درون این جهان اتفاق افتاده و پذیرفته شده است.

● اگر در یک جهان اجتماعی بحران هویت پدید آید، راه برای دگرگونی هویت فرهنگی آن جهان اجتماعی باز می‌شود و در آن صورت تغییرات اجتماعی از محدوده تغییرات درون جهان اجتماعی فراتر می‌روند و به صورت تحولات فرهنگی درمی‌آیند و جهان اجتماعی به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

- تحولات هویتی
- خودباختگی فرهنگی
- از خود بیگانگی فطری

۱) پافشاری نکردن بر عقاید و ارزش‌های خود - اعضای جهان اجتماعی حالت فعال و خلاق خود را در گزینش عناصر فرهنگی دیگر از دست بدهند. - جوامع خودباخته در مواجهه با فرهنگ دیگر، هویت خود را از یاد ببرند.

۲) پشت کردن جهان اجتماعی به عقاید و آرمان‌های خود - اعضای جهان اجتماعی مبهوت و مقهور جهان اجتماعی دیگر شوند. - عقاید و ارزش‌های یک جهان اجتماعی، مانع از آشنایی اعضای آن با حقیقت انسان و جهان شود.

۳) سرایت دادوستد فرهنگی به لایه‌های عمیق جهان اجتماعی - جهان اجتماعی فرهنگ تاریخی خود را فراموش کند. - جهان اجتماعی از خود بیگانه شود.

۴) قبول عقاید و ارزش‌های جهان دیگر - جهان اجتماعی عناصر فرهنگی دیگر را بدون تحقیق و گزینش و به صورت تقلیدی فراگیرد. - جهان اجتماعی، فرهنگ تاریخی خود را فراموش کند.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

• اگر جهان اجتماعی در تعامل با جهان‌های دیگر، بر عقاید و ارزش‌های خود پافشاری نکند، دادوستد فرهنگی به لایه‌های عمیق آن سرایت می‌کند و در صورتی که به مرور زمان، به عقاید و آرمان‌های خود پشت کند، دچار تحولات هویتی می‌شود.

• اگر اعضای جهان اجتماعی مبهوت و مقهور جهان اجتماعی دیگر شوند و در نتیجه، حالت فعال و خلاق خود را در گزینش عناصر فرهنگی دیگر از دست بدهند، دچار خودباختگی فرهنگی می‌شوند.

• اگر عقاید و ارزش‌های یک جهان اجتماعی، مانع از آشنایی اعضای آن با حقیقت انسان و جهان شود، آن جهان دچار از خود بیگانگی حقیقی (فطری) می‌شود.

نکته

جهان‌های اجتماعی که براساس فطرت انسان شکل نگرفته‌اند و از عقاید و ارزش‌های حق برخوردار نیستند:

- ۱) مانع از آن می‌شوند که انسان‌ها به شناخت و تفسیری صحیح از عالم و آدم برسند.
- ۲) در این جهان‌های اجتماعی، انسان‌ها از حقیقت خود و هستی دور می‌مانند.
- ۳) تصویری که از انسان ارائه می‌شود، سرابی از حقیقت است؛ به همین دلیل فطرت آدمی در این جهان به آرامش نمی‌رسد و به اضطراب و تشویش گرفتار می‌شود و در نهایت، سر به عصیان و اعتراض برمی‌دارد.

کنکور

هرگاه تعامل جهان اجتماعی با جهان اجتماعی دیگر در امر تجارت، موجب شود با گذشت زمان تغییراتی در آن ایجاد شود به گونه‌ای که بر عقاید خود پافشاری نکند و به مرور زمان به عقاید و آرمان‌هایش پشت کند و اعضای آن مبهوت و مقهور جهان اجتماعی دیگر شوند، طوری که هویت خود را از یاد ببرند، دچار چه وضعیت‌هایی شده است؟

(سوال ۵۲ کنکور انسانی ۱۴۰۲ - نوبت دوم)

- ۱) تزلزل فرهنگی - خودباختگی فرهنگی - تحول هویتی
- ۲) از خود بیگانگی فرهنگی - تحولات هویتی - تزلزل فرهنگی
- ۳) تحولات هویتی - تعارض فرهنگی - از خود بیگانگی حقیقی
- ۴) تحولات هویتی - خودباختگی فرهنگی - از خود بیگانگی تاریخی

۳۰ کدام گزینه به ترتیب مربوط به «حیات معنوی اسلام»، «دیدگاه مستشرقان» و «نحوه مواجهه جهان اسلام با حمله مغولان» است؟

- ۱) نظریه پردازان غربی را به تأمل و بازبینی نظریات پیشین خود فراخوانده است. - هویت فرهنگی جوامع اسلامی، توحیدی یا حتی اساطیری نیست. - جذب و هضم
- ۲) سکولاریسم و دنیوی شدن را به عنوان سرنوشت مشترک و حتمی بشریت معرفی کرده است. - اسلام، امت و ملت اسلامی را به اقوام مختلف تقسیم می‌کند. - دفع و مقابله
- ۳) نظریه پردازان اسلامی را به تأمل و بازبینی نظریات پیشین خود در مورد سکولاریسم فراخوانده است. - هویت اجتماعی جهان اسلام به ابعاد تاریخی و جغرافیایی آن محدود نمی‌شود. - جذب و هضم
- ۴) افق‌های جدیدی را به روی اندیشمندان جهان غرب گسترده است. - هویت فرهنگی جوامع اسلامی سکولار و دنیوی است. - دفع و مقابله

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۱۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

● حیات معنوی اسلام، افق‌های جدیدی را به روی اندیشمندان جهان غرب نیز گسترده است و نظریه‌پردازان غربی را که طی قرن بیستم، سکولاریسم و دنیوی شدن را سرنوشت مشترک و حتمی بشریت می‌دانستند، به تأمل و بازبینی نظریات پیشین خود فراخوانده است.

● در دیدگاه مستشرقان، هویت فرهنگی جوامع اسلامی، توحیدی یا حتی اساطیری نیست، بلکه سکولار و دنیوی است و به ابعاد تاریخی و جغرافیایی آن محدود می‌شود. این هویت در قالب عناوین قوم‌گرایانه و ناسیونالیستی، امت و ملت اسلامی را به اقوام مختلف نظیر ترک، عرب و فارس تقسیم می‌کند.

● مستشرقان یا شرق‌شناسان به جمعی از محققان غربی گفته می‌شود که از منظر جهان غرب و با اهداف مواضع غربی، جوامع شرقی و میراث فرهنگی آن‌ها را مطالعه می‌کنند. در واقع به جای بازخوانی و مطالعه به بازسازی و خلق هویت شرقی از منظر جهان غرب می‌پردازند.

● جهان اسلام طی سده‌های مختلف یا مانند آنچه در جنگ‌های صلیبی گذشت، به دفع مهاجمان پرداخت یا مانند آنچه در حمله مغول رخ داد، مهاجمان را درون خود جذب و هضم کرد.

هر یک از موارد زیر به ترتیب مبین چیست؟

- جامعه‌ای که براساس سنت و قانون الهی شکل می‌گیرد.
 - نظام سیاسی که در آن اقلیت براساس فضیلت حکومت می‌کنند.
 - قدرتی که برخلاف حکم و قانون الهی ولی با تبعیت از روی رضایت باشد.
 - یکی از مهم‌ترین عوامل تمایز جامعه ما از جوامع غربی است.
- ۱) مدینه فاضله - موناشری - نامقبول و نامشروع - نهاد اقتصاد
 - ۲) اقتدار مشروع - موناشری - اقتدار مشروعیت دروغین - نهاد خانواده
 - ۳) مدینه فاضله - آریستوکراسی - اقتدار غیرمشروع - نهاد خانواده
 - ۴) مشروع - آریستوکراسی - مقبول و نامشروع - نهاد اقتصاد

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس‌های ۱۴ و ۱۵

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- جامعه‌ای که براساس سنت و قانون الهی شکل می‌گیرد. ← مدینه فاضله
- نظام سیاسی که در آن اقلیت براساس فضیلت حکومت می‌کنند. ← آریستوکراسی
- قدرتی که برخلاف حکم و قانون الهی ولی با تبعیت از روی رضایت باشد. ← اقتدار غیرمشروع

نکته

مقبولیت و مشروعیت حقیقی می‌توانند با هم باشند و در برخی موارد نیز جدا از یکدیگر باشند. جایی که قدرت مطابق قانون و حکم الهی باشد و تبعیت از قانون نیز با رضایت و میل همراه باشد، اقتدار و قدرت هم مشروعیت حقیقی دارد و هم مقبولیت.

- یکی از مهم‌ترین عوامل تمایز جامعه ما از جوامع غربی است. ← نهاد خانواده

جاهای خالی جدول زیر به ترتیب با کدام گزینه کامل می‌شود؟ **۳۲**

هدف اسلام	«ب»	نسل‌کشی	«د»
«الف»	کاهش جمعیت	«ج»	جامعه‌ای که براساس عقاید و ارزش‌های باطل شکل می‌گیرد.

- ۱) تأمین جمعیت مناسب - عامل فروافتادن جهان متجدد در چالۀ جمعیتی - نشانگر ابعاد هویتی جمعیت - جامعه فاسق
- ۲) تأسیس جهان اجتماعی توحیدی و گسترش آن - شاخص و نشانه جهان اجتماعی متجدد - اقدام به نابودی و حذف فیزیکی کل یا بخشی از جمعیت یک گروه - جامعه مشرک
- ۳) تأسیس جهان اجتماعی توحیدی و حفظ آن - کاهش حاملان و عاملان فرهنگ - مجبور ساختن یک گروه جمعیتی به سکونت در محلی غیر از کشور خود - جامعه فاسق
- ۴) افزایش جمعیت - زمینه‌ساز بسط و تسلط جهان‌های اجتماعی دیگر - نشانگر ابعاد سیاسی هویت - جامعه مشرک

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) هدف اسلام ← تأسیس جهان اجتماعی توحیدی و گسترش آن و لازمه تحقق این هدف داشتن جمعیت مناسب است.

ب) کاهش جمعیت ← شاخص و نشانه جهان اجتماعی متجدد است.

قوام خانواده و فرزندآوری در گروه محبت، ایثار و فداکاری است؛ ولی در جهان متجدد به دلیل فردگرایی و اصالت لذت، این محبت و ایثارگری کاهش می‌یابد که به فرزندآوری کمتر و کاهش شدید جمعیت و فروافتادن این جوامع در چالۀ جمعیتی می‌انجامد.

ج) نسل‌کشی (پاکسازی نسلی) ← اقدام به نابودی و حذف فیزیکی کل یا بخشی از جمعیت یک گروه بومی، قومی، مذهبی و ... که نشانگر ابعاد هویتی جمعیت است.

نکته

د) جامعه‌ای که براساس عقاید و ارزش‌های باطل شکل می‌گیرد ← جامعه مشرک

جامعه فاسق، جامعه‌ای است که اعضای آن عقاید و ارزش‌های حق را می‌شناسند، ولی به آن پایبند نیستند.

نکته

درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را به ترتیب مشخص کنید.

- کنش‌های اقتصادی ما، بخشی از کنش‌های اجتماعی‌اند؛ زیرا در رابطه با دیگران صورت می‌گیرند.
- ایران اسلامی، آرمان بازسازی هویت اقتصادی خود را با اجرای قانون اساسی و سیاست‌های اقتصاد نفتی تعقیب می‌کند.
- جهان غرب، هویت خود را براساس سرمایه‌داری شکل می‌دهد و اقتصاد، عامل اصلی هویت‌یابی افراد و جوامع غربی است.
- در هر جامعه‌ای، اقتصاد در رابطه با سایر نهادها شکل می‌گیرد و با آن‌ها تناسب پیدا می‌کند. از این‌رو یکی از وجوه تمایز جوامع، اقتصاد و مؤلفه‌های اقتصادی آن‌هاست.

(۲) درست - درست - درست - نادرست

(۱) نادرست - نادرست - نادرست - درست

(۴) نادرست - درست - درست - نادرست

(۳) درست - نادرست - نادرست - درست

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۱۶

بررسی عبارتهای نادرست:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- ایران اسلامی، آرمان بازسازی هویت اقتصادی خود را با اجرای قانون اساسی و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی تعقیب می‌کند.
 - جهان غرب، هویت خود را براساس اقتصاد شکل می‌دهد و سرمایه‌داری، عامل اصلی هویت‌یابی افراد و جوامع غربی است.
- در جهان غرب، هویت انسان‌ها و جوامع، بیش از هر چیز به دارایی و توان اقتصادی آن‌ها وابسته است. جوامع دیگری که به تبعیت از غرب، رویکرد سکولار و دنیوی دارند، نیز هویت سرمایه‌داری پیدا می‌کنند.

نکته

۳۴

نتیجه هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- تداوم شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش‌های جهان اجتماعی
- فراتر رفتن تغییرات هویتی از مرزهای مقبول جهان اجتماعی
- نداشتن روش‌های مناسب برای کنترل اجتماعی در جهان اجتماعی
- ۱) تزلزل فرهنگی - تعارض فرهنگی - تهدید دوام و بقای آن
- ۲) تعارض فرهنگی - اضطراب و نگرانی‌های اجتماعی فراوان - با مشکل مواجه شدن بازتولید جهان اجتماعی
- ۳) تزلزل فرهنگی - تعارض فرهنگی - موفق عمل نکردن جامعه‌پذیری
- ۴) تعارض فرهنگی - تحول فرهنگی - روبه‌رو شدن جهان اجتماعی با انواع آسیب‌ها

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس‌های ۹، ۱۰ و ۱۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

• تداوم شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش‌های جهان اجتماعی → تزلزل فرهنگی

تزلزل فرهنگی هنگامی رخ می‌دهد که عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌هایی که هویت فرهنگی جهان اجتماعی را می‌سازند، مورد تردید قرار گیرند و ثبات و استقرار خود را در زندگی مردم از دست بدهند. به عبارت دیگر، ناسازگاری اغلب از سطح رفتارها و هنجارها آغاز می‌شود و به سطوح عمیق‌تر یعنی عقاید و ارزش‌ها می‌رسد.

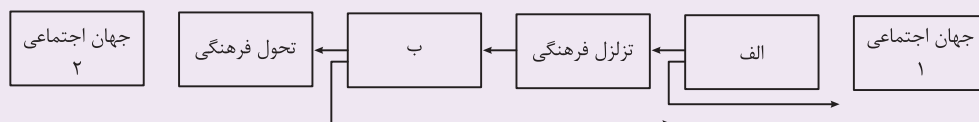
• فراتر رفتن تغییرات هویتی از مرزهای مقبول جهان اجتماعی → تعارض فرهنگی و اضطراب و نگرانی‌های اجتماعی فراوان

• نداشتن روش‌های مناسب برای کنترل اجتماعی در جهان اجتماعی → با مشکل مواجه شدن بازتولید جهان اجتماعی /

روبه‌رو شدن جهان اجتماعی با انواع آسیب‌ها/ تهدید دوام و بقای جهان اجتماعی

در شکل زیر مراحل تحول فرهنگی را کامل کنید.

(سؤال ۱۰ - امتحان نهایی فروردین ۱۴۰۳)

 امتحان
نهایی

کدام گزینه به ترتیب در مورد «تحولات هویتی جهان غرب»، «هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام» و «نظام سیاسی» درست است؟

- (۱) عبور از عقاید و ارزش‌های دوران رنسانس و پذیرش عقاید و ارزش‌های جهان اسلام - اقوام مختلف ایرانی با آن که هویت‌های اجتماعی متفاوتی داشتند، در عقاید و ارزش‌های آیین زرتشت، هویت فرهنگی واحدی پیدا کردند. - اگر به ارزش‌های فرهنگی وفادار بماند، با استفاده از مدیریت فرهنگی به بسط و توسعه خود کمک می‌کند.
- (۲) طی جنگ‌های صلیبی، مواجهه با مسلمانان و پیوستن به جهان اسلام - هویتی دنیوی، سکولار و در مواردی آمیخته با اساطیر بود. - بر نظام‌های دیگر به‌ویژه نظام فرهنگی اثر می‌گذارد و از آن‌ها تأثیر می‌پذیرد.
- (۳) عبور از عقاید و ارزش‌های قرون وسطی و روی آوردن به ارزش‌های سکولار - اقوام مختلف ایرانی با آن که هویت‌های فرهنگی متفاوتی داشتند، در عقاید و ارزش‌های آیین زرتشت، هویت اجتماعی واحدی پیدا کردند. - می‌تواند مستقل از نظام‌های دیگر مانند نظام فرهنگی و اقتصادی باشد.
- (۴) طی جنگ‌های صلیبی، پس از رویارویی با فرهنگ اسلامی و پذیرش برخی از لایه‌های آن - هویتی توحیدی، دینی و در مواردی آمیخته با اساطیر بود - مجموعه سازوکارهایی است که برای اعمال سیاست‌های جهان اجتماعی وجود دارد.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس‌های ۱۲، ۱۳ و ۱۵

پاسخ خیلی تشریحی ✓

● تحولات هویتی جهان غرب ← جهان غرب طی جنگ‌های صلیبی، پس از رویارویی با فرهنگ اسلامی و پذیرش برخی لایه‌های آن، بدون این که به جهان اسلام بپیوندد، تحولات هویتی پیدا کرد (رد گزینه‌های (۱) و (۲)).

● جهان غرب بار دیگر دچار تحولات هویتی شد. این بار با عبور از عقاید و ارزش‌های مسیحیت قرون وسطی، به عقاید و ارزش‌های دنیوی و سکولار روی آورد و هویت جدیدی پیدا کرد.

● هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام ← هویتی توحیدی، دینی و در مواردی آمیخته با اساطیر بود. روایتی از این هویت را در شاهنامه فردوسی می‌توان دید. اقوام مختلف ایرانی با آن که هویت‌های اجتماعی متفاوتی داشتند، در عقاید و ارزش‌های آیین زرتشت که با آموزه‌های اساطیری درآمیخته بود هویت فرهنگی واحدی پیدا کردند (رد گزینه‌های (۲) و (۳)).

● نظام سیاسی ← مجموعه سازوکارهایی است که برای اعمال سیاست‌های جهان اجتماعی وجود دارد. در یک جهان اجتماعی، نظام سیاسی نمی‌تواند مستقل از نظام‌های دیگر مانند نظام فرهنگی، اقتصادی و ... باشد، بلکه در تعامل با آن‌ها قرار می‌گیرد. نظام سیاسی، بر نظام‌های دیگر، به‌ویژه نظام فرهنگی اثر می‌گذارد و از آن‌ها تأثیر می‌پذیرد (رد گزینه‌های (۱) و (۳)).

عربی، زبان قرآن

● عَنِ الْأَنْسَبِ لِلْجَوَابِ عَنِ التَّرْجُمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ (٣٦ - ٤٣):

﴿وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ﴾: ٣٦

- (١) و مرا به رحمت خود در گروه شایسته‌ترین بنده‌هایت داخل کن!
- (٢) و به مرحمت مرا در میان بندگان شایسته خود وارد کن!
- (٣) و به رحمت خویش مرا در میان بندگان شایسته‌ات وارد کردی!
- (٤) و با بخشش من وارد گروه بندگان درستکارت شدم!

مشاوره توی آزمون‌های تستی اولین سؤال آیه‌ست، پس ترجمه آیه‌های دروس مشخص شده باید خونده شه؛ به طور کلی برای پاسخ به تست‌های ترجمه، باید نوع فعل (ماضی، مضارع، مستقبل، امر، نهی و ...) و صیغه‌ش (غایب، مخاطب و متکلم)، مفرد و جمع بودن اسم به‌خصوص جمع مکسر و ضمیر به‌خصوص ضمیرهای متصل بررسی شه.

پاسخ: گزینه ٢

زیرمبحث: درس ٨

به فعل و ترکیب اضافی - وصفی توجه کن!

Hint

درس Box

● فعل امر از باب افعال بر وزن «أَفْعِلْ» است.

● **مثال** أَحْسِنْ: نیکی کن

● اگر ضمیر یاء مفعولی «ي» به فعل متصل شود، میان فعل و ضمیر «ي» نون وقایه می‌آید.

● **مثال** نَصَرَنِي (نَصَرَ + ن + ي): مرا یاری کرد

● در ترجمه ترکیب اضافی - وصفی، ابتدا صفت و بعد مضاف‌الیه می‌آید.

مثال بَابُ الْمَدْرَسَةِ الْكَبِيرِ:	در بزرگ مدرسه	فَرِيقُنَا الْفَائِزِ:	تیم برنده ما
مضاف و مضاف‌الیه صفت موصوف	صفت مضاف‌الیه	مضاف مضاف‌الیه صفت موصوف	صفت مضاف‌الیه

أَدْخِلْنِي (فعل امر «أَدْخِلْ» + نون وقایه «ن» + ضمیر مفعولی «ي»): مرا وارد کن، مرا داخل کن (ردّ گزینه‌های (٣) و (٤)) - عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ (ترکیب اضافی - وصفی): بندگان شایسته‌ات، بندگان شایسته خود، بندگان درستکارت (ردّ گزینه (١)) خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (١): «شایسته‌ترین بنده‌هایت» برای «عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ» خطاست.

گزینه (٣): «وارد کردی» برای «أَدْخِلْنِي» خطاست.

گزینه (٤): «من وارد شدم» برای «أَدْخِلْنِي» خطاست.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

«لَا تَتَحَرَّكْ عَيْنُ الْبُومَةِ فِي أَيِّ اتِّجَاهٍ وَلَكِنْ يُعَوِّضُ هَذَا النِّقْصَ بِتَحَرُّكِ رَأْسِهَا فِي كُلِّ جِهَةٍ!»:

- (۱) چشم جغد در هیچ جهتی حرکت نمی‌کند، ولی این کمبود را با حرکت دادن سر خود در هر جهتی جبران می‌کند!
- (۲) جغد چشمش را در هر جهتی حرکت نمی‌دهد، ولی این نقص با حرکت کردن سرش در همه جهتها جبران می‌شود!
- (۳) چشم جغد در هیچ جهتی حرکت نمی‌کند، اما این کمبود با حرکت کردن سرش در هر جهتی جبران می‌شود!
- (۴) چشم‌های جغد در همه جهتها حرکت نمی‌کند، اما با حرکت دادن سرش در تمام جهتها این نقص را جبران می‌کند!

مشاوره در تست‌های ترجمه‌ای که فعل اومده باید به نوع و صیغه‌ش، معلوم و مجهول بودنش توجه بشه. کلمه «كُلَّ» هر وقت اومد، معمولاً گزینه رد می‌کنه.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس‌های ۵ و ۷

فعل‌ها رو بررسی کن، جمع و مفرد بودن اسم‌ها، هم‌چنین کلمه «كُلَّ» رو ببین!

فعل‌ها در باب «تَفَعَّلَ» گاهی لازم و گاهی متعدی هستند.

مثال

تَفَرَّقَ: پراکنده شد (چه چیزی را پراکنده شد؛ لازم)

تَعَلَّمَ: یاد گرفت (چه چیزی را یاد گرفت؛ متعدی)

عین‌الفعل در مضارع باب تفعیل تشدید دارد. اگر حرکت زیر تشدید باشد، فعل معلوم و اگر حرکت بالای تشدید باشد، فعل مجهول است:

مثال

يُعَلِّمُ (مضارع معلوم): یاد می‌دهد. - يُعَلِّمُ (مضارع مجهول): یاد داده می‌شود.

در ترجمه مصدر به لازم و متعدی بودن فعل آن توجه شود.

مثال

عَلَّمَ (فعل متعدی): یاد داد ← تعلیم: یاد دادن

انكسَرَ (فعل لازم): شکسته شد ← انكسار: شکسته شدن

در ترکیب اضافی، مضاف و مضاف‌الیه به همان شکل کنار هم ترجمه می‌شوند.

مثال

کلمه «كُلَّ» اگر با اسم بدون «أَلْ» بیاید، به صورت «هر» ترجمه می‌شود.

کلمه «كُلَّ» اگر با اسم «أَلْ» دار بیاید، به صورت «همه، تمام» ترجمه می‌شود.

با حرف جرّ «مِنْ» بیاید، به صورت «هر یک از» ترجمه می‌شود.

مثال كَلَّمَ تَلْمِيزًا: هر دانش‌آموزی كَلَّمَ التَّلَامِيذَ: همه دانش‌آموزان كَلَّمَ مِنَ التَّلَامِيذِ: هر یک از دانش‌آموزان

«لَا تَتَحَرَّكُ» (فعل مضارع منفی از باب «تَفَعَّلَ»، لازم): حرکت نمی‌کند (ردّ گزینه (۲)) - عَيْنُ الْبُومَةِ (ترکیب اضافی): چشم جغد (ردّ گزینه‌های (۲) و (۴)) - يُعَوِّضُ (فعل مضارع مجهول از باب «تَفَعَّلَ»): جبران می‌شود (ردّ گزینه‌های (۱) و (۴)) - تَحَرَّكُ (مصدر از باب «تَفَعَّلَ»، لازم): حرکت کردن (ردّ گزینه‌های (۱) و (۴)) - «كُلَّ جِهَةٍ» (كُلَّ + اسم تنوین دار): هر جهتی (ردّ گزینه‌های (۲) و (۴)) خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): «حرکت دادن» برای «تَحَرَّكُ» و «جبران می‌کند» برای «يُعَوِّضُ» خطا هستند. حرف «را» بعد از «این کمبود» اضافه است. گزینه (۲): «جغد چشمش را» برای «عَيْنُ الْبُومَةِ» - «حرکت نمی‌دهد» برای «لَا تَتَحَرَّكُ» و «همه جهتها» برای «كُلَّ جِهَةٍ» خطا هستند. گزینه (۴): «چشم‌های جغد» برای «عَيْنُ الْبُومَةِ» - «حرکت دادن» برای «تَحَرَّكُ» - «تمام جهتها» برای «كُلَّ جِهَةٍ» و «جبران می‌کند» برای «يُعَوِّضُ» خطا هستند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

«قَدْ أَنْشَدَ الشُّعْرَاءُ الْإِيرَانِيِّونَ أَشْعَاراً حَوْلَ الْمَنَاطِقِ الْخَلَّابَةِ الَّتِي تَجَذَّبُ السِّيَاحُ إِلَيْهَا مِنْ كُلِّ الْعَالَمِ!»:

- (۱) شاعران ایرانی شعرهایی پیرامون منطقه‌های زیبایی سروده‌اند که از تمام جهان گردشگران را به خود جذب می‌کنند!
 (۲) اشعار شُعْرای ایرانی در مورد مناطق جذّابی سروده شده که از همه جهان گردشگران را به خود جذب می‌کنند!
 (۳) شاعرهای ایران شعرهایی درباره منطقه‌های دلربا سرودند که گردشگران را از هر جای عالم به خود جذب کرده است!

(۴) شُعْرای ایرانی پیرامون مناطق جذّاب شعرهایی سروده‌اند که گردشگران از کل جهان به آن جذب می‌شوند!

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس‌های ۵ و ۶

به فعل‌ها و ترکیب‌های وصفی توجه کن. جابه‌جایی کلمات رو هم در نظر بگیر.

Hint

درس‌Box

● قَدْ + ماضی = ماضی نقلی (بن ماضی + ه + ام، ای، است ...)

● مثال قَدْ كَتَبَ: نوشته است

قَدْ جَلَسْتُ: نشسته‌اید

● فعل مضارع = مضارع اخباری (می + بن مضارع + شناسه)

● مثال يَذْهَبُ: می‌رود اَكْتُبُ: می‌نویسم

● بعد از اسم «ال» دار مانند «المُساوِر»، موصول خاص (الَّذِي، الَّتِي، ... الَّذِينَ، اللَّاتِي) بیاید، غالباً در ترجمه آن اسم حرف «ی» در آخر می‌آید و اسم موصول، حرف ربط «که» ترجمه می‌شود و جمله بعد از آن، صلة آن محسوب می‌شود.

● مثال اَلْتَلْمِيزُ الَّذِي يَجْتَهِدُ يَنْجَحُ: دانش‌آموزی که تلاش می‌کند، موفق می‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

قَدْ أَنْشَدَ (ماضی نقلی با فاعل جمع): سروده‌اند (رَدّ گزینه‌های (۲) و (۳) - الشُّعْرَاءُ الْإِيرَانِيُّونَ أَشْعَاراً (فاعل با صفت - مفعول): شاعران ایرانی شعرهایی [را]، شاعرهای ایرانی شعرهایی [را]، شُعْرای ایرانی شعرهایی [را] (رَدّ گزینه‌های (۲) و (۳) - تَجَذَّبُ (مضارع معلوم): جذب می‌کنند (رَدّ گزینه‌های (۳) و (۴) - كُلُّ الْعَالَمِ (كُلٌّ + اسم «ال» دار): تمام جهان، همه جهان، کل جهان (رَدّ گزینه (۳))

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): «اشعار شُعْرای ایرانی» برای «الشُّعْرَاءُ الْإِيرَانِيُّونَ أَشْعَاراً» و «سروده شده» برای «قَدْ أَنْشَدَ» خطا هستند.

گزینه (۳): «شاعرهای ایران» برای «الشُّعْرَاءُ الْإِيرَانِيُّونَ» - «هر جای عالم» برای «كُلُّ الْعَالَمِ» و «به خود جذب کرده است» برای «تَجَذَّبُ» خطا هستند.

گزینه (۴): «گردشگران ... به آن جذب می‌شوند» برای «تَجَذَّبُ السِّيَاحُ» (فعل مضارع معلوم با مفعول) خطا هستند.

(سؤال ۵ قسمت و) - امتحان نهایی فروردین ۱۴۰۳

ترجم الآية و العبارات إلى الفارسية:

قَدْ أَنْشَدَ الشُّعْرَاءُ الْإِيرَانِيُّونَ أَشْعَاراً حَوْلَ الْمَنَاطِقِ الْخَلَّابَةِ.

امتحان نهایی

«أُكِّدَ فِي مَوْسُوعَةٍ عِلْمِيَّةٍ أَنَّ الدَّلَافِينَ تَسْتَعِدُّ صَوْتاً مُعَيَّناً لِلتَّكَلُّمِ وَ تُغْنِي أَيْضاً كَالطَّيُورِ!»:

- (۱) در یک دانش‌نامه علمی تأکید شده که دلفین‌ها مانند پرندگان صدای خاصی را برای صحبت کردن و آواز خواندن استفاده می‌کنند!
- (۲) در یک دانش‌نامه علمی تأکید شده که دلفین‌ها صدای مشخصی را برای سخن گفتن به کار می‌گیرند و هم‌چنین مانند پرندگان آواز می‌خوانند!
- (۳) تأکید دانش‌نامه‌های علمی بر این است که دلفین‌ها همان‌طور که برای سخن گفتن از صدای معینی استفاده می‌کنند، مانند پرندگان آواز هم می‌خوانند!
- (۴) دانش‌نامه علمی تأکید کرده که دلفین‌ها صدای مشخصی را به کار می‌گیرند تا سخن بگویند و مانند پرندگان آواز بخوانند!

مشاوره اگر فعلی توی عبارت بیاد، ساختار و صیغه‌ش رو بدونی، می‌تونی حداقل یکی دو گزینه رو رد کنی؛ بعد با یه اسم جمع، ضمیر یا ترکیب اضافی و وصفی گزینه درست رو پیدا می‌کنی، هم‌چنین حواست باشه که همه کلمات به درستی در جای خودشون ترجمه شده باشن!

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۸

فعل‌ها و مصدر رو بررسی کن!

Hint

درس‌Box

اگر عین‌الفعل در ماضی حرکت کسره (ب) و حروف حرکت‌دار قبل از آن ضمه (ء) داشته باشد، فعل مجهول است.

مثال خَلَقَ (ماضی معلوم): خلق کرد ← خُلِقَ (ماضی مجهول): خلق شد

اِسْتَخْرَجَ (ماضی معلوم): خارج کرد ← اُسْتُخْرِجَ (ماضی مجهول): خارج شد

فعل مضارع به صورت مضارع اخباری ترجمه می‌شود.

مثال يَكْتُبُ: می‌نویسد

نَعْلَمُ: می‌دانیم

جز در موارد خاص، فعل به صورت مصدر، و مصدر به صورت فعل ترجمه نمی‌شود.

اُكِّدَ (ماضی مجهول): تأکید شد، تأکید شده [است] (ردّ گزینه‌های (۳) و (۴)) - فِي مَوْسُوعَةٍ عِلْمِيَّةٍ: در یک دانش‌نامه علمی (ردّ گزینه‌های (۳) و (۴)) - لِلتَّكَلُّمِ (حرف جرّ + مصدر): برای سخن گفتن، برای صحبت کردن (ردّ گزینه (۴)) - تُغْنِي (فعل مضارع): آواز می‌خوانند (مضارع اخباری؛ ردّ گزینه‌های (۱) و (۴)) - أَيْضاً: هم‌چنین، هم، نیز (ردّ گزینه‌های (۱) و (۴)) خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): «مانند پرندگان» در جای نامناسب آمده و «أَيْضاً: هم‌چنین، هم، نیز» ترجمه نشده. - «آواز خواندن» برای «تُغْنِي» خطاست. گزینه (۳): «تأکید دانش‌نامه‌های علمی بر این است که» برای «اُكِّدَ فِي مَوْسُوعَةٍ عِلْمِيَّةٍ» خطاست. - «همان‌طور» اضافه آمده و حرف «وَ» ترجمه نشده است.

گزینه (۴): «فِي» و «أَيْضاً» ترجمه نشدند. - «تأکید کرده» برای «اُكِّدَ» - «تا سخن بگویند» برای «لِلتَّكَلُّمِ» و «بخوانند» برای «تُغْنِي» خطا هستند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عربی، زبان قرآن

عَيْنُ الصَّحِيح: ۴۰

- (۱) يُمَكِّنُ أَنْ يَسْتَفِيدَ الْبَشَرُ يَوْمًا مِنَ الْبَكْتِيرِيَا الْمُضِيَّةِ الَّتِي تَعِيشُ تَحْتَ عُيُونِ تِلْكَ الْأَسْمَاكِ لِإِنَارَةِ الْمُدْنِ: ممکن است که روزی بشر از باکتری درخشانی که در چشمان آن ماهی‌ها زندگی می‌کند، برای روشن شدن شهرها استفاده کند!
- (۲) أَخَذَنِي شَيْءٌ إِلَى الشَّاطِئِ وَلَمَّا عَزَمْتُ أَنْ أَشْكُرَ مُنْقِذِي مَا وَجَدْتُ أَحَدًا: چیزی مرا به ساحل برد و هنگامی که تصمیم گرفتم که از نجات‌دهنده‌ام سپاس‌گزاری کنم، کسی را نیافتم!
- (۳) مَا عُبِدَ اللَّهُ بِشَيْءٍ أَفْضَلَ مِنْ آدَاءِ حَقِّ الْمُؤْمِنِ: خداوند به چیزی برتر از به جای آوردن حق مؤمن عبادت نمی‌شود!
- (۴) كَانَ لِصَدِيقِي مَرَضٌ جَلْدِيٌّ فَذَهَبَ إِلَى الْمُسْتَشْفَى: دوستم بیماری پوستی دارد، پس به بیمارستان رفت!

مشاوره تست‌های چهارعبارتی یا چهارپاره‌چهار با چند نکته ترکیبی معمولاً وقت می‌گیره، ولی چون هر گزینه یک ترجمه داره، به راحتی با توجه به «فعل، اسم و مصدر، ضمیر» درست یا غلط بودنش مشخص می‌شه.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس‌های ۵ تا ۸

فعل و مصدر رو بررسی کن!

درس‌نویس Box

اگر عین‌الفعل در ماضی حرکت کسره (ـِ) و حروف حرکت‌دار قبل از آن ضمه (ـُ) داشته باشد، فعل مجهول است.

مثال کُتِبَ: نوشته شد

عَلَّمَ: یاد داده شد

كَانَ + لَ + ضمیر = داشتم، داشتی، داشت ...

مثال كَانَ لَكَ كُتُبٌ: کتاب‌هایی داشتی.

مصدر از فعل لازم یا متعدی ساخته می‌شود.

مثال يَجْتَهِدُ الْمُعَلِّمُونَ لِتَعْلِيمِ الطُّلَابِ جِدًّا: معلمان برای یاددادن (آموزش) دانش‌آموزان بسیار تلاش می‌کنند. (مصدر از فعل متعدی «عَلَّمَ: یاد داد»)

يَجْتَهِدُ الْمُعَلِّمُونَ لِتَجَاحِ الطُّلَابِ جِدًّا: معلمان برای موفق‌شدن (موفقیت) دانش‌آموزان بسیار تلاش می‌کنند. (مصدر از فعل لازم «تَجَحَّ: موفق شد، قبول شد»)

بررسی سایر گزینه‌ها:

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): تَحَتَّ: زیر - إِنَارَةُ (مصدر از فعل متعدی): روشن کردن

گزینه (۳): مَا عُبِدَ (ماضی مجهول منفی): عبادت نشد

گزینه (۴): كَانَ لِصَدِيقِي ... (كَانَ + لَ + اسم): دوستم ... داشت

عربی، زبان قرآن

عین الخطأ: ۴۱

مشاوره تست‌های چهاربه‌چهار با صورت سؤال «خطا را مشخص کن» خویش این‌که اولین خطا رو پیدا کنی، کار تمومه!

- ۱) لَا يَكْذِبُ الْإِنْسَانُ الْقَوِيُّ وَلَكِنْ لَا يُصَدِّقُ الْإِنْسَانُ الضَّعِيفُ: انسان قوی دروغ نمی‌گوید، ولی انسان ضعیف راست نمی‌گوید!
- ۲) تُسَاعِدُ الدَّلَافِيْنُ الْإِنْسَانَ عَلَى اكْتِشَافِ أَمَاكِنِ تَجَمُّعِ الْأَسْمَاكِ: دلفین‌ها در کشف مکان‌های جمع‌شدن ماهیان به انسان کمک می‌کنند!
- ۳) يُصَدَّرُ قِسْمٌ مِنَ التَّفْطَرِ وَالْغَازِ لِإِلَادِنَا إِلَى الْبُلْدَانِ الصَّنَاعِيَّةِ: بخشی از نفت و گاز کشورمان به کشورهای صنعتی صادر می‌شود!
- ۴) تُسْتَعْمَلُ الْحَيَوَانَاتُ بِغَرِيزَتِهَا الْعُشْبَ الْمُنَاسِبَ لِلْوَقَايَةِ مِنَ الْأَمْرَاضِ الْمُخْتَلِفَةِ: حیوانات به وسیله غریزه‌شان گیاه مناسب را برای پیشگیری از بیماری‌های مختلف به کار می‌برند!

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس‌های ۵ تا ۸

به فعل‌ها دقت کن!

Hint

درس‌Box

- وقتی فعل‌های ثلاثی مجرد به باب‌های ثلاثی مزید برده می‌شوند، دایره معنا وسیع‌تر می‌شود و گاهی از یک ریشه در باب‌های مختلف معنی‌های متفاوتی به دست می‌آید.
- مثال خَرَجَ (ثلاثی مجرد): خارج شد
تَخَرَّجَ (باب تَفَعَّلَ): دانش‌آموخته شد
- اگر حرکت حروف مضارعه ضمه (ـُ) و عین‌الفعل (دومین حرف اصلی) فتحه (ـَ) باشد، فعل مضارع مجهول می‌باشد و در ترجمه آن از فعل کمکی «می‌شوم، می‌شوی، می‌شود...» استفاده می‌کنیم.
- مثال يُكْتَبُ: نوشته می‌شود
تُعَرَّفُونَ: شناخته می‌شوید

شکل درست ترجمه: «لَا يُصَدِّقُ (مضارع منفی از باب «تَفَعَّلَ»): باور نمی‌کند.»

«صَدَقَ» به معنی «راست گفت» می‌باشد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

«دانش‌آموزان باهوش روی شن‌های ساحل نقاشی‌های زیبایی کشیدند!»:

- (۱) رَسَمَ الطُّلَابُ الْأَذْكِيَاءُ صُورَةَ الْجَمِيلَةِ عَلَى رَمْلِ السَّاحِلِ!
- (۲) الطُّالِبَاتُ الذَّكِيَّاتُ رَسَمْنَ صُوراً جَمِيلَةً عَلَى رِمَالِ الشَّاطِئِ!
- (۳) رَسَمْنَ التَّلْمِذَاتُ الذَّكِيَّاتُ صُورَةً جَمِيلَةً عَلَى رِمَالِ السَّاحِلِ!
- (۴) تَلَامِيذُ الذَّكِيَّوْنَ رَسَمُوا صُوراً جَمِيلَةً عَلَى الرِّمَالِ الشَّاطِئِ!

مشاوره توجه به فعل و تناسب کلمات در جمله و شناخت ترکیب‌های وصفی و اضافی توی انتخاب گزینه درست بسیار کمک می‌کند.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۶

تناسب فعل با فاعل و مبتدا با خبر را بررسی کن. به ترکیب اضافی و ترکیب وصفی دقت کن.

Hint

درس‌Box

در تعریف یک عبارت فارسی که فعل دارد، می‌توان هم جمله فعلیه و هم جمله اسمیه یا خبر از نوع جمله فعلیه ساخت. در این صورت، فعل ابتدای جمله مفرد غایب می‌آید، حتی اگر فاعل جمع باشد و فقط از نظر جنس از فاعل پیروی می‌کند و در جمله اسمیه، خبر فعل باشد، صیغه غایب است و از نظر جنس و تعداد از مبتدا پیروی می‌کند.

مثال دانش‌آموزان تمرین‌هایشان را نوشتند: كَتَبَتِ الطَّالِبَاتُ تَمَارِيْنَهُنَّ. الطَّالِبَاتُ كَتَبْنَ تَمَارِيْنَهُنَّ.
فعل ماضی فاعل، جمع مؤنث مبتدا خبر، فعل ماضی،
مفرد مؤنث غایب جمع مؤنث جمع مؤنث غایب

در تعریف ترکیب وصفی، صفت مشابه موصوف خود است و در ترکیب اضافی، مضاف بدون «أل» و تنوین (ئِ) است و مضاف‌الیه می‌تواند با «أل» یا تنوین کسره (ی) / ضمائر متصل (ه، ... لَه، ... لَه، ... نا) / اسم اشاره (هَذَا، ...) / اسم موصول (الَّذِي، ... مَنْ، مَا) باشد.

مثال كِتَابٌ مُفِيدٌ الْكِتَابُ الْمُفِيدُ مُعَلِّمٌ الْمَدْرَسَةِ مُعَلِّمٌ عَلِيٌّ مُعَلِّمُكَ مُعَلِّمُ هَذِهِ الْمَدْرَسَةِ.
موصوف صفت موصوف صفت مضاف مضاف‌الیه مضاف مضاف‌الیه مضاف مضاف‌الیه مضاف مضاف‌الیه

برای جمع‌های غیر انسان، صفت به صورت مفرد مؤنث می‌آید.

مثال الغاباتُ الجميلةُ: جنگل‌های زیبا

غاباتٌ جميلةٌ: جنگل‌های زیبایی

دانش‌آموزان باهوش: الطُّلَابُ الْأَذْكِيَاءُ، الطُّالِبَاتُ الذَّكِيَّاتُ، التَّلْمِذَاتُ الذَّكِيَّاتُ، التَّلَامِيذُ الذَّكِيَّوْنَ (ردّ گزینه (۴)) - دانش‌آموزان ... کشیدند: رَسَمَ الطُّلَابُ ... ، رَسَمَتِ التَّلْمِذَاتُ ... / التَّلَامِيذُ رَسَمُوا ... ، الطُّالِبَاتُ رَسَمْنَ ... (فعل مفرد مذکر و مؤنث غایب + فاعل جمع مذکر و مؤنث / ابتدای جمع مذکر و مؤنث + فعل جمع مذکر و مؤنث غایب؛ ردّ گزینه (۳)) - شن‌های ساحل: رِمَالِ الشَّاطِئِ، رِمَالِ السَّاحِلِ (مضاف جمع مکسر + مضاف‌الیه؛ ردّ گزینه‌های (۱) و (۴)) - نقاشی‌های زیبایی: صُوراً جميلةً (موصوف جمع غیر انسان + صفت مفرد مؤنث؛ ردّ گزینه‌های (۱) و (۳))

خطاهای سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): «صُورَةُ الْجَمِيلَةِ» برای «نقاشی‌های زیبایی» و «رَمْلٍ ...» برای «شن‌ها» خطا هستند.

گزینه (۳): «رَسَمْنَ» در ابتدای جمله برای «کشیدند» و «صُورَةً» برای «نقاشی‌ها» خطا هستند.

گزینه (۴): «تَلَامِيذُ الذَّكِيَّوْنَ» برای «دانش‌آموزان باهوش» و «الرِّمَالِ الشَّاطِئِ» برای «شن‌های ساحل» خطا هستند.

پاسخ‌خیزی تشریحی

عَيْنُ الْمُنَاسِبِ فِي الْمَفْهُومِ لِهَذَا الْحَدِيثِ: «شَرَفُ الْمَرْءِ بِالْعِلْمِ وَالْأَدَبِ لَا بِالْأَصْلِ وَالنَّسَبِ»

(۱) اگر زمانه به نام تو افتخار کند	تو در زمانه مکن فخر جز به نام پدر
(۲) شرح این مسئله امروز نکتجد به بیان	خوش بود گر محک تجربه آید به میان
(۳) ز ادب پرس، مپرس از نسب و ثروت	ز هنر گوی، مگوی از پدر و مادر
(۴) مورد قهر و خانه بر بادم	رفته علم و ادب هم از یادم

مشاوره سؤالات مفهوم از آیات، احادیث و ضرب‌المثل‌های کتاب درسی به صورت یک‌به‌چهار یا چهاربه‌چهار طرح می‌شود، ولی گزینه‌ها علاوه بر کتاب درسی، می‌تواند از شعرها یا حدیث‌های مرتبط که خارج از کتابه هم بیاید؛ پس آگه به شعر و ضرب‌المثل و کتاب‌های ادبی علاقه داری، توی انتخاب گزینه درست تواناتری.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۸

مفهوم حدیث صورت سؤال «اهمیت علم‌آموزی» است!

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به حدیث «شرف انسان به علم و ادب است، نه به اصل و نسب!» شعر گزینه (۳) از نظر مفهوم مناسب است.

«شرف المرء بالعلم والأدب لا بالأصل والنسب». عَيْنُ الْأَنْسَبِ لِمَفْهُومِ الْعِبَارَةِ: (سؤال ۸۹ کنکور انسانی ۱۴۰۳ - نوبت اول)

(۱) اندر جهان چو بی‌هنری عیب و عار نیست	با فخر و هنر زی و بی‌عیب و عار باش!
(۲) شرف مرد به جود است و کرامت به سجود	هر که این دو ندارد عدمش به ز جود!
(۳) که نام است اندر جهان یادگار	نماند به کس جاودان روزگار!
(۴) چو کنعان را طبیعت بی‌هنر بود	پیمبرزادگی قدرش نیفزود!

عربی، زبان قرآن

● اِقْرَأِ النَّصَّ التَّالِيَّ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ (٤٤ - ٤٦) بِمَا يُنَاسِبُ النَّصَّ:

عَرَفَ الْإِنْسَانُ النَّفْطَ مِنْ قَدِيمِ الزَّمَانِ. اِسْتَعْدَمَ الْإِيرَانِيُّونَ مَادَّةَ الْبَيْتُومِينِ (قَبِر) فِي الْبِنَاءِ وَ صِنَاعَةِ الْمُجُوهَرَاتِ وَالْفَخَّارِ (سفال) وَ طَلَاءِ السُّفُنِ بِالْقِطْرَانِ (پوشش کشتی‌ها با قیر). مُنْذُ سِتَّةِ آلَافِ عَامٍ، يَقُولُ الْمُؤَرِّخُونَ إِنَّ النَّفْطَ اُكْشِفَ لِأَوَّلِ مَرَّةٍ فِي مَنَاطِقٍ مِنْ رُومِ الْقَدِيمَةِ تُسَمَّى دَاسِيَا (رومانیا الحالیة). حُفِرَتْ أَوَّلَى أَبَارِ النَّفْطِ فِي الصِّينِ عَامَ ثَلَاثِمِئَةٍ وَ سَبْعَةٍ وَ أَرْبَعِينَ (٣٤٧) مِيلَادِي. كَانَتْ هَذِهِ الْأَبَارُ يَغْمُقُ حَوَالِي مِائَتَيْنِ وَ أَرْبَعِينَ مِترًا وَ قَدْ حُفِرَتْ بِاسْتِخْدَامِ شَقَرَاتٍ (تِیغِه‌ها) مُتَّصِلَةٍ عَلَى أَعْوَادٍ (چوب‌ها) مِنْ الْخِيزْرَانِ. فِي ذَلِكَ الْوَقْتِ، كَانَ يُسْتَعْدَمُ النَّفْطُ لِتَبْخِيرِ مِیَاهِ الْبَحْرِ وَ اِنتَاجِ الْمَلْحِ.

ترجمه متن:

انسان نفت را از دیرباز شناخته است. ایرانیان از شش هزار سال پیش [ماده] قیر را در ساختمان‌سازی، جواهرسازی، سفالگری و پوشش کشتی‌ها با قیر به کار گرفتند. مورخان می‌گویند که نفت برای اولین بار در منطقه‌ای از روم باستان که داسیا (رومانی امروزی) نامیده می‌شود، کشف شد. اولین چاه‌های نفت در چین در سال سیصد و چهل و هفت میلادی حفر شدند. این چاه‌ها به عمق حدود دویست و چهل متر بودند و با به‌کارگیری تیغه‌هایی متصل به چوب‌های خیزران حفر شده بودند. در آن زمان، نفت برای تبخیر آب‌های دریا و تولید نمک به کار گرفته می‌شد.

عَبِّنِ الْخَطَأَ حَسَبَ النَّصِّ:

- (١) بَدَأَ حَفْرُ أَبَارِ النَّفْطِ فِي الْقَرْنِ الثَّالِثِ الْمِيلَادِي!
- (٢) اِسْتَعْدَمَ الصِّينِيُّونَ شَقَرَاتٍ مُتَّصِلَةً عَلَى أَعْوَادِ الْخِيزْرَانِ لِحَفْرِ أَبَارِ النَّفْطِ!
- (٣) اِسْتَفَادَتِ الصِّينُ مِنَ النَّفْطِ لِتَبْخِيرِ مِیَاهِ الْبَحْرِ وَ اِنتَاجِ الْمَلْحِ!
- (٤) فِي إِيْرَانِ الْقَدِيمَةِ، كَانَ يُسْتَعْدَمُ الْبَيْتُومِينِ فِي الْبِنَاءِ وَ صِنَاعَةِ السُّفُنِ!

۴۴

مشاوره به بار درک مطلب رو بخون و مفهوم کلی متن رو درک کن تا بتونی به سؤالی کلی پاسخ بدی. در حین خوندن زیر جزئیات مثل آمار و اعداد، جملاتی که توی اون‌ها کلمات «قبل، بعد، صباح، مساء، لیل، نهار، کل، بعض، غالباً، دائماً، قلیل، کثیر، إلا و فعل منفی و ...» اومده خط بکش تا بتونی به سؤالی جزئی هم پاسخ بدی.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۷

صورت سؤال رو با دقت بخون. تموم گزینه‌ها رو بررسی کن و در صورت نیاز به متن مراجعه کن تا مناسب‌ترین گزینه رو انتخاب کنی!

بررسی گزینه‌ها:

- گزینه (١): حفر چاه‌های نفت از قرن سوم میلادی آغاز شد! (خطا. سال ٣٤٧ میلادی که می‌شود قرن چهارم)
- گزینه (٢): چینی‌ها در حفر چاه‌های نفت، تیغه‌های متصل به چوب‌های خیزران را به کار گرفتند! (درست)
- گزینه (٣): چین برای تبخیر آب‌های دریا و تولید نمک از نفت استفاده کرده است! (درست)
- گزینه (٤): در ایران باستان، قیر در ساختمان‌سازی و کشتی‌سازی به کار گرفته می‌شد! (درست)

Hint

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عربی، زبان قرآن

۴۵

«عَلَى حَسَبِ النَّصِّ كَانَتْ أَوَّلُ مَكَانٍ أُكْثِفَ فِيهِ النَّفْتُ» عَيْنُ الصَّحِيحِ:

(۲) الصَّيْن

(۱) ایران

(۴) روسيا

(۳) داسيا

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۷

«براساس متن، اولین جایی بود که در آن نفت کشف شد!»

✓ پاسخ خیلی تشریحی

ترجمه گزینه‌ها:

گزینه (۱): ایران (خطا)

گزینه (۲): چین (خطا)

گزینه (۳): داجیا (درست)

گزینه (۴): روسیه (خطا)

- (۱) عَرَفَ: فعلٌ ماضٍ - مجرّد ثلاثيّ (ليس له حرف زائد) - مُفردٌ مذكّرٌ غائبٌ - متعدّدٌ / فاعله «الإنسان»
- (۲) يُسْتَخْدَمُ: فعلٌ مضارعٌ - مزيدٌ ثلاثيّ بزيادة ثلاثة حروفٍ - متعدّدٌ - معلومٌ / فاعله «التفط»، و «كَانَ يُسْتَخْدَمُ» يُعَادِلُ الماضي الاستمراريّ
- (۳) الْإِيرَانِيّونَ: اسمٌ - جمعٌ سالمٌ لِلْمَذْكَرِ - مُعرَّبٌ / فاعلٌ و مرفوعٌ بالواو
- (۴) مِيَاهُ: اسمٌ - جمعٌ مكسّرٌ (مفردة: ماء - مذكّر) - مُعرَّبٌ / مضافٌ إليه و مجرورٌ بالكسرة

مشاوره در اعراب و تحلیل صرفی، هم خصوصیات فردی کلمات و هم محل اعرابشون در جمله مورد سؤاله؛ پس توی هر دو زمینه به قواعدشون مسلط شو.

پاسخ: گزینۀ ۲

زیرمبحث: درس‌های ۵ تا ۸

درس‌نویس Box

- التحليل الصرفي: ویژگی‌های فردی کلمه (اسم/ فعل) مورد سؤال است که بعد از تشخیص اولیه، دیگر موارد هم آورده می‌شود.
- بعد از تشخیص اسم بودن یک کلمه، «مفرد یا مثنی یا جمع بودن، مذکر یا مؤنث بودن، وزن آن و در صورت مصدر بودن، ریشه فعلی، مجرّد یا مزید بودن آن» هم سؤال می‌شود.
- بعد از تشخیص فعل بودن یک کلمه، «صیغه آن، مجرّد یا مزید بودن آن و حروف اصلی و زائد، مصدر و باب آن، لازم یا متعدی، معلوم یا مجهول بودن آن» سؤال می‌شود.
- برای تشخیص محل اعراب یک کلمه باید به نوع جمله (اسمیّه یا فعلیه بودن آن) و موقعیت آن کلمه در جمله دقت کنی.
- جمله اسمیه: شروع جمله با «اسم/ ضمیر/ اسم اشاره» است و اجزای اصلی آن «مبتدا» و «خبر» که خبر می‌تواند از نوع «اسم یا جمله ای جاز و مجرور» باشد.
- جمله فعلیه: شروع جمله با فعل معلوم، و اجزای اصلی آن «فعل» و «فاعل» است و اگر آن فعل متعدی باشد، «مفعول» نیز دارد.
- جمله فعلیه: شروع جمله با فعل مجهول، و اجزای اصلی آن «فعل» و «نایب فاعل» است.
- علاوه بر اجزای اصلی، برخی جمله‌ها اجزای دیگر مانند «صفت، مضاف‌الیه و مجرور به حرف جرّ» نیز دارند.
- حالات اعراب و علامتشان در تشخیص نقش کلمات مهم است:
- فاعل، نایب فاعل، مبتدا و خبر و صفتشان، مرفوع به ضمه (ئ) (در مفرد، جمع مکسر، جمع مؤنث سالم) / به الف (در مثنی) / به واو (در جمع مذکر سالم) هستند.
- مفعول و صفتش منصوب به فتحة (ئ) (در مفرد و جمع مکسر) / به یاء (در مثنی و جمع مذکر سالم) هستند.
- مضاف‌الیه و مجرور به حرف جرّ، مجرور به کسره (ی) (در مفرد، جمع مکسر و جمع مؤنث سالم) / به یاء (در مثنی و جمع مذکر سالم) هستند.
- ضمائر، اسم‌های اشاره به جز مثنی آن‌ها، کلمات پرسشی (به غیر از «أیّ») همگی «مبنی» هستند و حرکت آخر آن‌ها با توجه به نقش تغییر نمی‌کند.
- چند مثال از محل اعراب، حالات اعراب و علامتشان در جملات زیر:

عَلِيٌّ يَنْجَحُ: علی موفق می‌شود. هَذَا الْكِتَابُ نَافِعٌ. این کتاب، سودمند است.

مبتدا و خبر از	مبتدا و	خبر و مرفوع
مرفوع به نوع جمله	مبنی	به ضمه
ضمّه		

جَاءَ الْمُعَلِّمُونَ: معلمان آمدند. كَتَبَ الطَّالِبُ الْمُجِدُّ تَمَارِيضَهُ: دانش‌آموز کوشا تمرین‌هایش را نوشت.

فاعل و مرفوع به واو	فاعل و	صفت مفعول مضاف‌الیه و
	مرفوع	و منصوب به مبنی
	به ضمه	فتحه

كُتِبَتِ التَّمَارِينُ: تمرین‌ها نوشته شدند.

نایب فاعل و
مرفوع به ضمه

• یک مثال از تحلیل صرفی و محل اعراب کلمات مشخص شده:

«المُعَلِّمُونَ يُعَلِّمُونَ الدَّرْسَ الثَّلَاثَ»

المُعَلِّمُونَ: اسم - جمع سالم للمذكر (مفرد «المُعَلِّم»)/ مبتدأ و مرفوع بالواو، و الجملة اسمیة

يُعَلِّمُونَ: فعل مضارع - جمع مذكر غائب أو للغائبين - مزيد ثلاثي (حروفه الأصلية «ع ل م» و له حرف زائد: ل) - مصدره «تعليم» من

باب «تفعيل» - متعدّ خبر من نوع الجملة

الدَّرْسَ: اسم - مفرد - مذكر - معرب/ مفعول لفعل «يُعَلِّمُونَ» و منصوب بالفتحة

الثَّلَاثَ: اسم - من الأعداد الترتيبية على وزن «فاعل» - مذكر/ صفت و منصوب بالفتحة و موصوفه «الدَّرْس»

شکل درست خطا: «معلوم» ← مجهول/ فاعله «النَّفْطُ» ← نايب فاعله «النَّفْطُ»

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عربی، زبان قرآن

● عین المناسب للجواب عن الأسئلة التالية (٤٧ - ٥٠):

۴۷

عین الخطأ في ضبط حركات الحروف:

- (١) إِنَّهُ حَيَوَانٌ ذَكِيٌّ يُحِبُّ مُسَاعَدَةَ الْإِنْسَانِ!
- (٢) اسْتَقْرَأَ الْوَضْعَ الْأَمْنِيَّ فِي إِيرَانَ يُشَجِّعُ السَّائِحِينَ إِلَى السَّفَرِ إِلَيْهَا!
- (٣) يَسْتَخْرِجُ الْإِنْسَانُ النَّفْطَ مِنْ بَاطِنِ الْأَرْضِ!
- (٤) الْغُرَابُ يُحَذِّرُ بَقِيَّةَ الْحَيَوَانَاتِ حَتَّى تَبْتَعدَ عَنْ مَنْطِقَةِ الْخَطَرِ!

مشاوره از ضبط حركات به سؤال نوی کنندگی طرح می‌شود که باید به حركات میانی، فعل‌های ثلاثی مزید و مصدرشون، فعل معلوم یا مجهول با توجه به بودن یا نبودن مفعول نوی جمله از روی علامت و معنی، تلفظ کلمات عربی با مخرج‌های فارسی توجه بشود.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس‌های ۵ تا ۸

به حرکت میانی فعل‌ها و مصدرها دقت کن!

Hint

درس‌Box

● حرکت عین الفعل (دومین حرف اصلی) در ماضی همه باب‌ها فتحه (ـ) و در امرشان کسره (ـِ) است، جز دو باب «تَفَعَّلَ» و «تَفَاعَلَ» که هر دو فتحه (ـ) هستند.

مثال

اِكْتَسَبَ ← اِكْتَسَبَ

اَكْرَمَ ← اَكْرَمَ

شَاهَدُوا ← شَاهَدُوا

تَقَدَّمَ ← تَقَدَّمَ

تَفَاهَمَا ← تَفَاهَمَا

● حرکت عین الفعل (دومین حرف اصلی) در مضارع همه باب‌ها کسره (ـِ) است، جز دو باب «تَفَعَّلَ» و «تَفَاعَلَ» که هر دو فتحه (ـ) هستند.

مثال

يَكْتَسِبُ (باب إفعال)

يُعَلِّمُ (باب تفعیل)

يَنْكَسِرُ (باب إنفعال)

يَتَعَلَّمُ (باب تفعّل)

يَتَفَاهَمُ (باب تفاعّل)

● در عبارتی که فعل مجهول آمده، غالباً مفعول وجود ندارد، پس اگر در جمله‌ای که فعل مجهول آمده، مفعول نیز آمده، یعنی آن فعل از نظر «ضبط حركات» خطاست و باید معلوم باشد.

مثال

التَّلْمِيذُ يَكْتَبُ التَّمْرِينَ: دانش‌آموز تمرین را نوشته می‌شود. (در این عبارت بعد از فعل مجهول «يَكْتَبُ»، مفعول «التَّمْرِينَ» با حرکت فتحه (ـ) آمده، پس باید فعل معلوم یعنی «يَكْتَبُ» باشد تا ساختار و معنای جمله درست بیان شود: «التَّلْمِيذُ يَكْتَبُ التَّمْرِينَ: دانش‌آموز تمرین را می‌نویسد.»)

● برخی از اسم‌ها و مصدرهای ثلاثی مزید عربی، که در زبان فارسی کاربرد دارند، با مخرج فارسی تلفظ می‌شوند.

● مثال مشاهده (تلفظ فارسی) ← مُشَاهَدَة (مصدر عربی)

يُحَذِّرُ ← يُحَذِّرُ (فعل مضارع معلوم از باب «تفعیل» بر وزن «يُفَعِّلُ» است، و با توجه به «بَقِيَّةَ» که مفعول و منصوب است، باید عین الفعل آن حرکت کسره (ـِ) باشد.) - مَنْطِقَة ← مَنْطِقَة (در تلفظ عربی آن، حرف اول حرکت کسره (ـِ) و حرف «ق» حرکت فتحه (ـ) می‌گیرد.)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عربی، زبان قرآن

۴۸

عین نائب الفاعل مرفوعاً بالالف:

- (۱) يُسَافِرُ وَالِدَايَ إِلَى مَشْهَدٍ كُلِّ سَنَةٍ!
- (۲) تُصَنِّعُ الْأَسْنَانُ الْإِصْطِنَاعِيَّةَ مِنْ مَوَادِّ مُخْتَلِفَةٍ!
- (۳) تُحَرِّكُ عَيْنَا الْحِرَاءِ فِي أَتِّجَاهَاتٍ مُخْتَلِفَةٍ!
- (۴) تُؤَدِّي الدَّلَافِينَ دَوْرًا مُهِمًّا فِي الْحَرْبِ وَالسَّلَامِ!

مشاوره بعضی سؤال‌ها مثل مشخص کردن محل اعراب‌ها ساده‌اند، ولی برای جواب دادن به یادگیری قواعد جمله و نقش و علامت‌های اعراب نیاز دارند؛ پس بهتره قواعد درس ۵ تا ۸ رو مسلط شی.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس‌های ۶ و ۷

دنبال اسم مثنی بعد از فعل مجهول بگرد!

درس‌Box

(۱) بعد از فعل مجهول (ماضی ۱/ مضارع ۲)، نایب فاعل می‌آید و اگر اسم ظاهر باشد، مرفوع به ضمه (۳) برای مفرد و جمع مؤنث سالم و مکسر/ الف (ان) برای مثنی/ واو (ون) برای جمع مذکر سالم است.

مثال

قُرِأتِ الدُّرُوسُ:
فعل نایب فاعل و ماضی مرفوع به ضمه مجهول
درس‌ها خوانده شدند.

يُفْتَحُ الْبَابَانِ:
فعل نایب فاعل و مضارع مرفوع به الف مجهول
دو در، باز می‌شوند.

(۲) اگر اسم مثنی و جمع مذکر سالم مضاف‌الیه بگیرند، «نون» آن‌ها حذف می‌شود.

مثال

يُفْتَحُ بَابَا الْمَدْرَسَةِ:
فعل نایب فاعل مضاف‌الیه و مضارع مرفوع به مجرور به مجهول الف کسره
دو در مدرسه باز می‌شوند.

برسی گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): «يُسَافِرُ» فعل مضارع معلوم است و بعد از آن فاعل آمده است.
گزینه (۲): «تُصَنِّعُ» فعل مضارع مجهول و «الْأَسْنَانُ» جمع مکسر و نایب فاعل و مرفوع به ضمه (۳) است.
گزینه (۳): «تُحَرِّكُ» فعل مضارع مجهول و «عَيْنَا» (در اصل «عَيْنَانِ») اسم مثنی و مضاف و نایب فاعل و مرفوع به الف (ا) است.
گزینه (۴): «تُؤَدِّي» فعل مضارع معلوم است و بعد از آن فاعل آمده است.

عربی، زبان قرآن

۴۹

عَيْنُ الْمَفْعُولِ وَ الْمُضَافُ إِلَيْهِ كِلَاهُمَا مَبْنِيَانِ:

- (۱) فِيهَا صِنَاعَاتٌ يَدْوِيَّةٌ تَجْذِبُ السَّائِحِينَ مِنْ كُلِّ الْعَالَمِ!
 (۲) أَنَا رَأَيْتُ دَهْرًا مِنْ هَجْرِكَ الْقِيَامَةَ!
 (۳) رَجَاءٌ، أَعْطِنِي مِفْتَاحَ غُرْفَتِي!
 (۴) الذَّنْبُ عُضْوٌ فِي جِسْمِ الْحَيَوَانِ يُحَرِّكُهُ غَالِبًا لِيُطْرَدَ الْحَشَرَاتِ!

مشاوره معرب و مبنی به مبحثیه که هم از شناختش سؤال میاد و هم از حالت های اعراب و علامتشون؛ پس به نفعته که محل اعراب رو با حالت و علامتش با هم یاد بگیریم.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس های ۵ تا ۸

ببین توی کدوم گزینه «ضمیر متصل» در نقش مفعول و مضاف الیه اومده!

Hint

درس Box

- (۱) ضمایر، اسم های اشاره (به جز مثنی «هذان، هذین، هاتان، هاتین») و کلمات پرسشی (به جز «أی») مبنی هستند و حرکت آخر آن ها با توجه به نقش تغییر نمی کند.

مثال

هِيَ طَالِبَةٌ.	رَأَيْتُ طَالِبَ هَذِهِ الْمَدْرَسَةِ.	سَاعَدَنِي هَذَا الْمَعْلَمُ.
مبتدا و مبنی	مضاف الیه و مبنی	مفعول و فاعل و مبنی

- (۲) وقتی ضمیر مفعولی «ی» به فعل متصل شود، میانشان «نون وقایه» می آید.

مثال سَاعَدَنِي (سَاعَدَ + ن + ي): مرا یاری کرد

بررسی گزینه ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): «السَّائِحِينَ» مفعول و منصوب به «یاء» و «الْعَالَمِ» مضاف الیه و مجرور به کسره (ج)، هر دو معرب هستند.
 گزینه (۲): «دَهْرًا» مفعول اول و منصوب به تنوین فتحه (ت) و «الْقِيَامَةَ» مفعول دوم و منصوب به فتحه (ت) و معرب هستند و ضمیر «لِ» در «هَجْرِكَ»، مضاف الیه و مبنی است.
 گزینه (۳): ضمیر یاء «ی» متصل در «أَعْطِنِي» (فعل ماضی «أَعْطَى» + نون وقایه «ن» + «ی») مفعول و در «غُرْفَتِي» (اسم «غُرْفَة» + «ی») مضاف الیه، هر دو مبنی هستند.
 گزینه (۴): ضمیر «ه» متصل در «يُحَرِّكُهُ» مفعول و مبنی است و «الْحَيَوَانِ» و «الْحَشَرَاتِ» مضاف الیه و مجرور به کسره (ج) و معرب هستند.

عربی، زبان قرآن

۵۰

عین حرف «إلى» بمعنی «حتی»:

(۱) سَاعَةٌ دَوَامِي مِنَ السَّاعَةِ السَّادِسَةِ صَبَاحاً إِلَى السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ بَعْدَ الظُّهْرِ!

(۲) إِنَّهَا تَجْذِبُ كَثِيراً مِنَ السَّائِحِينَ إِلَيْهَا!

(۳) رَفَعَنِي شَيْءٌ بَعَثَنِي إِلَى الْأَعْلَى بِقُوَّةٍ!

(۴) هَذِهِ الْأَسْمَاكُ الْمُضِيئَةُ تُحَوِّلُ ظِلَامَ الْبَحْرِ إِلَى نَهَارٍ مُضِيٍّ!

مشاوره حروف جرّ از حروف

پر کاربرد در زبان عربیه که بعضی‌شون یه وقتایی در معنای اصلی خودشون به کار نمی‌رن. بهتره شرایط اون‌ها رو یاد بگیریم، چون از موارد مورد علاقه طراحاست.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۸

بین توی کدوم عبارت حرف جرّ «مِنْ» و «إلى» با زمان اومدن!

Hint

درس‌Box

اگر در عبارتی حرف جرّ «مِنْ» با شروع زمان بیاید و بعدش حرف جرّ «إلى» با پایان زمان بیاید، حرف جرّ «إلى» معادل «حتی» و به معنای «تا» می‌باشد.

مثال يَعْمَلُ الْفَلَّاحُ فِي الْمَرْعَةِ مِنَ الصَّبَاحِ إِلَى الْمَسَاءِ: کشاورز از صبح تا شب در مزرعه کار می‌کند.

حرف جرّ «مِنْ» با شروع زمان «السَّاعَةِ السَّادِسَةِ: ساعت شش» و بعدش حرف جرّ «إلى» با پایان زمان «السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ بَعْدَ الظُّهْرِ: ساعت دو بعد از ظهر» آمده؛ بنابراین حرف جرّ «إلى» هم‌معنی «حتی» یعنی «تا» ترجمه می‌شود. ترجمه عبارت: «ساعت کارم از شش صبح تا دو بعد از ظهر است.»

در سایر گزینه‌ها، حرف جرّ «إلى» به معنی «به، به سوی» است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

همسایه شدن حکومت هخامنشی با دولت - شهرهای یونانی، پیامد کدام اقدام کورش بود؟

(۱) فتوحات او در آسیای صغیر

(۲) حمله سپاهیان او به بابل

(۳) برقراری پیمان صلح با شهر سارد

(۴) لشکرکشی او به شرق و تصرف بخش‌هایی از هند

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۹

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کورش مدتی پس از به قدرت رسیدن، به آسیای صغیر لشکرکشی کرد و حکومت لیدی و سایر دولت - شهرهای آن‌جا را شکست داد و شهر ثروتمند سارد، پایتخت لیدی و تمامی آسیای صغیر را به تصرف خود درآورد. در نتیجه این فتوحات، حکومت هخامنشیان به ثروت هنگفتی دست یافت و با دولت - شهرهای یونانی همسایه شد.

داریوش بزرگ پس از فرونشاندن شورش‌های داخلی و برقراری آرامش و امنیت در سرتاسر شاهنشاهی هخامنشی، به شرق لشکرکشی کرد و قسمت‌هایی از غرب و شمال غرب هند را به قلمرو خود افزود.

نکته

بهرام چوبین، به طور قطعی، به کدام زبان ایرانی مسلط بوده است؟

- (۱) اوستایی
(۲) پارسی
(۳) فارسی باستان
(۴) فارسی میانه

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس‌های ۱۰ و ۱۵

پاسخ خیلی تشریحی ✓

زبان فارسی میانه یا پهلوی ساسانی که دنباله زبان فارسی باستان به حساب می‌آید، در نواحی جنوب و جنوب غربی ایران رایج بود و زبان رسمی و درباری حکومت ساسانی شمرده می‌شد. بهرام چوبین نیز یکی از سرداران دوره ساسانی به شمار می‌رود، پس به این زبان سخن می‌گفته است.

نکته

بهرام چوبین علیه پادشان خود (هرمز چهارم) سر به شورش برداشت و او را از قدرت برکنار کرد و خود به جای او بر تخت پادشاهی نشست.

کدام یک از دانشمندان ایرانی، توانایی استفاده مستقیم از «ریگ ودا» را داشته است؟

(سوال ۱۰۵ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

- (۱) ابوعلی سینا
(۲) ابوریحان بیرونی
(۳) ابونصر فارابی
(۴) محمد زکریای رازی

در گزاره زیر، مقصود از «الف» و «ب» کدام حکومت‌ها هستند؟

«فرمانروایان «الف» به سیاست آزادی و مدارای دینی پادشاهان «ب» ادامه دادند.»

- (۱) اشکانی - هخامنشی
(۲) اشکانی - سلوکی
(۳) سلوکی - مادی
(۴) سلوکی - هخامنشی

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۱۱

فرمانروایان سلوکی به سیاست آزادی و مدارای دینی پادشاهان هخامنشی ادامه دادند.

سلوکیان در گرفتن مالیات به روش پیشین عمل می‌کردند.

✓ پاسخ خیلی تشریحی

نکته

- با توجه به منابع دست اول و دوم مربوط به دوره ساسانی، کدام گزینه درباره وضعیت زنان در این دوره صحیح به نظر می‌رسد؟
- (۱) می‌توانستند درآمد کسب کنند و در اموال همسر خود شریک باشند.
 - (۲) حق مالکیت و فعالیت اقتصادی مستقل را نداشتند.
 - (۳) مدیریت برخی از کارگاه‌های شاهی به عهده زنان بوده است.
 - (۴) در واحدهای نظامی فعالیت می‌کردند.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۱۲

درس‌Box

منابع پژوهش تاریخی از نظر درجه اهمیت و اعتبار به دو دسته تقسیم می‌شوند:

(الف) منابع دست اول یا اصلی: همه آثاری که در زمان وقوع حادثه یا نزدیک‌ترین زمان به وقوع آن نوشته شده‌اند.

(ب) منابع دست دوم یا فرعی: همه تحقیقات و آثاری که بر پایه منابع دست اول پدید آمده‌اند.

درباره موقعیت اجتماعی و حقوقی زنان در عصر ساسانی، اطلاعات بیشتری به جای مانده است. در آثار و متون دینی و حقوقی مربوط به دوره ساسانی و قرون نخستین اسلامی، مطالب و گزارش‌هایی وجود دارد که دلالت بر حقوق اجتماعی و اقتصادی زنان در آن دوران می‌کند؛ از جمله این‌که زن حق مالکیت و فعالیت اقتصادی داشت و می‌توانست درآمد کسب کند و در اموال همسر خود شریک باشد. هم‌چنین زن می‌توانست در دادگاه، برای دریافت حقوق خود، اقامه دعوا کند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): خلاف این گزاره درست است؛ زنان در این دوره حق مالکیت و فعالیت اقتصادی داشتند.

گزینه (۳): این گزاره مربوط به عصر هخامنشی است.

گزینه (۴): چنین گزاره‌ای در کتاب مطرح نشده است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام گزینه درباره بندر سیراف در دوره باستان درست است؟

۵۵

- ۱) اولین سکه‌های هخامنشی در آن جا ضرب شد.
- ۲) اهالی آن جا در دریانوردی و صیادی مهارت زیادی داشتند.
- ۳) داریوش بزرگ، یکی از اهالی آن جا را مأمور کشف مسیرهای آبی کرد.
- ۴) کشاورزی در آن منطقه، در دوره ساسانیان توسعه زیادی پیدا کرد.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

سیراف از جمله بندرهای مهم خلیج فارس در دوره ساسانیان بود که به گفته مورخان، اهالی آن جا در دریانوردی و صیادی مهارت زیادی داشتند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱): سکه‌های طلا و نقره بیشتر در مناطقی مثل بابل، لیدی و شهرهای فنیقی‌نشین سواحل شرقی دریای مدیترانه رایج بود.

گزینه ۳): داریوش بزرگ، در جریان لشکرکشی به هندوستان، وقتی که به رود سند رسید، یکی از اهالی آسیای صغیر به نام اسکیلکس را مأمور کشف مسیرهای آبی کرد.

گزینه ۴): در دوره ساسانیان، سدها و آببندهای متعددی بر رودها به‌خصوص رودهای دجله، فرات و کارون، بسته و آبراهه‌های (نهرهای) متعددی با هدف آبیاری زمین‌های کشاورزی ایجاد شد. در آن دوره، کشاورزی، به‌خصوص در زمین‌های حاصلخیز بین‌النهرین (آسیان / سواد)، خوزستان و سیستان توسعه زیادی پیدا کرد.

کدام رویداد تاریخی زیر هم‌زمان با نگارش اوستا به خط و زبان اوستایی روی داده است؟

- (۱) دستور بلاش یکم مبنی بر جمع‌آوری متون اوستا
- (۲) کشته‌شدن یزدگرد سوم در مرو
- (۳) شکل‌گیری جنبش اجتماعی و اقتصادی به رهبری مزدک
- (۴) به اسارت درآمدن والریانوس، امپراتور روم

مشاوره یکی از تیپ‌های دشوار و پرتکرار سؤالات در کنکور سراسری سال‌های اخیر، ترتیب زمانی رویدادها است. این سؤالات به اشکال مختلفی مطرح شده‌اند. باید بدانید که علاوه بر مطالعه جزء به جزء کتاب تاریخ و درس‌باکس، نیاز دارید تا درک کلی‌تری از حوادث و رویدادهای تاریخی داشته باشید و ارتباط آن‌ها را با همدیگر به خاطر بسپارید.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس‌های ۱۰ و ۱۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

چنین به نظر می‌رسد که اوستا تا قرن‌ها به صورت شفاهی و سینه‌به‌سینه نقل می‌شده است، تا آن‌که در قرن ۴ م. و در زمان شاپور دوم ساسانی به خط و زبان اوستایی نگارش یافت. با این حساب، باید به دنبال رویدادی باشیم که پیش از قرن چهارم میلادی رخ داده است.

بررسی گزینه‌ها:

- گزینه (۱): بلاش یکم، از پادشاهان ساسانی، (حکومت ۷۸ - ۵۱ م.) دستور داد متون پراکنده اوستا گردآوری شود.
- گزینه (۲): یزدگرد سوم ساسانی که به خراسان گریخته بود، سرانجام در اطراف شهر مرو کشته شد (۶۵۱ م. / ۳۱ ق.).
- گزینه (۳): در زمان پادشاهی قباد یکم (۵۳۱ - ۴۸۷ م.)، حکومت ساسانی با جنبشی اجتماعی و اقتصادی به رهبری مزدک مواجه شد.
- گزینه (۴): در زمان شاپور یکم (پیش از شاپور دوم)، گردیانوس، امپراتور روم، کشته شد و در دیگری والریانوس، امپراتور روم به اسارت درآمد.

کدام موارد، از تعالیم زرتشت است؟

الف) هیچ چیز از دایره قدرت و خواست اهوره مزدا بیرون نیست.

ب) قربانی کردن برای اهوره مزدا، انسان را از شر اهریمن دور می کند.

ج) دو نیرو یا مینوی نیک و بد در جهان وجود دارد.

د) در روز واپسین، بدی ها بخشیده می شوند.

۱) «الف» - «ج»

۲) «الف» - «د»

۳) «ب» - «ج»

۴) «ب» - «د»

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۱۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

اساس تعالیم زرتشت بر یگانگی و پرستش اهوره مزدا قرار دارد. بر پایه آموزه های زرتشت، اهوره مزدا، آفریدگار آسمان ها و زمین، خورشید، ماه، ستارگان، آب ها و گیاهان، روشنایی و تاریکی است. هیچ چیز از دایره قدرت و خواست او بیرون نیست. مطابق تعالیم زرتشتی، گروهی از موجودات الهی که آماشاسپندان یا جاودانان مقدس خوانده می شوند، اهوره مزدا را در امر آفرینش و اداره امور جهان یاری می کنند. بر پایه تعالیم زرتشت، دو نیرو یا مینوی نیک و بد در جهان وجود دارد. آن کس که نیک و خیر را برگزیند، پیرو اهوره مزدا و آن کس که بد و شر را انتخاب کند، پیرو اهریمن شمرده می شود. از دیگر آموزه های مهم زرتشت، اعتقاد به جهان آخرت و روز واپسین است؛ روزی که درباره اعمال انسان در جهان، داوری خواهد شد. نیکان به گروه یاران اهوره مزدا خواهند پیوست و بدان به دوزخ افکنده و برده اهریمن خواهند شد.

زرتشت با برخی از آداب نیایش رایج در جامعه خود، که میراث دوران گذشته بود، مانند قربانی کردن و کشتار بی رویه حیوانات به ویژه گاؤ مخالف بود و برگزارکنندگان آن ها را نکوهش کرده است.

(سؤال ۱۰ کنکور انسانی ۱۴۰۳ - نوبت دوم)

کدام موارد، از تعالیم بودا است؟

الف) تنها راه رسیدن به نیروانا، غلبه کردن بر آرزو است.

ب) صداقت ورزی در پندار یکی از راه های غلبه بر درد و رنج است.

ج) رسیدن به نیروانا به معنای پایان رنج و درد بی انتهای زندگی است.

د) هدف نهایی تعالیم بودا، صداقت ورزی در حیطه های هشت گانه است.

۱) «الف» - «ج»

۲) «الف» - «د»

۳) «ب» - «ج»

۴) «ب» - «د»

در کدام گزینه مطلب درستی دربارهٔ زبان‌های ایرانی نو ذکر شده است؟

- (۱) تقریباً از زمان سقوط هخامنشیان تا فروپاشی حکومت ساسانیان و حتی قرون نخستین اسلامی، در مناطق مختلف ایران متداول بودند.
- (۲) زبان‌هایی که در دوران اسلامی به تدریج در مناطق مختلف ایران رواج یافتند.
- (۳) نیای زبان فارسی امروزی و زبان قوم پارس بوده و در دورهٔ هخامنشی به آن سخن می‌گفته‌اند.
- (۴) زبانی بوده که مردمان بخشی از نواحی شرقی ایران به آن سخن می‌گفته‌اند.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۱۵

درس Box

در جدول زیر با تقسیم‌بندی زبان‌های ایرانی آشنا خواهیم شد:

زبان‌های ایرانی	پس از استقرار تدریجی آریایی‌ها در ایران، زبان‌ها و گویش‌های گوناگونی که شباهت‌های بسیاری به یکدیگر داشتند، توسط زبان‌شناسان به «زبان‌های ایرانی» نامیده شدند. زبان‌شناسان مراحل تغییر و تحول زبان‌های ایرانی را از آغاز تا کنون به سه دورهٔ زبان‌های کهن، میانه و نو تقسیم کرده‌اند.
زبان‌های کهن	زبان‌های کهن ایرانی از قدیمی‌ترین زمان تا پایان هخامنشیان (۳۳۰ ق.م.) در مناطق مختلف فلات ایران رواج داشته‌اند. در مآخذ باستانی به تعدادی از این زبان‌ها اشاره شده است که از میان آن‌ها، تنها از دو زبان فارسی باستان و اوستایی آثار مکتوبی بر جای مانده است.
زبان‌های میانه	زبان‌های ایرانی دورهٔ میانه، تقریباً از زمان سقوط هخامنشیان تا فروپاشی حکومت ساسانیان (۶۵۱ م. ۳۱ ق.) و حتی قرون نخستین اسلامی، در مناطق مختلف ایران متداول بودند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

زبان‌های ایرانی نو به زبان‌هایی گفته می‌شود که در دوران اسلامی به تدریج در مناطق مختلف ایران رواج یافتند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ (۱): مربوط به زبان‌های ایرانی دورهٔ میانه است.

گزینهٔ (۳): فارسی باستان نیای زبان فارسی امروزی و زبان قوم پارس بوده و در دورهٔ هخامنشی به آن سخن می‌گفته‌اند.

گزینهٔ (۴): اوستایی، زبانی بوده که مردمان بخشی از نواحی شرقی ایران به آن سخن می‌گفته‌اند.

(سؤال ۱۴ - امتحان نهایی فروردین ۱۴۰۳)

زبان‌های ایرانی نو، به چه زبان‌هایی گفته می‌شود؟

پژوهشگری به مقایسهٔ نقش برجسته‌های دورهٔ هخامنشی با دوران پیش از آن پرداخته است. کدام گزینه از نتایج تحقیق او می‌باشد؟

- (۱) شاهان هخامنشی سنگ‌تراشان برجسته را از تمدن‌هایی که پیش از آن‌ها بوده‌اند، استخدام می‌کردند.
- (۲) نقش برجسته‌های دورهٔ هخامنشی از آثار دوره‌های پیشین متمایز بود و بر آن‌ها برتری داشت.
- (۳) سنگ‌تراشانی که در خدمت هخامنشیان بوده‌اند، از نقش برجسته‌های بین‌النهرین و به‌ویژه نقش برجسته‌های آشوری، الهام و الگو گرفته‌اند.
- (۴) بسیاری از نقش برجسته‌هایی که تصور می‌شد متعلق به شاهان هخامنشی هستند، مربوط به دوره‌های پیشین و به‌ویژه آشوری‌ها و ایلامی‌ها بوده‌اند.

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: درس ۱۶

پژوهشگران با مقایسهٔ نقش برجسته‌های دورهٔ هخامنشی با دوران پیش از آن، دریافته‌اند که سنگ‌تراشان هنرمندی که در خدمت هخامنشیان بوده‌اند، از نقش برجسته‌های بین‌النهرین و به‌ویژه نقش برجسته‌های آشوری، الهام و الگو گرفته‌اند.

✓ پاسخ خیلی تشریحی

در کدام گزینه مقایسه‌ی درستی درباره‌ی معماری و شهرسازی در دوره‌ی اشکانیان (۱) و ساسانیان (۲) انجام شده است؟
الف) ساخت بناهای دارای طاق، ایوان و گنبد در هر دو دوره رایج بود.

ب) در (۱) موزاییک‌کاری بناهای کوه خواجه و در (۲) گچ‌بری کاخ تیسفون زبازد خاص و عام شد.

ج) برخلاف (۱)، در (۲) نقاشی دیواری رواج فراوانی یافت.

د) طرح و نقشه‌ی شهرها در هر دو دوره به شکل دایره بود.

(۲) «ب» - «د»

(۱) «ب» - «ج»

(۴) «الف» - «د»

(۳) «الف» - «ج»

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۱۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی معماری و شهرسازی در دوران اشکانیان و ساسانیان:

اشکانیان:

- در دوره‌ی اشکانیان، شهر و شهرنشینی گسترش قابل توجهی یافت.
- مصالح ساختمانی در این دوره بیشتر شامل خشت، آجر، سنگ تراشیده و تراشیده است.
- ساخت بناهای طاق‌دار، گنبدی و دارای ایوان از ویژگی‌های معماری دوره‌ی اشکانیان به شمار می‌رود.
- هنر گچ‌بری در زمان اشکانیان رواج یافت و در بناهای کوه خواجه، به نهایت ظرافت رسید.
- آرایه‌ی دیگری که در معماری اشکانی رواج داشته، نقاشی دیواری است.

ساسانیان:

- معماری و شهرسازی در دوره‌ی ساسانیان پیشرفت چشمگیری کرد.
- معماری ساسانی با بنای کاخ اردشیر در فیروزآباد فارس (گور) آغاز شد و با ساخت کاخ تیسفون به اوج رسید.
- از جمله ویژگی‌های برجسته‌ی معماری آن دوره، کاربرد وسیع گنبد، ایوان و طاق در ساخت بناها به‌ویژه کاخ‌ها بود. معماران چیره‌دست ایرانی در آن زمان، فنون و مهارت‌های ساخت گنبد را چنان توسعه و ترقی دادند که سبک کار آنان، الگویی برای معماران در دوران اسلامی شد و حتی معماران اروپایی نیز آن را تقلید کردند.
- در دوره‌ی ساسانی برای تزیینات داخلی کاخ‌ها و بناها از روش‌های گوناگونی مانند موزاییک‌کاری، نقاشی دیواری، گچ‌بری و نقش‌برجسته استفاده می‌شد.
- طرح و نقشه‌ی شهرهای ساسانی همچون شهرهای اشکانی به شکل دایره بود.

کدام گزینه از ویژگی‌ها و قابلیت‌های منحصربه‌فرد دریای عمان می‌باشد؟

- (۱) عمق مناسب دریا برای ایجاد بنادر و دریانوردی
- (۲) وجود جزایر متعدد و مهم
- (۳) وجود انواع ماهیان خاویاری
- (۴) بزرگ‌ترین منبع انرژی جهان

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۶

درس: Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

دریای عمان دارای ویژگی‌ها و قابلیت‌های منحصربه‌فرد بوده از جمله جنس ساحل، عمق مناسب دریا و عدم نیاز به استفاده از آبراه و کانال‌های دریانوردی در سواحل مکران، امکان ساخت و توسعهٔ بدون محدودیت بنادر، به‌ویژه جهت پهلوگیری کشتی‌های اقیانوسی را فراهم ساخته است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه‌های (۲) و (۴): در مورد خلیج فارس درست است.

گزینه (۳): در مورد دریای خزر درست است.

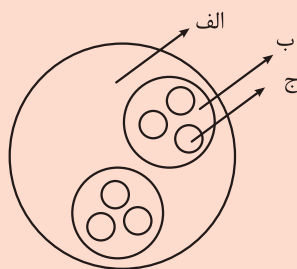
کدام گزینه از ویژگی‌ها و قابلیت‌های منحصربه‌فرد دریای عمان می‌باشد؟

(سؤال ۳ قسمت ج) - امتحان نهایی فردار ۱۴۰۳

- (۱) عمق مناسب دریا
- (۲) مراکز صید مروارید
- (۳) وجود انواع ماهیان خاویاری
- (۴) بزرگ‌ترین منبع انرژی جهان

امتحان نهایی

با توجه به شکل زیر، کدام مورد مطابق با دریاچه‌های ایران، تدوین شده است؟

- (۱) در صورتی که «ب» دریاچه فصلی باشد، «ج» می‌تواند دریاچه مسیله باشد که در بین استان کرمان و سیستان و بلوچستان واقع شده است.
- (۲) در صورتی که «ب» دریاچه‌های دائمی باشد، «الف» می‌تواند دریاچه‌های فصلی و «ج» دریاچه مهارلو در استان فارس باشد.
- (۳) «ب» می‌تواند دریاچه‌های دائمی و «ج» می‌تواند دریاچه نیریز باشد که در استان فارس قرار دارد.
- (۴) «ب» می‌تواند دریاچه‌های فصلی و «ج» می‌تواند دریاچه هامون باشد که در سیستان و بلوچستان واقع شده است.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۴

درس Box

اگر «الف» را دریاچه‌های ایران در نظر بگیریم، «ب» می‌تواند دریاچه‌های فصلی و «ج» می‌تواند دریاچه هامون باشد که در سیستان و بلوچستان واقع شده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): دریاچه مسیله در قم است نه در بین کرمان و سیستان و بلوچستان.

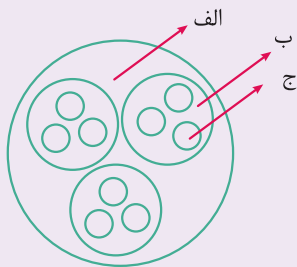
گزینه (۲): «الف» دریاچه‌های ایران است نه فقط دریاچه‌های فصلی.

گزینه (۳): دریاچه نیریز در استان فارس دریاچه فصلی است نه دریاچه دائمی.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به شکل زیر، کدام مورد مطابق با تقسیمات کشوری فعلی در ایران، تدوین شده است؟

(سؤال ۱۱۵ کنکور ۱۴۰۳ - نوبت دوم)

۱) اگر «الف» یک استان باشد، «ب» و «ج» به ترتیب شهرستان و بخش خواهند بود و توسط فرماندار و بخشدار اداره می‌شوند.

۲) اگر «الف» یک استان باشد «ب» تابع «ج» و «الف» تابع تشکیلات مرکزی یا پایتخت قرار می‌گیرد.

۳) در صورتی که «ب» شهرستان باشد، بنابراین «الف» یک استان خواهد بود که تا قبل از انقلاب اسلامی، ۲۴ عدد بود.

۴) در صورتی که «ب» شهرستان باشد، بنابراین «ج» یک بخش است و کوچک‌ترین واحد تقسیمات کشوری محسوب می‌شود.

جمعیت یک کشور در سال گذشته، ۳۵ میلیون نفر، میزان زادوولد ۹۰۰ هزار نفر و میزان مرگ و میر ۲۰۰ هزار نفر بوده است.

الف) در صورت ثابت بودن میزان رشد جمعیت، چند سال زمان می برد که جمعیت این کشور به ۷۰ میلیون نفر برسد؟
ب) اگر آمار مهاجرت در سال گذشته در این کشور به شکل زیر باشد، پس از چند سال جمعیت کشور به ۷۰ میلیون نفر می رسد؟ (میزان مهاجران وارد شده به کشور: ۸۰۰ هزار نفر، مهاجران خارج شده از کشور: ۱۰۰ هزار نفر)

(۱) ۴۰ سال - ۱۸ سال

(۲) ۳۵ سال - حدود ۱۸ سال

(۳) ۳۵ سال - بیش از ۲۰ سال

(۴) ۴۰ سال - حدود ۱۷ سال

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۷

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بیان به صورت گام به گام این سؤال رو بررسی کنیم:

الف) این مورد از ما خواسته تا بگیم چند سال زمان می برد که جمعیت این کشور به ۷۰ میلیون نفر برسد. جمعیت فعلی این کشور ۳۵ میلیون نفره و ۷۰ میلیون نفر یعنی ۲ برابر شدن جمعیت این کشور. پس باید از قانون ۷۰ استفاده کنیم!

$$\text{رشد طبیعی جمعیت} = \frac{\text{میزان مرگ و میر} - \text{میزان موالید}}{\text{کل جمعیت}} \times 100$$

$$\text{رشد طبیعی جمعیت} = \frac{900,000 - 200,000}{35,000,000} \times 100 = 2\%$$

$$\text{مدت زمان دو برابر شدن جمعیت} = \frac{70}{\text{نرخ رشد جمعیت}}$$

$$\text{مدت زمان دو برابر شدن جمعیت} = \frac{70}{2} = 35 \text{ سال}$$

ب) توی این بخش ما با مهاجرت هم طرف هستیم، یعنی باید رشد مطلق رو به دست بیاریم:

$$\text{رشد مطلق جمعیت} = \frac{(\text{مهاجران خارج شده از کشور} - \text{مهاجران وارد شده به کشور}) + (\text{مرگ و میر} - \text{موالید})}{\text{کل جمعیت}} \times 100$$

$$\text{رشد مطلق جمعیت} = \frac{(900,000 - 200,000) + (800,000 - 100,000)}{35,000,000} = \frac{1,400,000}{35,000,000} \times 100 = 4\%$$

$$17 \text{ سال و } 6 \text{ ماه} = 17 / 5 = \frac{70}{4} = \text{مدت زمان دو برابر شدن جمعیت}$$

این عددی که به دست اومد مدت زمانی که با در نظر گرفتن تعداد مهاجران، کشور رو به دو برابر جمعیت فعلی می‌رسونه. حالا می‌شه گفت این عدد در حدود ۱۷ ساله، یا کم‌تر از ۱۸ ساله، یا حتی کم‌تر از ۲۰ ساله. اما مطمئنن بیشتر از ۲۰ سال نیست (ردگزینۀ (۳)).

با توجه به موارد زیر، کدام شکل درباره عوامل انسانی و طبیعی مهاجرت در ایران به درستی ترسیم شده است؟

(الف) مهاجرت آریایی‌ها از شمال دریای خزر به جنوب دریای خزر (ایران)

(ب) مهاجرت تعدادی از قبایل کرد به نواحی شمال شرقی ایران در زمان شاه‌عباس

(ج) مهاجرت تعداد زیادی از روستاییان به شهرهای بزرگ پس از دهه ۴۰

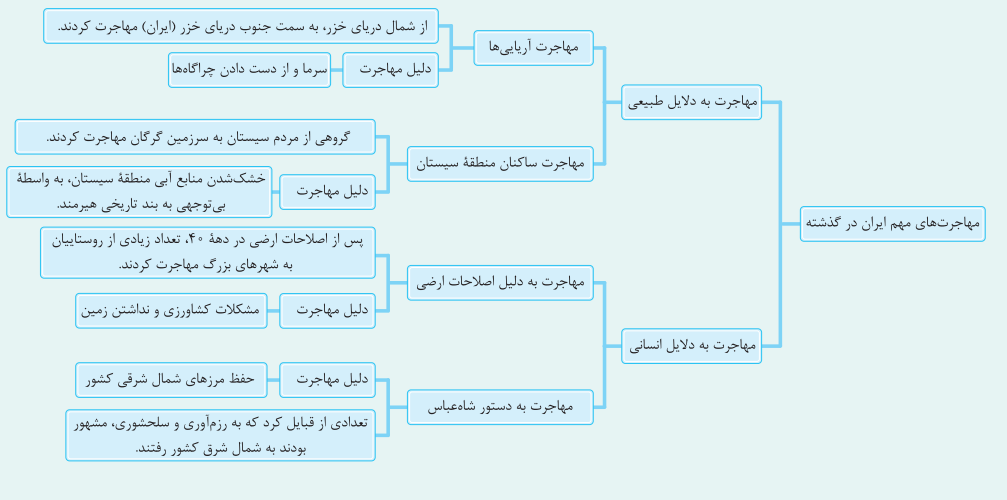
(د) مهاجرت سیستانی‌ها به سرزمین گرگان

- (۱) «الف» → مغایر با «ج» → مطابق با «ب» / «ب» → مطابق با «د» → مغایر با «الف»
- (۲) «ب» → مغایر با «ج» → مطابق با «الف» / «الف» → مطابق با «د» → مغایر با «ب»
- (۳) «ب» → مغایر با «ج» → مطابق با «الف» / «الف» → مطابق با «د» → مغایر با «الف»
- (۴) «الف» → مغایر با «ج» → مطابق با «ب» / «ب» → مطابق با «د» → مغایر با «ب»

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۷

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): درست - نادرست

گزینه (۲): نادرست - درست

گزینه (۳): نادرست - نادرست

(سؤال ۱۸ کنکور ۱۴۰۴ - نوبت اول)

با توجه به موارد زیر، کدام شکل به درستی ترسیم شده است؟

الف) پیروان یک دین با توجه به باورها و اعتقادات خود، چشم‌اندازهای خاصی را در قالب معماری و ایجاد مکان‌های مقدس، به وجود می‌آورند.

ب) دولت میانمار، مسلمانان را شهروند این کشور نمی‌داند و به همین دلیل ساخت مسجد در این کشور را ممنوع اعلام کرده است.

ج) نواحی تنها تحت تأثیر روابط معمول انسان‌ها با محیط طبیعی نیست، بلکه تصمیم‌گیری حکومت‌ها، به شدت بر نواحی تأثیر می‌گذارد.

د) انسان‌ها در محیط‌های طبیعی، تغییراتی به وجود می‌آورند و در نتیجه نواحی مختلفی را ایجاد می‌کنند یا آن‌ها را تغییر می‌دهند.

۱) «الف» → مغایر با «ج» ← مطابق با «ب» / «ب» → مطابق با «د» ← مغایر با «الف»

۲) «ب» → مغایر با «ج» ← مطابق با «الف» / «الف» → مطابق با «د» ← مغایر با «ب»

۳) «ب» → مغایر با «ج» ← مطابق با «الف» / «ب» → مطابق با «د» ← مغایر با «الف»

۴) «الف» → مغایر با «ج» ← مطابق با «ب» / «ب» → مطابق با «د» ← مغایر با «ب»

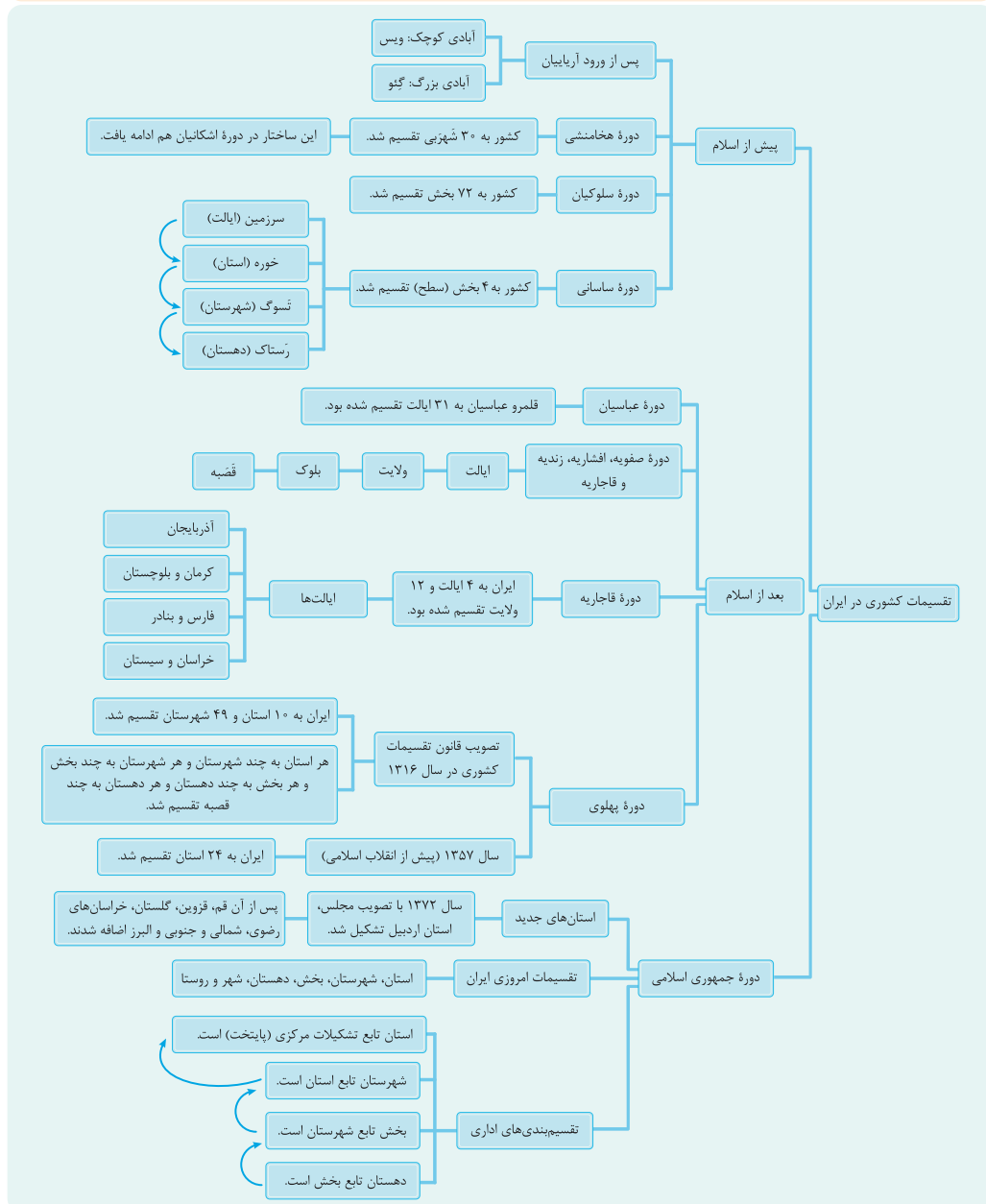
کدام عبارت در مورد تقسیمات کشوری ایران درست است؟

- (۱) تسوگ همان قصبه است که امروزه کوچک‌ترین واحد تقسیمات کشوری است.
- (۲) رستاک همان قصبه است که امروزه واحد مبدأ تقسیمات کشوری است.
- (۳) رستاک همان دهستان است که امروزه کوچک‌ترین واحد تقسیمات کشوری است.
- (۴) تسوگ همان دهستان است که امروزه واحد مبدأ تقسیمات کشوری است.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۸

درس Box

در دوره ساسانیان رستاک معادل دهستان امروزی بود. دهستان در تقسیمات کشوری کوچک‌ترین واحد با محدوده جغرافیایی معین است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): تسوگ در دوره ساسانی معادل شهرستان بود.

گزینه (۲): رستاک معادل دهستان و قصبه معادل روستا است.

گزینه (۴): تسوگ در دوره ساسانی معادل شهرستان بود و قصبه یا روستا واحد مبدأ تقسیمات کشوری است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام گزینه در ارتباط با شهر باستانی «بیشاپور» درست است؟

- (۱) در شمال غربی کازرون قرار داشت و در زمان ساسانیان از اهمیت ارتباطی مهمی در ایران برخوردار بود؛ اما بعدها به سبب عوامل انسانی از بین رفت.
- (۲) در جنوب شرقی کازرون قرار داشت و در زمان اشکانیان از اهمیت اقتصادی مهمی در ایران برخوردار بود؛ اما بعدها به سبب عوامل طبیعی از بین رفت.
- (۳) در شمال غربی کازرون قرار داشت و در زمان اشکانیان از اهمیت ارتباطی مهمی در ایران برخوردار بود؛ اما بعدها به سبب عوامل طبیعی از بین رفت.
- (۴) در جنوب شرقی کازرون قرار داشت و در زمان ساسانیان از اهمیت اقتصادی مهمی در ایران برخوردار بود؛ اما بعدها به سبب عوامل انسانی از بین رفت.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۹

درس Box

شهر باستانی بیشاپور، که در شمال غربی کازرون قرار دارد در زمان ساسانیان از اهمیت ارتباطی مهمی در ایران برخوردار بود. این شهر تا قرن هفتم هجری، آباد و مسکونی بود. جنگ و بیماری (عوامل انسانی) سبب از بین رفتن این شهر شد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

شناخت توان‌های محیطی به انسان کمک می‌کند تا

- (۱) محیط طبیعی مساعد از یک سو و انسان توانمند از سوی دیگر بستر مناسبی برای فعالیت‌های اقتصادی فراهم آورد
- (۲) موقعیت مساعدی برای تولید انواع محصولات زراعی فراهم شود
- (۳) از مکان‌ها به طور صحیح و بهینه استفاده کند و در بخش‌های مختلف اقتصادی به خوبی عمل نماید
- (۴) فعالیت‌های اقتصادی موجب افزایش ثروت در کشورها شود و در نتیجه رفاه و آسایش را برای مردم آن کشور فراهم آورد

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۱۰

درس‌ی Box

شناخت توان‌های محیطی به انسان کمک می‌کند تا از مکان‌ها به طور صحیح و بهینه استفاده کند و در بخش‌های مختلف اقتصادی به خوبی عمل نماید.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

امروزه با توجه به مشکل کاهش منابع آبی کشور، چه توصیه‌ای می‌شود؟

- ۱) محور توسعه کشاورزی از باغداری به زراعت با روش‌های نوین آبیاری و متناسب با نوع کشت تغییر یابد.
- ۲) محور توسعه کشاورزی از زراعت به توسعه باغداری با روش‌های نوین آبیاری و متناسب با محیط تغییر یابد.
- ۳) محور توسعه کشاورزی از باغداری به زراعت با روش‌های نوین و متناسب با محیط تغییر یابد.
- ۴) محور توسعه کشاورزی از زراعت به باغداری با روش‌های نوین و متناسب با نوع کشت تغییر یابد.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱۰

درس‌Box

امروزه با توجه به مشکل منابع آبی کشور، توصیه می‌شود محور توسعه کشاورزی از زراعت به توسعه باغداری با روش‌های نوین آبیاری و متناسب با محیط تغییر یابد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(۱) تهران، یزد و کرمان

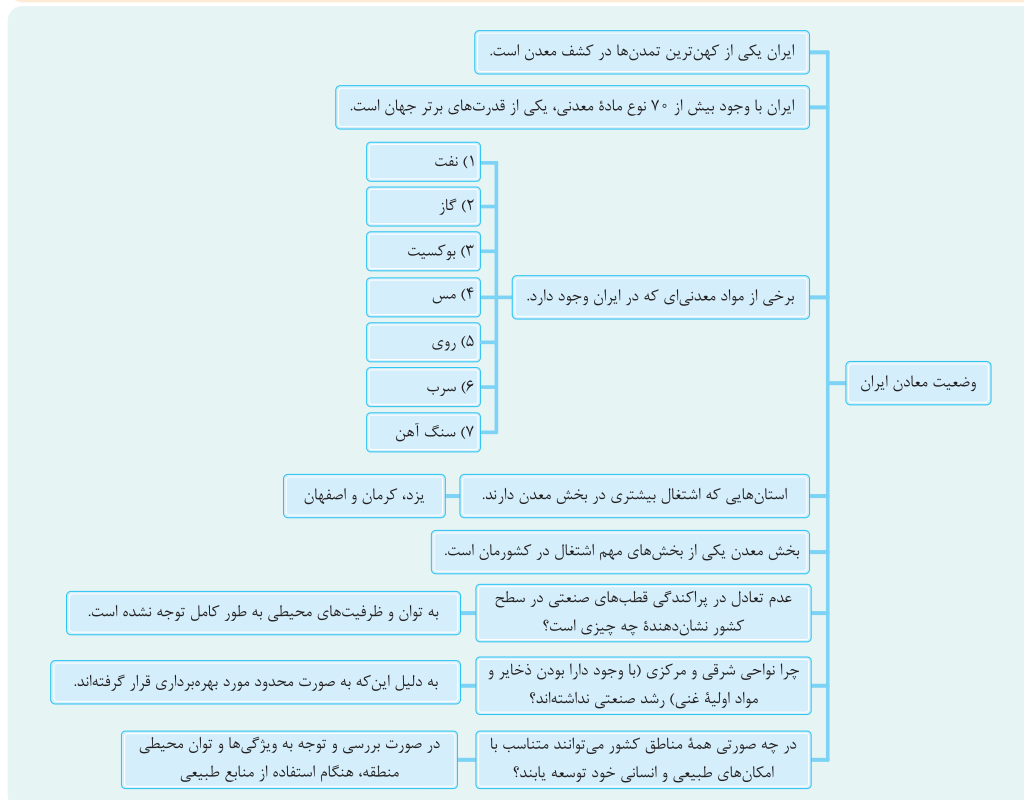
(۲) آذربایجان شرقی، تهران و فارس

(۳) فارس، اصفهان و تهران

(۴) یزد، کرمان و اصفهان

زیرمبحث: درس ۱۰

درس‌ی Box

بخش معدن یکی از بخش‌های مهم اشتغال در کشورمان است. استان‌های یزد، کرمان و اصفهان بیشترین شاغلان بخش معدن کشور را دارند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

جغرافیا

۷۰

کدام عبارت‌ها در مورد «گردشگری» درست‌اند؟

الف) در ردیف شغل‌های پردرآمد، پاک و پرهزینه است.

ب) برای کشور میهمان می‌تواند اشتغال‌زایی، توسعه، رونق اقتصادی و ارتباطات جهانی سازنده ایجاد کند.

ج) از نظر سازمان جهانی گردشگری، ایران از نظر جاذبه‌های طبیعی در رتبه پنجم قرار دارد.

د) از نظر سازمان جهانی گردشگری، ایران از نظر جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی در رتبه دهم جهانی قرار دارد.

۱) «الف» - «ج»

۲) «ب» - «د»

۳) «ج» - «د»

۴) «الف» - «ب»

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۱۰

درسی Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کشور ما برای جذب گردشگران داخلی یا خارجی توانمندی‌های فراوانی دارد؛ به شکلی که سازمان جهانی گردشگری (WTO)

ایران را از نظر جاذبه‌های طبیعی در رتبه پنجم و از نظر جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی در رتبه دهم جهانی قرار داده است.

بررسی سایر موارد:

الف) گردشگری در ردیف شغل‌های کم‌هزینه است نه پرهزینه.

ب) گردشگری برای کشور میزبان می‌تواند اشتغال‌زایی، توسعه، رونق اقتصادی و ارتباطات جهانی سازنده ایجاد کند نه برای کشور میهمان.

در صورتی که متناقض متضاد قضیه «هر الف ب است» را به دست آوریم، کدام یک از قضایای زیر از قضایای متقابل عکس مستوی آن محسوب نمی‌شود؟

- (۱) بعضی ب الف نیست.
(۲) هر ب الف است.
(۳) بعضی الف ب است.
(۴) هیچ ب الف نیست.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۷

درس Box

جدول اقسام تقابل:

نام تقابل	اجزای مشترک	اجزای متفاوت	قضایای مشمول رابطه
تناقض	موضوع و محمول	سور و نسبت	همه قضایای محصوره متناقض دارند: هر الف ب است $\Leftrightarrow$ بعضی الف ب نیست. هیچ الف ب نیست $\Leftrightarrow$ بعضی الف ب است.
تضاد	موضوع و محمول و سور	نسبت	فقط بین قضایای کلی برقرار است: هر الف ب است $\Leftrightarrow$ هیچ الف ب نیست.
تداخل	موضوع و محمول و نسبت	سور	همه قضایای محصوره متداخل دارند: هر الف ب است $\Leftrightarrow$ بعضی الف ب است. هیچ الف ب نیست $\Leftrightarrow$ بعضی الف ب نیست.
تداخل تحت تضاد	موضوع و محمول و سور	نسبت	فقط بین قضایای جزئی برقرار است: بعضی الف ب است $\Leftrightarrow$ بعضی الف ب نیست.

جدول عکس مستوی قضایا:

عکس مستوی (ب الف)	اصل (الف ب)	
بعضی ب الف است. (موجبه جزئی)	هر الف ب است.	۱ (موجبه کلی)
هیچ ب الف نیست. (سالبه کلی)	هیچ الف ب نیست.	۲ (سالبه جزئی)
بعضی ب الف است. (موجبه جزئی)	بعضی الف ب است.	۳ (سالبه کلی)
عکس مستوی لازم‌الصدق ندارد!	بعضی الف ب نیست.	۴ (سالبه جزئی)

پاسخ خیلی تشریحی

ابتدا باید عکس مستوی متناقض متضاد «هر الف ب است» را به دست آوریم. برای این کار ابتدا متضاد آن را به دست می‌آوریم که می‌شود «هیچ الف ب نیست.» سپس متناقض متضاد آن را به دست می‌آوریم، که می‌شود «بعضی الف ب است.» سپس عکس مستوی متناقض متضاد آن را به دست می‌آوریم که می‌شود «بعضی ب الف است.»

مشخص است که در گزینه (۳) ترتیب موضوع و محمول با این قضیه متفاوت است و عکس مستوی آن محسوب می‌شود و یکی از قضایای متقابل آن نیست؛ زیرا قضایای متقابل، قضایایی هستند که موضوع و محمول آن‌ها کاملاً یکسان است؛ مانند نسبت‌های تناقض، تضاد، تداخل و تداخل تحت تضاد.

در صورتی که عکس مستوی متداخل متناقض قضیه «بعضی ج د نیست.» یک قضیه کاذب باشد، درباره صدق یا کذب خود آن چه می‌توانیم بگوییم؟

- (۱) ضرورتاً یک قضیه کاذب است.
 (۲) ضرورتاً یک قضیه صادق است.
 (۳) صدق یا کذب آن نامعلوم است.
 (۴) نیازمند اطلاع از محتوای قضیه هستیم.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۷

درجی Box

قاعده صدق و کذب در اقسام تقابل:

نام تقابل	قاعده صدق و کذب	جدول ارزش‌ها	حالت‌های مختلف	اجتماع و ارتفاع طرفین
تناقض	از صدق یک طرف به کذب دیگری می‌رسیم و برعکس (از کذب یک طرف به صدق دیگری می‌رسیم).	$\begin{matrix} + & \leftarrow & - \\ - & \leftarrow & + \end{matrix}$	همیشه یک طرف آن صادق و طرف دیگر کاذب است. (هر دو صادق یا هر دو کاذب نیستند!)	هم اجتماع و هم ارتفاع طرفین محال است.
تضاد	از صدق یک طرف به کذب دیگری می‌رسیم، ولی نه برعکس! (از کذب یک طرف نمی‌توانیم صدق یا کذب دیگری را نتیجه بگیریم).	$\begin{matrix} + & \leftarrow & - \\ - & \leftarrow & ? \end{matrix}$	(۱) یا یکی صادق و دیگری کاذب است. (۲) یا هر دو طرف کاذب هستند. (هر دو نمی‌توانند صادق باشند!)	اجتماع طرفین محال است، ولی ارتفاع طرفین جایز است.
تداخل	از صدق کلی به صدق جزئی و از کذب جزئی به کذب کلی می‌رسیم، ولی نه برعکس! (نمی‌توان از کذب کلی به کذب جزئی یا از صدق جزئی به صدق کلی رسید).	$\begin{matrix} + & \leftarrow & (ک) + (ج) \\ - & \leftarrow & (ک) - (ج) \\ + & \leftarrow & (ج) - (ک) \\ - & \leftarrow & (ج) + (ک) \end{matrix}$	(۱) یا قضیه کلی کاذب و قضیه جزئی صادق است. (۲) یا هر دو صادق هستند. (۳) یا هر دو کاذب هستند.	هم اجتماع و هم ارتفاع طرفین جایز است.
تداخل تحت تضاد	از کذب یک طرف به صدق دیگری می‌رسیم، ولی نه برعکس! (از صدق یک طرف نمی‌توانیم صدق یا کذب دیگری را نتیجه بگیریم).	$\begin{matrix} + & \leftarrow & ? \\ - & \leftarrow & + \end{matrix}$	(۱) یا یکی صادق و دیگری کاذب است. (۲) یا هر دو صادق‌اند. (هر دو نمی‌توانند کاذب باشند!)	اجتماع طرفین جایز است، ولی ارتفاع طرفین محال است.

قاعده صدق و کذب در عکس مستوی:

در عکس مستوی:

- (۱) از صدق قضیه اصل $\leftarrow$ می‌رسیم به صدق قضیه عکس (نه برعکس!)
 (۲) از کذب قضیه عکس $\leftarrow$ می‌رسیم به کذب قضیه اصل (نه برعکس!)

عکس مستوی متداخل متناقض قضیه «بعضی ج د نیست.» عبارت است از قضیه «بعضی ج د است.»

«بعضی ج د نیست.» $\leftarrow$ تناقض $\leftarrow$ «هر ج د است.» $\leftarrow$ تداخل $\leftarrow$ «برخی ج د است.» $\leftarrow$ عکس مستوی $\leftarrow$ «بعضی ج د است.»

اگر قضیه «بعضی ج د است.» (که عکس مستوی متداخل متناقض قضیه «بعضی ج د نیست.» می‌باشد.) کاذب باشد، پس قضیه «بعضی ج د است.» (که متداخل متناقض «بعضی ج د نیست.» می‌باشد.) هم کاذب است. در نتیجه قضیه «هر ج د است.» (که متناقض «بعضی ج د نیست.» می‌باشد.) هم کاذب است و در نهایت از قانون صدق و کذب در تناقض نتیجه می‌گیریم که خود قضیه «بعضی ج د نیست.» صادق است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

منطق

تیزبازی

دو عبارت «صدق یا کذب آن نامعلوم است.» و «نیازمند اطلاع از محتوای قضیه هستیم.» هر دو به یک معنا هستند. وقتی می‌گوییم صدق و کذب یک قضیه نامعلوم است، یعنی صرفاً طبق قواعد صوری منطق نمی‌توانیم درستی (صدق) یا نادرستی (کذب) آن را نتیجه بگیریم و تنها راه اطلاع از محتوای آن است، پس در نگاه اول می‌توانیم بفهمیم که این دو گزینه هر دو رد می‌شوند و نمی‌توانند جواب تست باشند، زیرا تست نمی‌تواند دو گزینه پاسخ داشته باشد.

علامت دامنۀ مصادیق موضوع، در نتیجۀ کدام یک از قیاس های زیر با سایر گزینه ها متفاوت است؟

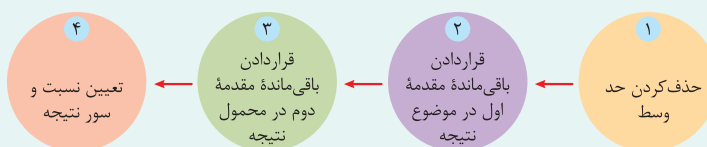
- (۱) برخی جوندگان در زیر زمین زندگی می کنند، هیچ یک از جوندگان جاندار خونسرد نیستند.
- (۲) سقراط نمی تواند مسائل را به پرسش بکشد؛ هر کسی که مسائل را به پرسش نمی کشد، کنجکاو نیست.
- (۳) هر دوزیستی در ابتدا با آتش تنفس می کند؛ هیچ پستانداری در ابتدا با آتش تنفس نمی کند.
- (۴) همه دانشجویان باید دورۀ متوسطه را گذرانده باشند؛ هیچ کسی که تحصیلات متوسطه دارد، فاقد دیپلم نیست.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۸

قانون نتیجۀ قیاس:

● مراحل ساختن نتیجۀ قیاس از دو مقدمۀ آن:

حالا بحث اصلی این است که «نسبت» و «سور» نتیجه را چگونه تعیین بکنیم، برای این کار لازم است با قاعدۀ نتیجه آشنا بشوید. فقط قبل از آن به نکته خیلی مهم زیر توجه کنید که وقتی به قانون تعیین سور و نسبت نتیجه پرداختیم، گیج نشوید.

❌ هیچ قیاس معتبر و درستی با دو مقدمۀ سالبه نداریم.

❌ هیچ قیاس معتبر و درستی با دو مقدمۀ جزئیۀ نداریم.

بنابراین در قیاس هایی که با آن ها سروکار داریم، یا هر دو مقدمه موجه هستند یا یکی موجه و دیگری سالبه است.

هم چنین یا هر دو مقدمه کلیه هستند یا یکی کلیه و دیگری جزئیۀ است.

حالا برویم سراغ قانون به دست آوردن «نسبت» و «سور» نتیجۀ قیاس:

قانون نسبت نتیجۀ قیاس:

اگر یکی از مقدمات استدلال سالبه باشد، ← نتیجۀ نیز سالبه خواهد بود.

اگر هر دو مقدمه موجه باشند، ← نتیجۀ موجه است.

قانون سور نتیجۀ قیاس:

اگر یکی از مقدمات استدلال جزئیۀ باشد، ← نتیجۀ نیز جزئیۀ خواهد بود.

اگر هر دو مقدمه کلیه بودند، ← نتیجۀ هم به صورت کلیه و هم به صورت جزئیۀ درست است.

با یک استثنا که شکل سوم قیاس است. در شکل سوم نتیجۀ همیشه جزئیۀ است، حتی اگر هر دو مقدمه کلیه باشند.

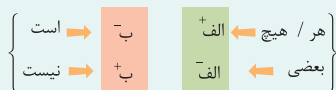
● روش تعیین علامت دامنۀ مصادیق موضوع و محمول:

❌ دامنۀ مصادیق موضوع را ← به وسیلۀ «سور» قضیه تشخیص می دهیم.

❌ دامنۀ مصادیق محمول را ← به وسیلۀ «نسبت» قضیه تشخیص می دهیم.

- ❌ کلی («هر» و «هیچ») باشد. ← همه مصادیق موضوع مدنظر است. ← علامت موضوع مثبت (+) است.
- ❌ جزئی (بعضی) باشد. ← برخی مصادیق موضوع مدنظر است. ← علامت موضوع منفی (-) است.
- ❌ سالبه (نیست) باشد. ← همه مصادیق محمول مدنظر است. ← علامت محمول مثبت (+) است.
- ❌ موجه (است) باشد. ← برخی مصادیق محمول مدنظر است. ← علامت محمول منفی (-) است.

هر	الف ⁺
بعضی	الف ⁻
هیچ	الف ⁺
بعضی	الف ⁻

چند نکته

- (۱) حواستان به قاعده علامت محمول باشد و برعکس عمل نکنید $\leftarrow$ فعل سالبه (منفی) علامت مثبت می‌دهد و فعل موجبه (مثبت) علامت منفی می‌دهد، نه برعکس $\leftarrow$ خیلی بچه‌ها سر این مورد به اشتباه می‌افتند!
- (۲) در قضایای شخصیه که سور نداریم، موضوع قضیه همیشه علامت مثبت دارد. محمول را هم مثل دیگر قضایا با توجه به نسبت آن علامت می‌دهیم (سالبه $\leftarrow +$ ؛ موجبه $\leftarrow -$)، مثال:
- سقراط (+) انسان (-) است.
- ابن سینا (+) تاجر (+) نیست.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- در گزینه (۱) نتیجه قیاس عبارت است از قضیه «برخی جانورانی که در زیر زمین زندگی می‌کنند، خونسرد نیستند.» که علامت دامنۀ مصادیق موضوع و محمول آن به ترتیب «-» و «+» است.
- بررسی سایر گزینه‌ها:
- گزینه (۲): نتیجه این قیاس عبارت است از قضیه «سقراط کنجکاو نیست.» که علامت دامنۀ مصادیق موضوع و محمول آن، هر دو «+» است.
- گزینه (۳): نتیجه این قیاس عبارت است از قضیه «هیچ دوزیستی پستاندار نیست.» که علامت دامنۀ مصادیق موضوع و محمول آن، هر دو «+» است.
- گزینه (۴): نتیجه این قیاس عبارت است از قضیه «هیچ دانشجویی فاقد دیپلم نیست.» که علامت دامنۀ مصادیق موضوع و محمول آن، هر دو «+» است.

۷۴ اگر قیاس معتبری در شکل سوم با مقدمه «هر الف ب است.» داشته باشیم، کدام گزینه درباره آن صحیح است؟

- ۱) ممکن است مقدمه اول آن قضیه «سالیه» باشد.
- ۲) ممکن است نتیجه آن قضیه موجب کلی باشد.
- ۳) ممکن است علامت حد وسط در هر دو مقدمه منفی باشد.
- ۴) ممکن است علامت محمول هر دو مقدمه منفی باشد.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۸

اشکال قیاس اقترانی حملی

درس Box

با بررسی قضا یا مشاهده می‌کنیم که به طور کلی چهار حالت زیر قابل تصور است که آن‌ها را چهار شکل قیاس اقترانی می‌نامند.

● تقسیم‌بندی قیاس اقترانی به چهار شکل برحسب «جایگاه حد وسط» در مقدمه اول و دوم انجام می‌شود، که یکی از چهار حالت زیر است:

شکل	صورت	جایگاه حد وسط	جایگاه موضوع و محمول نتیجه	مثال
شکل اول	(مقدمه اول) - الف ب - (مقدمه دوم) - ج ب - (نتیجه) ∴ - الف ج -	در مقدمه اول ← محمول در مقدمه دوم ← موضوع (محمول - موضوع)	موضوع نتیجه ← موضوع مقدمه اول محمول نتیجه ← محمول مقدمه دوم	هر انسانی حیوان است. هر حیوانی نیازمند اکسیژن است. ∴ هر انسانی نیازمند اکسیژن است.
شکل دوم	(مقدمه اول) - الف ب - (مقدمه دوم) - ج ب - (نتیجه) ∴ - الف ج -	در مقدمه اول ← محمول در مقدمه دوم ← محمول (محمول - محمول)	موضوع نتیجه ← موضوع مقدمه اول محمول نتیجه ← موضوع مقدمه دوم	هر انسانی حیوان است. هیچ سنگی حیوان نیست. ∴ هیچ انسانی سنگ نیست.
شکل سوم	(مقدمه اول) - ب الف - (مقدمه دوم) - ج ب - (نتیجه) ∴ - الف ج -	در مقدمه اول ← موضوع در مقدمه دوم ← موضوع (موضوع - موضوع)	موضوع نتیجه ← محمول مقدمه اول محمول نتیجه ← محمول مقدمه دوم	هر حیوانی جاندار است. بعضی حیوان‌ها آبی هستند. ∴ بعضی جانداران آبی هستند.
شکل چهارم	(مقدمه اول) - ب الف - (مقدمه دوم) - ج ب - (نتیجه) ∴ - الف ج -	در مقدمه اول ← موضوع در مقدمه دوم ← محمول (موضوع - محمول)	موضوع نتیجه ← محمول مقدمه اول محمول نتیجه ← موضوع مقدمه دوم	هر حیوانی جاندار است. بعضی مهره‌داران حیوان هستند. ∴ بعضی جانداران مهره‌دار هستند.

● حال برویم سراغ شرایطی که برای معتبربودن یک قیاس لازم است در آن رعایت شود:

شرایط سه‌گانه اعتبار قیاس	
حداقل یکی از مقدمات موجب باشد. (به بیان دیگر: هر دو مقدمه سالیه نباشند).	۱
حد وسط حداقل در یکی از مقدمات دارای علامت مثبت باشد. (به بیان دیگر: علامت حد وسط در هر دو مقدمه منفی نباشد).	۲
هر کدام از موضوع و محمول که در نتیجه علامت مثبت دارند، در مقدمات نیز علامت مثبت داشته باشند. (اگر موضوع یا محمول در نتیجه علامت منفی داشته باشند، آن‌ها را بررسی نمی‌کنیم).	۳

علامت محمول در قضایای موجبه منفی است. در شکل سوم هر دو مقدمه قیاس می‌توانند موجبه باشند و هیچ اشکالی در این حالت وجود ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): اگر مقدمه اول قیاس شکل سوم سالبه باشد، شرط سوم اعتبار قیاس رعایت نمی‌شود. برای مثال اگر مقدمات قیاس این‌گونه باشد که «بعضی الف ج نیست. + هر الف ب است.» نتیجه می‌شود «بعضی ج ب نیست.» محمول نتیجه «ب» علامت مثبت دارد، ولی در مقدمه دوم علامت منفی دارد.

گزینه (۲): نتیجه شکل سوم معتبر در هر حالتی جزئی است، زیرا در غیر این صورت شرط سوم اعتبار قیاس رعایت نمی‌شود. برای مثال اگر از مقدمات «هر الف ج است. + هر الف ب است.» نتیجه بگیریم «هر ج ب است.» موضوع نتیجه «ج» علامت مثبت دارد، ولی در مقدمه اول علامت منفی دارد.

گزینه (۳): در یک قیاس معتبر، بنا به شرط دوم اعتبار قیاس، علامت حد وسط نباید در هر دو مقدمه منفی باشد.

«روزها از اوضاع نابسامان آن‌ها گذشت. در صورتی که می‌خواستند لقمه‌ای نان به دست بیاورند، باید سخت‌ترین کارها را بر دوش می‌کشیدند و آینده‌ای موهوم را به انتظار می‌نشستند. در آن روزگار تاریک یا می‌توانستند شکم خود را سیر کنند یا باید گرسنه سر بر بالین می‌گذاشتند. زیرا اگر اعتراضی به ظلم پادشاه می‌کردند، پاسخ آن‌ها مرگ و سرکوب بود. امید ذره‌ذره در دلشان می‌مرد، یا باید دست به تغییر می‌زدند یا استقامت خود را تقویت می‌کردند و غیر از این‌ها راهی نبود.»

۱) در این عبارت قضیه شرطی متصل دیده می‌شود که در آن تالی پیش از مقدم ذکر شده است.

۲) در این عبارت هر سه نوع قضیه شرطی منفصل را می‌توان مشاهده کرد.

۳) می‌توان گفت در عبارت فوق تعداد قضایای شرطی متصل و منفصل با هم یکسان است.

۴) با یکی از قضایای شرطی منفصل این عبارت می‌توان یک قیاس استثنائی با چهار حالت معتبر ساخت.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۹

درس Box

قضیه شرطی متصل

● به نوع اول قضیه شرطی که ساختار آن به صورت «اگر آن‌گاه» است ← «شرطی متصل» می‌گویند.

● وجه تسمیه این نوع قضیه شرطی این است که به ملازمه و همراهی یا اتصال و پیوستگی دو نسبت حکم می‌کند. برای مثال در قضیه «اگر باران ببارد. آن‌گاه زمین خیس می‌شود.» نسبت «خیس شدن زمین» به نسبت «باریدن باران» متصل و مشروط شده است. (به این معنا که اگر باریدن باران تحقق پیدا کند، خیس شدن زمین هم تحقق می‌یابد.)

● قضیه شرطی دو بخش دارد. ← شرط ← که به آن «مقدم» می‌گویند.

← مشروط ← که به آن «تالی» می‌گویند.

برای مثال: در قضیه «اگر باران ببارد، آن‌گاه زمین خیس می‌شود.» مقدم عبارت «باران ببارد» و تالی عبارت «زمین خیس می‌شود.» است.

قضیه شرطی منفصل و اقسام آن:

● به نوع دوم قضیه شرطی که ساختار آن به صورت «یا یا» است ← «شرطی منفصل» می‌گویند.

● وجه تسمیه این نوع قضیه شرطی این است که در آن به انفعال، گسست یا جدایی دو نسبت حکم می‌کنیم.

اقسام شرطی منفصل	منفصل حقیقی (تام)	منفصل مانع الجمع	منفصل مانع الرفع (مانع الخلؤ)
مثال	یا این عدد طبیعی زوج است یا فرد است.	در میان چهار نامزد انتخابات یا به نامزد «الف» رأی می‌دهی یا به نامزد «ب» رأی می‌دهی.	کارنامه داوطلبان یا با وارد کردن شماره پرونده یا با وارد کردن کدملی قابل مشاهده است.
جدول ارزش	$\begin{array}{cc} + & \leftarrow - \\ - & \leftarrow + \end{array}$	$\begin{array}{cc} + & \leftarrow - \\ - & \leftarrow + \end{array}$	$\begin{array}{cc} + & \leftarrow - \\ - & \leftarrow + \end{array}$
حالات مختلف	همیشه یک طرف آن صادق و طرف دیگر کاذب است. (هر دو صادق یا هر دو کاذب نیستند!)	۱) یا یکی صادق و دیگری کاذب است. ۲) یا هر دو طرف کاذب هستند. (هر دو نمی‌توانند صادق باشند!)	۱) یا یکی صادق است و دیگری کاذب است. ۲) یا هر دو صادق‌اند. (هر دو نمی‌توانند کاذب باشند!)
اجتماع و ارتفاع طرفین	هم اجتماع و هم ارتفاع طرفین محال است.	اجتماع طرفین محال است، ولی ارتفاع طرفین جایز است.	اجتماع طرفین جایز است، ولی ارتفاع طرفین محال است.

قضیه شرطی منفصلی که می‌توان با آن یک قیاس استثنائی با چهار حالت معتبر ساخت، منفصل حقیقی (تام) است. در این عبارت قضیه «یا می‌توانستند شکم خود را سیر کنند یا باید گرسنه سر بر بالین می‌گذاشتند.» یک قضیه شرطی منفصل حقیقی است که در آن می‌توان از صدق یک طرف به کذب طرف دیگر، و از کذب یک طرف به صدق طرف دیگر رسید.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): در قضایای شرطی موجود در این عبارت همواره ابتدا مقدم و سپس تالی ذکر شده است.

[اگر] می‌خواستند لقمه‌ای نان به دست بیاورند (مقدم)، [آن‌گاه] باید سخت‌ترین کارها را به دوش می‌کشیدند. (تالی)

[اگر] می‌خواستند لقمه‌ای نان به دست بیاورند (مقدم)، [آن‌گاه] باید آینده‌ای موهوم را به انتظار می‌نشستند. (تالی)

[اگر] اعتراض به ظلم پادشاه می‌کردند (مقدم)، [آن‌گاه] پاسخ آن‌ها مرگ و سرکوب بود. (تالی)

گزینه (۲): در این عبارت فقط قضایای شرطی منفصل حقیقی و مانع‌الرفع دیده می‌شود.

«یا می‌توانستند شکم خود را سیر کنند یا باید گرسنه سر بر بالین می‌گذاشتند.» ← منفصل حقیقی

«یا باید دست به تغییر می‌زدند یا استقامت خود را تقویت می‌کردند.» ← منفصل مانع‌الرفع (ممکن است هر دو کار را انجام

دهند، ولی ممکن نیست هیچ‌کدام را انجام ندهند، زیرا در ادامه عبارت ذکر شده است «غیر از این‌ها راهی نبود.»)

گزینه (۳): در این عبارات سه قضیه شرطی متصل و دو قضیه شرطی منفصل یافت می‌شوند.

در قضیه شرطی به تعداد تالی‌ها، تعداد قضیه شرطی داریم: بنابراین:

قضیه شرطی با تکرر در مقدم کثیر نمی‌شود.

قضیه شرطی با تکرر در تالی کثیر می‌شود.

برای مثال:

● قضیه «اگر باران نبارد و هوا آفتابی باشد، به کوه می‌رویم.» فقط یک قضیه است و نمی‌توانیم آن را به دو قضیه «اگر باران نبارد،

به کوه می‌رویم.» و «اگر هوا آفتابی باشد، به کوه می‌رویم.» تبدیل کنیم، اما:

● قضیه «اگر باران ببارد، به مدرسه نمی‌روم و در خانه خواهم ماند.» دو قضیه است که عبارت‌اند از: «اگر باران ببارد، به مدرسه

نمی‌روم.» و «اگر باران ببارد، در خانه خواهم ماند.»

تیزبازی

در همه قضاای شرطی منفصل زیر می توان از صدق یک طرف به کذب طرف دیگر پی برد، به جز

- ۱) یا این شکل هندسی دارای سه ضلع است یا مجموع زوایای داخلی آن بیشتر از 180° درجه خواهد بود
- ۲) یا این دانشجو در امتحان نهایی ترم خود نمره کامل بیست را کسب کرده است یا برگه را تماماً سفید تحویل داده است
- ۳) یا این مسیر کوهستانی در کل زمستان مسدود نبوده یا دست کم در مقطعی از زمستان برای عبور وسایل نقلیه باز بوده است
- ۴) یا این نویسنده آثارش را در سبک رئالیسم اجتماعی نوشته و از تخیل پرهیز کرده یا آن ها را در سبک فانتزی و تخیلی نگاشته است

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۹

پاسخ خیلی تشریحی ✓

هم در قضاای شرطی منفصل حقیقی و هم در قضاای شرطی منفصل مانع الجمع می توان از صدق یک طرف به کذب طرف دیگر رسید (زیرا صدق هر دو طرف محال است)، پس در واقع سؤال از ما می خواهد گزینه ای را انتخاب کنیم که منفصل حقیقی یا مانع الجمع نیست، یعنی قضیه شرطی منفصل مانع الرفع (مانع الخلو) است. در گزینه (۳) قضیه مانع الرفع داریم. امکان دارد که این جاده در کل زمستان مسدود نبوده و در مقطعی برای عبور وسایل نقلیه باز بوده است (امکان صدق هر دو طرف هست)، ولی امکان ندارد که هم در کل زمستان مسدود بوده و هم در مقطعی باز بوده باشد. (امکان کذب هر دو طرف وجود ندارد). بررسی سایر گزینه ها:

گزینه (۱): این قضیه شرطی منفصل حقیقی است. امکان ندارد که شکل دارای سه ضلع باشد و دارای مجموع زوایای بیش از 180° درجه باشد (امکان صدق هر دو طرف وجود ندارد). و همچنین امکان ندارد که دارای سه ضلع نباشد و بیشتر باشد و دارای مجموع زوایای بیش از 180° درجه نباشد. (امکان کذب هر دو طرف وجود ندارد).

گزینه (۲): این قضیه شرطی منفصل مانع الجمع است. امکان ندارد که دانشجو هم نمره بیست گرفته باشد و هم برگه را سفید تحویل داده باشد (امکان صدق هر دو طرف وجود ندارد)، ولی امکان دارد که نه نمره بیست گرفته باشد و نه برگه را سفید تحویل داده باشد، مثلاً نمره هفده گرفته باشد. (امکان کذب هر دو طرف وجود دارد).

گزینه (۴): این قضیه شرطی منفصل مانع الجمع است. امکان ندارد که نویسنده اثرش را هم در سبک رئالیسم غیر تخیلی نوشته باشد و هم در سبک فانتزی و تخیلی نوشته باشد (امکان صدق هر دو طرف وجود ندارد)؛ ولی ممکن است اثرش را در هیچ کدام از این سبک ها ننوشته باشد، مثلاً در سبک سورئالیسم یا رمانتیسم باشد. (امکان کذب هر دو طرف وجود دارد).

تیزبازی

برای تشخیص اقسام قضاای شرطی منفصل از یکدیگر، دو سؤال زیر را در نظر می گیریم:

- ۱) آیا امکان دارد دو جزء قضیه منفصل با هم صادق باشند؟
 - ۲) آیا امکان دارد دو جزء قضیه منفصل با هم کاذب باشند؟
- اگر جواب هر دو سؤال منفی باشد ← منفصل حقیقی است.
- اگر فقط جواب سؤال اول منفی باشد ← منفصل مانع الجمع است.
- اگر فقط جواب سؤال دوم منفی باشد ← منفصل مانع الرفع است.
- اگر جواب هر دو سؤال مثبت باشد ← اصلاً انفصالی برقرار نیست و قضیه شرطی منفصل نیست.

(منطق - تمرین صفحه ۸۹ کتاب درسی)

اقسام قضایای منفصل زیر را مشخص کنید:

- گروه خونی او ممکن است AB باشد یا O مثبت. (.....)
- یا این طرح سرانجام در مجلس تصویب می‌شود یا رد خواهد شد. (.....)
- در این اتاق فقط ناصر و پرویز حضور داشتند؛ پس این گلدان را «یا ناصر شکسته است یا پرویز». (.....)
- یا برای استخدام، کارت پایان خدمت خود را ارائه کنید یا کارت معافیت دائم. (.....)
- یا فردا سه‌شنبه است یا چهارشنبه. (.....)

اگر بتوان مصادیق «ب» را زیرمجموعه مصادیق «ج» قلمداد کرد، و دو گزاره زیر را داشته باشیم، کدام نتیجه را می توان به دست آورد؟

- اگر «بعضی د، الف باشد»، آن گاه «بعضی ه، پ است».
 - یا «بعضی ب، ج نیست» یا «هر د، الف است» (مانعه الرفع).
- ∴ ؟؟؟

- (۱) بعضی ه، پ است. (۲) بعضی پ، ه نیست.
- (۳) بعضی پ، ه است. (۴) بعضی ه، پ نیست.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس های ۷ و ۹

درس Box

قیاس استثنایی اتصالی:

همان طور که ذکر شد ساختار این قیاس بدین شکل است: قضیه شرطی متصل (مقدم + تالی) + قضیه حملی $\rightarrow$ قضیه حملی
حالا می خواهیم بررسی کنیم که از این نوع استدلال چگونه می توان نتیجه گیری صحیحی داشت و کدام حالت های آن معتبر و کدام نامعتبرند.

● به طور کلی چهار حالت نتیجه گیری در قیاس استثنایی اتصالی وجود دارد:

۱) وضع مقدم: از اثبات مقدم $\rightarrow$ اثبات تالی را نتیجه بگیریم.

۲) رفع مقدم: از نفی مقدم $\rightarrow$ نفی تالی را نتیجه بگیریم.

۳) وضع تالی: از اثبات تالی $\rightarrow$ اثبات مقدم را نتیجه بگیریم.

۴) رفع تالی: از نفی تالی $\rightarrow$ نفی مقدم را نتیجه بگیریم.

● با بررسی این حالات مختلف نتیجه گیری در می یابیم که:

در قیاس استثنایی اتصالی، فقط دو حالت وضع مقدم و رفع تالی معتبر هستند.

و دو حالت رفع مقدم و وضع تالی نامعتبرند و در صورت نتیجه گیری با این حالات دچار مغالطه شده ایم.

قیاس استثنایی انفصالی:

● همان طور که ذکر شد، ساختار این قیاس بدین شکل است: قضیه شرطی منفصل + قضیه حملی $\rightarrow$ قضیه حملی

● از آن جایی که قضیه شرطی منفصل هم خود سه حالت دارد، بسته به این که مقدمه اول این قیاس کدام یک از قضایای منفصله باشد، قیاس استثنایی انفصالی به سه نوع (۱) حقیقی، (۲) مانعه الجمع، (۳) مانعه الرفع تقسیم می شود.

حال می خواهیم بررسی کنیم که از این نوع استدلال چگونه می توان نتیجه گیری صحیح داشت و کدام حالت های آن معتبر و کدام نامعتبرند.

انواع قیاس استثنایی انفصالی	حقیقی	مانعه الجمع	مانعه الرفع
حالت های نتیجه گیری	از اثبات یک طرف $\rightarrow$ نفی طرف دیگر را نتیجه می گیریم. و از نفی یک طرف $\rightarrow$ اثبات طرف دیگر را نتیجه می گیریم.	فقط از اثبات یک طرف $\rightarrow$ نفی طرف دیگر را نتیجه می گیریم. (ولی نمی توان از نفی یک طرف درباره طرف دیگر نتیجه گیری کرد).	فقط از نفی یک طرف $\rightarrow$ اثبات طرف دیگر را نتیجه می گیریم. (ولی نمی توان از اثبات یک طرف درباره طرف دیگر نتیجه گیری کرد).
جدول ارزش	$\begin{matrix} + & \leftarrow & - \\ - & \leftarrow & + \end{matrix}$	$\begin{matrix} + & \leftarrow & - \\ - & \leftarrow & ? \end{matrix}$	$\begin{matrix} + & \leftarrow & ? \\ - & \leftarrow & + \end{matrix}$

انواع قیاس استثنایی انفصالی	حقیقی	مانعة الجمع	مانعة الرفع
مثال + بررسی	«این عدد یا زوج است یا فرد» زوج است. ← پس فرد نیست. زوج نیست. ← پس فرد است. فرد است. ← پس زوج نیست. فرد نیست. ← پس زوج است. (هر چهار حالت معتبرند.)	«امروز یا شنبه است یا دوشنبه» شنبه است. ← پس دوشنبه نیست. شنبه نیست. ← ؟ دوشنبه است. ← پس شنبه نیست. دوشنبه نیست. ← ؟ (دو حالت آن معتبر است.)	«نمره زیر ۱۴ می‌گیری یا قبول می‌شوی.» زیر ۱۴ می‌گیری ← ؟ زیر ۱۴ نمی‌گیری ← پس قبول می‌شوی. قبول می‌شوی ← ؟ قبول نمی‌شوی ← پس زیر ۱۴ می‌گیری. (دو حالت آن معتبر است.)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

باید از داده صورت سؤال برای رهیافت در گزاره‌ها استفاده کنیم. از آن جایی که می‌دانیم «ب» زیرمجموعه «ج» است، پس نتیجه می‌گیریم که یک طرف قضیه مانعة‌الرفعی که به ما داده شده (یعنی قضیه «بعضی ب، ج نیست.») کاذب است. در قضیه مانعة‌الرفع هر دو طرف نمی‌توانند کاذب باشند؛ پس از کاذب‌بودن یک طرف آن به صادق‌بودن طرف دیگر آن یعنی قضیه «هر د، الف است.» می‌رسیم. حال وقت این است که این معلومات خود را به گزاره دیگر، یعنی قضیه شرطی متصل صورت سؤال وصل کنیم. می‌دانیم که قضیه صادق «هر د، الف است.» متداخل مقدم این قضیه شرطی (بعضی د، الف است.) می‌باشد. طبق قاعده تداخل اگر قضیه کلی صادق است، پس قضیه جزئی هم صادق خواهد بود، بنابراین نتیجه می‌گیریم که مقدم قضیه شرطی متصل (یعنی قضیه بعضی د، الف است.) صادق است. حال فقط یک قدم مانده است. طبق قاعده وضع مقدم در قیاس استثنایی انفصالی، اگر مقدم صادق باشد، پس تالی هم صادق است، پس نتیجه می‌گیریم که تالی این قضیه شرطی متصل (یعنی بعضی ه، پ است.) نیز صادق است.

کدام گزینه جای خالی را به درستی کامل می‌کند؟

«در اصطلاح عامیانه به مغالطه ، «هندوانه زیر بغل گذاشتن» می‌گویند که مثال آن است.»

- (۱) توسل به احساسات - از انسان‌های روشنفکر و تحصیل کرده انتظار می‌رود با چنین جریان‌هایی همراهی نکنند
- (۲) تله‌گذاری - از انسان‌های روشنفکر و تحصیل کرده انتظار می‌رود با چنین جریان‌هایی همراهی نکنند
- (۳) توسل به احساسات - اگر به نصیحت‌ها و راهنمایی‌های خردمندانه من عمل نمی‌کند، دیگر حق ندارد از من مشورت بگیرد
- (۴) تله‌گذاری - اگر به نصیحت‌ها و راهنمایی‌های خردمندانه من عمل نمی‌کند، دیگر حق ندارد از من مشورت بگیرد

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱۰

مغالطه تله‌گذاری

- فرد در این روش، برخلاف مغالطه مسموم کردن چاه، ویژگی‌های خوب و شایسته‌ای را به نظریه‌ای یا معتقدان به آن نسبت می‌دهد و برای افراد تله می‌گذارد تا به سمت آن گرایش پیدا کنند.
- در اصطلاح عامیانه به این روش «هندوانه زیر بغل کسی گذاشتن» می‌گویند.
- نمونه‌هایی از مغالطه «تله‌گذاری»:
- هرکس درک عمیقی داشته باشد، تأیید می‌کند که طرح من بسیار کارآمد است.
- انسان‌هایی که سلیقه بسیار خوبی دارند، قطعاً به سراغ این مدل اتومبیل خواهند رفت.
- از شخصی در مرتبه و جایگاه بالای شما، بعید است که به تبعات سوء و مخرب این کار نیندیشیده باشد.
- مطمئن هستم که همگی شما به پاس ادب و حفظ حرمت رفاقت دیرینمان، من را همراهی خواهید کرد.
- این اثر هنری دربرگیرنده مضامینی است که فقط خواص و فرهیختگان آن را درک می‌کنند.

مغالطه توسل به احساسات:

- عواطف و احساسات نقش مهمی در زندگی ما دارند. — به همین جهت احساسات ما می‌توانند در تصمیم‌گیری‌های غلط و خطاهای ذهن ما نیز تأثیر داشته باشند. — برای مثال هنگامی که به خشم می‌آییم یا می‌ترسیم، خوب فکر نمی‌کنیم.
- باید مراقب باشیم هنگام بررسی یک نظر — احساسی عمل نکنیم و تا آن‌جا که می‌توانیم عقلانی و منطقی بیندیشیم.
- در صورتی که بدون ذکر دلایل معتبر، از احساسات افراد سوءاستفاده شود. — آن را مغالطه «توسل به احساسات» می‌نامند.
- احساساتی که عمدتاً می‌توانند موجب این مغالطه شوند عبارت‌اند از: «ترس، ترحم (دلسوزی)، طمع، عشق، خودخواهی و ...»
- نمونه‌هایی از مغالطه «توسل به احساسات»:

- یک ماهه سرمایه خود را دو برابر کنید! — کلاهبرداران اکثراً از راه ایجاد طمع در افراد آن‌ها را فریب می‌دهند.
- اکثر مسلمانان تروریست هستند. پس باید آن‌ها را تحریم کرد! — طرح اسلام‌هراسی در غرب، از راه ایجاد حس ترس در مردم، آن‌ها را به پذیرش نظریات سیاسی احزاب مورد نظر سوق می‌دهد.
- عده‌ای سودجو، از کودکان خیابانی برای پرکردن جیب‌های خود استفاده می‌کنند. — استفاده از حس ترحم و دلسوزی در مردم
- اگر این کار من را راه بیندازی، یک شب شام تو را مهمان می‌کنم! — برانگیختن حس طمع

عبارت صورت سؤال به مغالطه «تله‌گذاری» اشاره دارد. در گزینه‌های (۱) و (۲) با الفاظ «روشنفکر» و «تحصیل کرده» سعی دارد مخاطب را به سمت یک صفت مثبت ترغیب کرده و او را همراه خود سازد، ولی در گزینه‌های (۳) و (۴) بیشتر با توسل به احساسات روبه‌رو هستیم که می‌خواهد فرد را با تهدید کردن و ترساندن با خود همراه سازد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مورد زیر مصداق کدام یک از مغالطات در اثر عوامل روانی است؟

«ژوزف برودسکی، شاعر جوان و نامتعارف لنین گراد، به دلیل سبک زندگی غیرمتداول و شعرهایش که خارج از چارچوب دولتی بود، هدف مقامات حکومت شوروی قرار گرفت. در سال ۱۹۶۴، در یک دادگاه نمایشی که خودش آن را «کمدی وحشتناک» توصیف کرد، نه براساس آثارش، بلکه به اتهام کلی و ساختگی «تنبلی اجتماعی» محاکمه شد. قاضی که ظاهراً حتی معنای این اصطلاح را نمی دانست، اصرار داشت که برودسکی شغل «واقعی» ندارد و بنابراین یک «انگل» و «مفت خور» است. برودسکی با شجاعت از کار خود به عنوان شاعری و ترجمه دفاع کرد، اما حکم داده شد: تبعید به یک منطقه دورافتاده در شمال برای کار اجباری.»

- (۱) تله گذاری
(۲) مسموم کردن چاه
(۳) توسل به احساسات
(۴) بزرگنمایی و کوچکنمایی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱۰

درس Box

مغالطه مسموم کردن چاه

در این روش، فرد مغالطه گر، بدون ذکر دلیل، تنها ویژگی های ناشایست و نامناسبی را به یک نظریه یا پیروان آن نسبت می دهد، تا کسی جرئت نکند به آن نظر توجه کند یا آن را بپذیرد.

نمونه هایی از مغالطه «مسموم کردن چاه»:

- فیلم های هالیوودی فیلم های خوبی هستند، فقط ترسوها از فیلم های جنگی خوششان نمی آید.
- کسی نمی تواند آن چنان در هنر کج سلیقه و بی اطلاع باشد که موسیقی متال گوش بدهد.
- انسان ها آزاد آفریده شده اند و این چیزی است که همه تأیید می کنند، جز رهبران دیکتاتور و مستبد.
- کسانی که به برجام نقدی دارند، بی شک کاسبان تحریم هستند!
- کسانی که کوچک ترین بهره ای از انصاف ندارند، به خود حق می دهند که دیگران را به آسانی قضاوت کنند!
- باید هدیه گران قیمتی تهیه کنیم؛ وگرنه آبرویمان می رود!

این محاکمه، نمونه ای کلاسیک از مسموم کردن چاه بود؛ هدف نه قضاوت منصفانه، بلکه بی اعتبار کردن شخصیت و حرفه او به عنوان انسانی «نادان»، «بی فایده» و «منحرف» از هنجارهای جامعه شوروی بود. با نسبت دادن صفات منفی به فرد (روش مسموم کردن چاه) هر استدلال، اعتراض یا شهادت او از پیش بی اعتبار می شد. او دیگر یک رقیب فکری نبود، بلکه یک «بیمار خطرناک» بود که نیاز به «درمان» (یعنی انزوا و شکستن روحیه) داشت.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در کدام عبارت از مغالطه تله‌گذاری استفاده شده است؟

- (۱) اگر واقعاً مرا دوست داشتی، هرگز حاضر نمی‌شدی که چنین سؤالی از من بپرسی!
- (۲) هر شهروندی که مسئولیت‌پذیر است باید از این طرح توسعه جدید حمایت کند!
- (۳) کسی که چنین گذشته سخت و دردناکی داشته است، شایسته مجازات نیست!
- (۴) کسی که درایت و هوش داشته باشد، در ناملایمات زندگی سر فرو نمی‌آورد!

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۱۰

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۴): با نسبت‌دادن دو صفت مثبت «درایت» و «هوش» دچار مغالطه تله‌گذاری شده و سعی می‌کند فرد را با سخن خود همراه و موافق سازد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): این مورد مصداق مغالطه توسل به احساسات و استفاده از حس عشق و محبت افراد است.

گزینه (۲): این مورد مصداق مغالطه مسموم کردن چاه و «بی‌مسئولیت» خطاب کردن مخالفان سخن خود است.

گزینه (۳): این مورد مصداق مغالطه توسل به احساسات و استفاده از حس ترحم و دلسوزی افراد است.

متأسفانه رویکردی غلط در تشخیص تله‌گذاری و مسموم کردن چاه در بین دانش‌آموزان رایج شده که باعث می‌شود در برخی مثال‌ها مغالطه را به اشتباه تشخیص دهند. رویکرد این است که طبق مثال‌هایی که دانش‌آموز می‌بیند، در ذهنش به این نتیجه می‌رسد که اگر صفتی به مخالفان یک نظر نسبت داده شود یا سلب شود، مغالطه مسموم کردن چاه است و اگر صفتی به طرفداران یک نظر به نسبت داده شود، آن مغالطه تله‌گذاری است.

اما این درست نیست و شما باید خیلی دقیق‌تر به خود صفتی که نسبت داده یا سلب می‌شود، دقت کنید. ببینید که آیا در آن سخن، گوینده دارد یک صفت برتر و یک فضیلت را به طرفدار آن نظریه نسبت می‌دهد یا دارد طوری حرف می‌زند که اگر کسی با او مخالفت کند به یک صفت منفی و مذموم متهم شود؟! برای مثال ممکن است شما این جمله را مغالطه تله‌گذاری در نظر بگیرید: «هر کس کوچک‌ترین آشنایی با قواعد اولیه تفکر داشته باشد با این نظر موافقت می‌کند.» اما توجه کنید که این‌گونه نیست! آشنایی با قواعد اولیه تفکر «یک وصف خیلی عالی و وسوسه‌انگیز محسوب می‌شود که باعث تله و جلب نظر افراد می‌شود! خیر. این صفت یک صفت عادی است که هر انسانی باید داشته باشد. داشتن آن برتری و فضیلت نیست، بلکه نداشتن آن عیب است! پس در این‌جا در اصل فرد دارد مخالفان این نظریه را متهم می‌کند که «با قواعد اولیه تفکر حتی کوچک‌ترین آشنایی‌ای ندارند!» پس این مغالطه مسموم کردن چاه است، نه تله‌گذاری. با توجه به توضیحات بالا، صفت مسئولیت‌پذیر بودن در گزینه (۲) صفتی است که هر انسانی باید داشته باشد و نداشتن آن عیب محسوب می‌شود، پس در این گزینه با مغالطه تله‌گذاری مواجه نیستیم.

در کدام عبارت از مغالطه تله‌گذاری استفاده شده است؟

(سؤال ۳۱ کنکور سراسری ۱۴۰۳ - نوبت اول)

- (۱) ما تصور می‌کردیم شما عاقل‌تر از این باشید که از امثال این افراد جاهل دفاع کنید!
- (۲) اعتقاد به روح پشتمانه عقلی ندارد؛ تا حالا فیلسوفی را دیده‌ای که بگوید روح را دیده‌ام؟!!
- (۳) چه سخنور ماهر هستی، نظریه منسوخ‌تان را با بیان‌های گوناگون تکرار می‌کنید!
- (۴) او می‌تواند درستی سخنان مرا نپذیرد؛ ولی اگر نپذیرفت دیگر روی من حساب نکند!

در قدیم عده‌ای از بازرگانان در معاملات خود به جای پرداخت سکه‌های فلزی، رسیدی صادر می‌کردند، این رسیدها بیانگر بود و طرف مقابل براساس این رسید را می‌پذیرفت.

(۱) توانایی مالی - اعتبار

(۲) بدهی - اعتماد

(۳) اعتبار - اعتماد

(۴) بدهی - اعتبار

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۹

درس Box

با وجود فواید زیاد استفاده از پول‌های فلزی مثل طلا و نقره، باز هم مشکلاتی وجود داشت؛ مثلاً میزان طلا و نقره محدود بود و با افزایش تجارت در مبادله، به پول بیشتری نیز نیاز بود. در این میان عده‌ای از بازرگانان در معاملات خود به جای پرداخت سکه‌های فلزی، رسیدی صادر می‌کردند که بیانگر بدهی آنان بود. طرف مقابل هم براساس اعتمادی که داشت، این رسید را می‌پذیرفت. به تدریج، بازرگانانی که به یکدیگر اعتماد داشتند، این رسیدها را بین خود مبادله می‌کردند. مردم هم برای در امان ماندن از خطرهای احتمالی و همچنین رهایی یافتن از حمل مسکوکات در معامله‌ها، پول‌های خود را به تجار یا صرافان معتبر می‌سپردند و در مقابل، رسید معتبر از آنان دریافت می‌کردند و در معاملات خود این رسیدها را به کار می‌گرفتند.

نکته

سوء استفاده برخی صرافان از اعتماد مردم، بی‌مبالاتی یا تعداد زیاد انواع رسیدها و صرافی‌ها باعث شد تا دولت‌ها برای جلوگیری از بروز این گونه مشکلات، به ناچار چاپ و انتشار اسکناس را به عهده گیرند.

در قدیم عده‌ای از بازرگانان در معاملات خود به جای پرداخت سکه‌های فلزی، رسیدی صادر می‌کردند؛ این رسیدها بیانگر بدهی بود و طرف مقابل براساس اعتماد این رسیدها را می‌پذیرفت.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

جدول وضعیت توزیع درآمد ایران در سال ۱۳۹۱

؟	سهم دهک اول
؟	سهم دهک دوم
؟	سهم دهک سوم
۶	سهم دهک چهارم
؟	سهم دهک پنجم
؟	سهم دهک ششم
۱۰	سهم دهک هفتم
۱۲	سهم دهک هشتم
۱۶	سهم دهک نهم
؟	سهم دهک دهم
۱۰۰ درصد درآمد ملی	۱۰۰ درصد جمعیت کشور

با توجه به جدول وضعیت توزیع درآمد ایران در سال ۱۳۹۱، اگر ۳۰ درصد افراد ثروتمند جامعه مجموعاً دارای ۵۷ درصد درآمد ملی باشند و وضعیت توزیع درآمد در همین سال برابر با ۹/۶ باشد، آن گاه:

الف) به ترتیب سهم دهک دهم و اول چند درصد است؟
ب) اگر تفاوت سهام دهک ششم و دهم ۲۱ درصد باشد، سهم دهک ششم چند درصد است؟

$$(۱) \text{ الف } ۱۸ - ۳ / ب) ۸$$

$$(۲) \text{ الف } ۲۹ - ۳ / ب) ۸$$

$$(۳) \text{ الف } ۱۸ - ۴ / ب) ۸/۵$$

$$(۴) \text{ الف } ۲۹ - ۴/۵ / ب) ۸/۵$$

مشاوره دانش‌آموزان عزیز به مبحث و مسائل دهک دقت لازم را داشته باشند که در کنکور اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۳ سؤال ۱۵۴ و کنکور تیرماه ۱۴۰۲ سؤال ۱۶۰ و کنکور دی‌ماه ۱۴۰۱ سؤال ۱۶۰ و در امتحان نهایی خردادماه ۱۴۰۳ سؤال ۱۴ مطرح شده است.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۳۰ درصد افراد ثروتمند یعنی دهک‌های دهم، نهم و هشتم.

۳۰ درصد افراد ثروتمند جامعه دارای مجموعاً ۵۷ درصد از درآمد ملی هستند، یعنی:

$$\text{الف)} \quad d_{۱۰} + ۱۶ + ۱۲ = ۵۷ \Rightarrow d_{۱۰} + ۲۸ = ۵۷ \Rightarrow d_{۱۰} = ۵۷ - ۲۸ = ۲۹$$

بنابراین سهم دهک دهم ۲۹ درصد است. (رد گزینه‌های (۱) و (۳)) از طرفی وضعیت توزیع درآمد در سال ۹۱، ۹/۶ است؛ رابطه وضعیت توزیع درآمد از نسبت سهم دهک دهم به سهم دهک اول به دست می‌آید:

$$\frac{\text{سهم دهک دهم}}{\text{سهم دهک اول}} = \frac{۲۹}{۹/۶} \Rightarrow \text{اعداد را جای‌گذاری می‌کنیم.} \Rightarrow \frac{۲۹}{x} = \frac{۹}{۶} \Rightarrow x = \frac{۲۹ \times ۶}{۹} = ۱۹ \quad \text{سهم دهک اول}$$

$$\frac{۹۶}{۱۰} = \frac{۲۹}{x} \Rightarrow ۹۶x = ۲۹۰ \Rightarrow x = \frac{۲۹۰}{۹۶} = ۳ \quad \text{سهم دهک اول} \quad ((۴) \text{ رد گزینه})$$

$$\text{ب)} \quad d_{۱۰} - d_{۶} = ۲۱ \Rightarrow ۲۹ - d_{۶} = ۲۱$$

$$d_{۶} = ۲۹ - ۲۱ \quad d_{۶} = ۸ \quad \text{سهم دهک ششم}$$

الف) مراحل خرید هر یک از عبارت‌های «آن ویژگی‌هایی را که از کالای هدف بیشتر برایتان مهم است، باید مشخص کنید.» و «معیارهایی که عملاً برای افراد هنگام انتخاب مهم است.» را به ترتیب مشخص کنید.
ب) اگر برای فردی هنگام خرید یک کالا، قیمت و خدمات پس از فروش آن کالا مهم باشد، بهتر است از استفاده کند.

مشاوره دانش‌آموزان عزیز به مبحث خرید هوشمندانه دقت لازم را داشته باشند که در کنکور اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۴ تست ۱۵۸ و همچنین مزایای خرید مقایسه‌ای در امتحان نهایی خردادماه ۱۴۰۳ سؤال ۱۷ به عنوان سؤال مطرح شده است.

- ۱) الف) مرحله چهارم خرید هوشمندانه - مرحله سوم خرید مقایسه‌ای / ب) خرید مقایسه‌ای
۲) الف) مرحله سوم خرید هوشمندانه - مرحله سوم خرید مقایسه‌ای / ب) خرید هوشمندانه
۳) الف) مرحله چهارم خرید مقایسه‌ای - مرحله سوم خرید مقایسه‌ای / ب) خرید هوشمندانه
۴) الف) مرحله چهارم خرید هوشمندانه - مرحله سوم خرید هوشمندانه / ب) خرید مقایسه‌ای

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۱۳

الف) مراحل خرید هوشمندانه:

مراحل خرید مقایسه‌ای:

اول: تعریف مسئله	شامل بیان این که واقعاً برای رفع چه مشکل یا حل چه مسئله‌ای نیاز به خرید و مصرف دارید؛ مثلاً برخی افراد بدون دانستن عکاسی، برای خرید دوربین حرفه‌ای برنامه‌ریزی می‌کنند، این خرید مناسبی برای آن‌ها نیست، بلکه برای این کار یک دوربین ساده نیز کافی است.
دوم: فهرست گزینه‌ها	شامل مواردی که می‌تواند مشکل را رفع یا مسئله را حل کند.
سوم: تعیین معیارها	معیارهایی که عملاً برای افراد هنگام انتخاب مهم است؛ مثلاً در خرید یخچال، جاداربودن، مصرف انرژی، سهولت تعمیرات، زیبایی ظاهری و نیز ایرانی بودن محصول برای خرید مهم است.
چهارم: ارزیابی	شامل سنجش گزینه‌ها براساس معیارهای مختلف که اغلب براساس جدول زیر انجام می‌شود.
پنجم: تصمیم‌گیری	انتخاب گزینه نهایی

جدول خرید مقایسه‌ای:

-----	معیار دوم	معیار اول	
			گزینه اول
			گزینه دوم
			گزینه سوم
			گزینه چهارم

ب) در خرید مقایسه‌ای لازم است عوامل مختلفی از قبیل تفاوت در ویژگی‌ها و اندازه‌ها، کیفیت محصول، هویت محصول، عملکرد آن، قیمت و خدمات پس از فروش و ... در نظر گرفته شود. انتخاب را به گونه‌ای انجام دهید که اقتصاد شما، خانواده و جامعه بیشترین منفعت و کم‌ترین هزینه را ببرد.

✓ پاسخ خیلی تشریحی

الف) بررسی عبارت‌ها: «آن ویژگی‌هایی را که از کالای هدف بیشتر برایتان مهم است، مشخص کنید.» مربوط به مرحله چهارم خرید هوشمندانه می‌باشد. (رد گزینه‌های (۲) و (۳))

«معیارهایی که عملاً برای افراد هنگام انتخاب مهم است.» مرحله سوم از خرید مقایسه‌ای است. (رد گزینه (۴))

ب) اگر برای فردی هنگام خرید یک کالا، قیمت و خدمات پس از فروش آن کالا مهم باشد، بهتر است از خرید مقایسه‌ای استفاده کند.

اطلاعات جدول زیر مربوط به آمار جمعیت، اشتغال و بیکاری کشور در سال ۱۳۹۸ می‌باشد. با توجه به اطلاعات جدول:

جمعیت کل (نفر)	جمعیت زیر ۱۵ سال (نفر)	جمعیت غیرفعال (نفر)	جمعیت شاغل (نفر)
۸۳,۰۰۰,۰۰۰	۲۱,۴۱۸,۰۰۰	۳۳,۹۳۷,۰۰۰	۲۴,۷۵۰,۰۰۰

الف) نرخ بیکاری چند درصد است؟

ب) اگر تمایل افراد بالای ۱۸ سال به ادامه تحصیل در مقاطع دانشگاهی در رشته‌های علوم پایه افزایش یابد، اما تقاضاکنندگان نیروی کار به دنبال استخدام کارگران و تکنسین‌های فنی در بخش صنعت باشند، آنگاه جامعه با کدام یک از انواع بیکاری مواجه خواهد بود؟

۱) الف (الف / ۱۰/۴۷) ساختاری

۲) الف (الف / ۱۱/۴۷) ساختاری

۳) الف (الف / ۱۰/۴۷) اصطکاکی

۴) الف (الف / ۱۱/۴۷) اصطکاکی

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۸

درسی Box

نوع بیکاری	تعریف
بیکاری اصطکاکی	این نوع بیکاری شامل کسانی می‌شود که شغل قبلی خود را به دلایلی رها کرده و به امید یافتن شغلی بهتر در جست‌وجو هستند. همچنین شامل کسانی است که به تازگی در حال ورود به بازار کار هستند. این نوع بیکاری کوتاه‌مدت است و در همه کشورهای وجود دارد.
بیکاری فصلی	زمانی اتفاق می‌افتد که کارگران به دلیل تغییرات فصلی شغل خود را از دست می‌دهند، مانند برخی کارگران ساختمانی و کشاورزان در فصل زمستان.
بیکاری ساختاری	بیکاری‌ای که ناشی از عدم تطبیق بین افراد جویای کار و انواع شغل‌های موجود به دلایلی از جمله عدم تطابق مهارت‌هاست؛ مثلاً نیروی کار ساده در اقتصاد وجود دارد، ولی نیروی کار متخصص مورد نیاز است.
بیکاری دوره‌ای	بیکاری‌ای که هنگام رکود اقتصادی رخ می‌دهد. در دوره رکود، تولید کاهش می‌یابد و به همین دلیل شرکت‌ها استخدام خود را متوقف می‌کنند یا بخشی از نیروهای خود را بیکار می‌کنند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

$$\text{الف)} \quad \text{جمعیت بالای ۱۵ سال} + \text{جمعیت زیر ۱۵ سال} = \text{جمعیت کل}$$

$$\text{جمعیت بالای ۱۵ سال} \Rightarrow ۸۳,۰۰۰,۰۰۰ - ۲۱,۴۱۸,۰۰۰ = ۶۱,۵۸۲,۰۰۰$$

$$\text{جمعیت بالای ۱۵ سال} \Rightarrow ۶۱,۵۸۲,۰۰۰ = x + ۳۳,۹۳۷,۰۰۰$$

$$\text{جمعیت فعال} \Rightarrow ۶۱,۵۸۲,۰۰۰ - ۳۳,۹۳۷,۰۰۰ = x \Rightarrow x = ۲۷,۶۴۵,۰۰۰$$

$$\text{جمعیت شاغل} + \text{جمعیت بیکار} = \text{جمعیت فعال} \Rightarrow ۲۷,۶۴۵,۰۰۰ = x + ۲۴,۷۵۰,۰۰۰$$

$$\text{جمعیت بیکار} \Rightarrow ۲۷,۶۴۵,۰۰۰ - ۲۴,۷۵۰,۰۰۰ = x \Rightarrow x = ۲,۸۹۵,۰۰۰$$

$$\text{رد گزینه‌های (۲) و (۴)} \quad \text{درصد} \quad ۱۰/۴۷ = \frac{۲,۸۹۵,۰۰۰}{۲۷,۶۴۵,۰۰۰} \times ۱۰۰ \Rightarrow \text{نرخ بیکاری} = \frac{\text{جمعیت بیکار}}{\text{جمعیت فعال}} \times ۱۰۰$$

ب) بیکاری ساختاری بیکاری‌ای است که ناشی از عدم تطبیق بین افراد جویای کار و انواع شغل‌های موجود به دلایلی از جمله عدم تطابق مهارت‌هاست، چون تقاضاکنندگان نیروی کار (کارفرمایان) نیاز به کارگران و تکنسین فنی دارند، در حالی که اکثر جمعیت فعال، مهارت‌های فنی مورد نیاز بازار کار را نخواهند داشت (چون در علوم پایه تحصیل کرده‌اند)؛ پس جامعه در آینده با بیکاری ساختاری مواجه خواهد شد. (رد گزینه (۳))

درست یا نادرست بودن عبارات زیر را مشخص کنید.

- الف) معمولاً از نمودارهای رشد تولید ناخالص داخلی برای نشان دادن پیشرفت اقتصادی کشورها استفاده می‌شود.
 ب) موضوعات محیط زیستی می‌تواند به عنوان یکی از موارد ارزیابی پیشرفت یک کشور مورد توجه قرار بگیرد.
 ج) ما موظف هستیم که $\frac{1}{5}$ مازاد مخارج خود را در طول یک سال به عنوان سهم امام و سهم سادات به مستضعفان بدهیم.

۱) الف) درست / ب) درست / ج) نادرست

۲) الف) درست / ب) درست / ج) درست

۳) الف) نادرست / ب) درست / ج) نادرست

۴) الف) درست / ب) نادرست / ج) درست

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس‌های ۱۱ و ۱۲

الف) معمولاً از نمودارهای رشد تولید ناخالص داخلی برای نشان دادن رشد اقتصادی کشورها استفاده می‌شود.

ب) هرچند شاخص‌های توسعه انسانی در کنار شاخص‌های رشد تولید، تصویر مناسب‌تری از پیشرفت یک کشور ارائه می‌دهد، اما آیا به نظر شما این تصویر از پیشرفت کامل است؟ آیا شاخص‌های دیگری مانند مبارزه با فساد، بهبود فضای کسب‌وکار، رشد علم و فناوری، موضوعات محیط زیستی و پیشرفت‌های فرهنگی و معنوی را نباید در ارزیابی از پیشرفت‌مان در نظر بگیریم؟ آیا به نظر شما تفاوت‌های بومی، محلی، تاریخی و فرهنگی کشورها در تعیین شاخص‌های پیشرفت دخالتی ندارند؟ آیا ارزش‌های اجتماعی و اقتصادی جامعه ما با جوامع اروپایی، آمریکایی یا چینی یکسان است؟ اگر یکسان نیست، این تنوع ارزش‌ها و آداب و رسوم چگونه در شاخص‌های پیشرفت یک کشور خود را نشان می‌دهد؟

ج) خمس و زکات دو واجب از واجبات مالی اسلامی است. هر درآمدی که به دست می‌آوریم، اگر بعد از یک سال از مجموع مخارج ما زیاد باشد، به همان میزان که زیاد آمده است، مشمول خمس قرار می‌گیرد، یعنی موظفیم که ۲۰ درصد (معادل $\frac{1}{5}$) آن را به عنوان سهم امام و سهم سادات به مرجع تقلید یا نماینده او بدهیم. خمس در واقع همان مالیات اسلامی است. پرداخت خمس موجب توزیع مجدد ثروت می‌شود و عدالت اقتصادی را در جامعه گسترش می‌دهد. همچنین کسانی که توان کار و فعالیت اقتصادی ندارند، از منابع خمس استفاده می‌کنند تا بتوانند ادامه حیات دهند.

الف) رشد اقتصادی یک مفهوم کمی است، یعنی می‌توانیم آن را با عدد نشان دهیم و به دلیل آن که تولید ناخالص داخلی (GDP) یکی از مؤلفه‌های رشد اقتصادی می‌باشد، آن را می‌توانیم بر روی نمودار نمایش دهیم.

ب) رشد و توسعه بخشی از پیشرفت کشورمان است، اما همه آن نیست و باید به موارد دیگری از جمله تفاوت‌های بومی، محلی، تاریخی، مبارزه با فساد، موضوعات محیط زیستی و ... توجه داشته باشیم.

ج) منابع خمس را کسانی که توان کار و فعالیت اقتصادی ندارند هم می‌توانند استفاده کنند، اما افراد $\frac{1}{5}$ مازاد مخارج خود را باید در ابتدا به مرجع تقلید یا نماینده او بدهند.

بررسی عبارات:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) نادرست؛ معمولاً از نمودارهای رشد تولید ناخالص داخلی برای نشان دادن رشد اقتصادی کشورها استفاده می‌شود، نه برای نشان دادن پیشرفت اقتصادی.

ب) درست؛ موضوعات محیط زیستی می‌تواند به عنوان یکی از موارد ارزیابی پیشرفت یک کشور مورد توجه قرار بگیرد.

ج) نادرست؛ ما موظف هستیم که $\frac{1}{5}$ مازاد مخارج خود را در طول یک سال به عنوان سهم امام و سهم سادات به مرجع تقلید یا نماینده او بدهیم، نه به مستضعفان.

مشاوره دانش‌آموزان عزیز به مبحث خمس دقت لازم را داشته باشند که در امتحان نهایی خردادماه ۱۴۰۳ سؤال ۱۶ مطرح شده است.

درس‌Box

نکته

۸۶ با توجه به اطلاعات جدول زیر، اگر نرخ تورم در سال دوم و سوم برابر باشد:

سال	هزینه سبد بازار در ابتدای سال	هزینه سبد بازار در انتهای سال
سال اول	۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
سال دوم	۱,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۲,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
سال سوم	۱,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰	؟

مشاوره دانش آموزان عزیز به مسائل مربوط به نرخ تورم دقت لازم را داشته باشند که در کنکور اردیبهشت ماه ۱۴۰۴ سؤال ۱۵۴ و کنکور دی ماه ۱۴۰۱ سؤال ۱۵۹ و کنکور تیرماه ۱۴۰۳ سؤال ۱۵۶ و امتحان نهایی خردادماه ۱۴۰۳ سؤال ۱۰ مطرح شده است.

الف) هزینه سبد بازار در انتهای سال سوم چند واحد پولی است؟
ب) درصد تغییر شاخص قیمت مصرف کننده در سال دوم کدام است؟

(۱) الف) ۱,۵۸۶,۰۰۰,۰۰۰ / ب) ۱۵/۵ درصد

(۲) الف) ۱,۶۸۵,۰۰۰,۰۰۰ / ب) ۱۵/۵ درصد

(۳) الف) ۱,۶۵۸,۰۰۰,۰۰۰ / ب) ۱۶ درصد

(۴) الف) ۱,۸۵۶,۰۰۰,۰۰۰ / ب) ۱۶ درصد

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۹

پاسخ خیلی تشریحی ✓

درصد تغییر شاخص قیمت مصرف کننده (CPI) نرخ تورم را در یک دوره زمانی نشان می دهد. طبق داده های مسئله، نرخ تورم در سال دوم و سوم برابر است. برای به دست آوردن هزینه سبد بازار در انتهای سال سوم باید نرخ تورم آن را به دست آوریم و طبق داده های مسئله، نرخ تورم سال دوم و سوم برابر است و می توانیم نرخ تورم سال دوم را به دست آوریم و در نرخ تورم سال سوم همان را جای گذاری کنیم:

$$\text{الف)} \quad \frac{16}{100} = \frac{X - 1,600,000,000}{1,600,000,000} \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} 25,600,000,000 = 100X - 160,000,000,000$$

$$\Rightarrow 25,600,000,000 + 160,000,000,000 = 100X$$

$$\Rightarrow 185,600,000,000 = 100X \Rightarrow X = 1,856,000,000 \quad \text{هزینه سبد بازار در انتهای سال سوم} \quad \text{(رد گزینه (۳))}$$

$$\text{ب)} \quad 100 \times \frac{\text{هزینه سبد بازار در ابتدای سال} - \text{هزینه سبد بازار در انتهای سال}}{\text{هزینه سبد بازار در ابتدای سال}} = \text{نرخ تورم در سال دوم}$$

$$\text{درصد } 16 = \frac{2,100,000,000 - 1,800,000,000}{1,800,000,000} \times 100 \quad \text{نرخ تورم در سال دوم}$$

$$\text{(رد گزینه های (۱) و (۲))} \quad 16 \text{ درصد} = \text{نرخ تورم در سال دوم}$$

اگر شاخص قیمت مصرف کننده در سال ۱۳۸۴ برابر با ۱۵۰ واحد و شاخص قیمت مصرف کننده در سال ۱۳۸۵ برابر با ۸۰ واحد باشد، نرخ تورم را در سال ۱۳۸۵ محاسبه نمایید. (نوشتن فرمول الزامی است).

(سؤال ۱۰ - امتحان نهایی خردادماه ۱۴۰۳)

امتحان نهایی

کدام یک از موارد زیر، از اهمیت و بزرگی اقتصاد ایران در دوران باستان حکایت نمی‌کند؟

- (۱) پهناوری مرزهای ایران باستان
- (۲) لشکرکشی‌ها و جنگ‌ها
- (۳) وقفنامه‌های باقی‌مانده از آن دوران
- (۴) جاده ابریشم و تجارت با چین و امپراتوری روم

مشاوره دانش‌آموزان به مبحث مسیر تاریخی اقتصاد ایران دقت لازم را داشته باشند که در کنکور اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۴ سؤال ۱۵۵ و کنکور تیرماه ۱۴۰۲ سؤال ۱۵۸ به عنوان سؤال مطرح شده است.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱۰

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مواردی که از اهمیت و بزرگی اقتصاد ایران حکایت می‌کنند، عبارت‌اند از: (۱) وجود حکومت‌ها و سلسله‌های بزرگ (۲) لشکرکشی‌ها و جنگ‌ها (۳) پهناوری مرزهای ایران باستان (۴) جاده ابریشم و تجارت با چین و امپراتوری روم. وقفنامه‌های باقی‌مانده از زنان مسلمان ایرانی، حجم عظیم مالکیت و سرمایه‌گذاری و مشارکت آن‌ها را در تولید نشان می‌دهد.

کدام مورد از دلایل اهمیت و بزرگی اقتصاد ایران در دوران باستان نیست؟ (سؤال ۱۵۵ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

(۱) تجارت با چین	(۲) جاده ابریشم
(۳) لشکرکشی‌ها و جنگ‌ها	(۴) صادرات محصولات کشاورزی به عثمانی

کدام گزینه از معایب حساب‌های سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت محسوب نمی‌شود؟

- (۱) همواره مقدار حداقلی باید در این حساب‌ها باشد تا مشمول بستن قرارداد و دریافت سود گردد.
- (۲) اگر نرخ سود عمومی افزایش یابد، سود این حساب‌ها در حد توافق شده باقی می‌ماند.
- (۳) پول به راحتی در دسترس نیست و باید تا پایان دوره مشخص شده آن را در حساب حفظ کرد.
- (۴) برداشت پول مشمول جریمه از دست رفتن بخشی از سود می‌شود.

مشاوره دانش‌آموزان عزیز به مبحث انواع روش‌های پس‌انداز و سرمایه‌گذاری دقت لازم را داشته باشند که در کنکور اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۳ سؤال ۱۶۰ و اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۴ سؤال ۱۶۰ و کنکور تیرماه ۱۴۰۳ سؤال ۱۵۸ سؤال مطرح شده است. هم‌چنین تفاوت دو نوع حساب سپرده سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت و بلندمدت در بانک هم در امتحان نهایی خردادماه ۱۴۰۳ سؤال ۲۰ مطرح شده است.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۱۴

درس Box

مزایای حساب‌های سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت	معایب حساب‌های سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت
این سپرده‌ها سود بالاتری دریافت می‌کنند.	پول به راحتی در دسترس نیست و باید تا پایان دوره مشخص شده آن را در حساب حفظ کرد. برداشت پول مشمول جریمه از دست رفتن بخشی از سود می‌شود!
نرخ سود این سپرده‌ها تا پایان دوره قرارداد تغییری نمی‌کند.	اگر نرخ سود عمومی افزایش یابد، سود این حساب‌ها در حد توافق شده باقی می‌ماند!
	معمولاً مقدار حداقلی باید در این حساب‌ها باشد تا مشمول بستن قرارداد و دریافت سود گردد.

«همواره مقدار حداقلی باید در این حساب‌ها باشد تا مشمول بستن قرارداد و دریافت سود گردد.» از معایب حساب‌های سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت محسوب نمی‌شود، بلکه معمولاً مقدار حداقلی باید در این حساب‌ها باشد تا مشمول بستن قرارداد و دریافت سود گردد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

چه تعداد از عبارتهای زیر درست است؟

- (الف) حفظ و رشد درآمد شامل فعالیت‌هایی نظیر برنامه‌ریزی مخارج می‌باشد.
- (ب) برخی اقتصاددانان و جامعه‌شناسان معتقدند که گروه زیادی از مردم آرامش و لذت را در استفاده بیشتر از کالاها و حتی به رخ کشیدن آن می‌بینند.
- (ج) ساخت یک جامدادی با استفاده از تکه پارچه‌های قدیمی در منزل، مصداقی از روش‌های مصرف مسئولانه است.
- (د) خرید سهام این امکان را فراهم می‌کند تا افراد با پس‌اندازهای اندک وارد شوند و در کوتاه‌مدت بلافاصله آن را بفروشند.
- ۱ (۱) ۲ (۲) ۳ (۳) ۴ (۴)

مشاوره دانش‌آموزان عزیز به مبحث سهام دقت لازم را داشته باشند که در امتحان نهایی خردادماه ۱۴۰۳ سؤال ۱۹ مطرح شده است و همچنین به مبحث مصرف مسئولانه هم دقت لازم را داشته باشند که مجدداً در امتحان نهایی خردادماه ۱۴۰۳ سؤال ۱۸ مطرح شده است.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس‌های ۱۲، ۱۳ و ۱۴

کارت Box

(الف) به طور کلی در اقتصاد زندگی، سه اتفاق مهم می‌افتد: دخل، حفظ و خرج. دخل یا کسب درآمد شامل فعالیت‌هایی می‌شود که بیشتر افراد برای درآمدزایی و پول درآوردن انجام می‌دهند. خرج کردن، مربوط به حوزه برنامه‌ریزی مخارج و شیوه‌های مصرف است. حفظ و رشد درآمد، شامل فعالیت‌هایی نظیر پس‌انداز و سرمایه‌گذاری است.

(ب) برخی اقتصاددانان و جامعه‌شناسان، از بیماری‌ای به نام مصرف‌گرایی و مخارج تجملی سخن می‌گویند. آن‌ها معتقدند گروه زیادی از مردم آرامش و لذت را در خرج کردن و استفاده بیشتر از کالاها و حتی به رخ کشیدن آن می‌بینند، اما افرادی که چنین روحیه‌ای دارند، معمولاً در زندگی کمتر به آرامش می‌رسند.

(ج) یکی از روش‌های مصرف مسئولانه، روش «ب» است. بهینه مصرف کردن، بازیافت، بازسازی، بازداشتن (از اسراف و زیاده‌روی)، بازتفکر (کالای دیگر)، بازمصرف (استفاده چندباره از کالا) و نه گفتن به خرید چیزهایی که نیاز نداریم و یا مضرند، یافتن راه‌های بهتر، پردازش مجدد و تبدیل یک کالا به کالایی دیگر، کمتر مصرف کردن یا با انرژی کمتر ولی دستاورد بیشتر مصرف کردن، استفاده از چیزی بیش از یک بار، درست کردن چیزی که خراب و یا از کار افتاده است، همه از موارد روش «ب» به شمار می‌روند.

(د) خرید سهام شرکت‌های مختلف گزینه‌ای برای سرمایه‌گذاری می‌باشد. خرید سهام نوعی شریک شدن در مالکیت یک شرکت است. با خرید سهام، در داشتن یک شرکت با دیگران شریک می‌شویم. در این صورت سود شرکت به نسبت سهامان به ما تعلق می‌گیرد و البته اگر شرکت متحمل ضرر هم بشود، در آن شریکیم. لازم است توجه کنیم که سهام‌داری معمولاً در خرید و فروش فرایندی دارد که اجازه نمی‌دهد با پس‌اندازهای اندک وارد آن شویم و در کوتاه‌مدت بلافاصله بتوانیم آن را بفروشیم، ولی می‌توان پس‌اندازهای بزرگ‌تر را برای میان‌مدت یا بلندمدت وارد این نوع سرمایه‌گذاری کرد.

نکته

(الف) بودجه‌ها از دو بخش درآمدها و هزینه‌ها تشکیل می‌شوند و برای این‌که بتوانیم درآمد را رشد دهیم و آن را حفظ کنیم، باید بتوانیم پس‌انداز و سرمایه‌گذاری کنیم.

(ج) ساخت جامدادی با استفاده از تکه‌پارچه‌های قدیمی در منزل، از نوع تبدیل یک کالا به کالای دیگر یکی از موارد روش «ب» در مصرف مسئولانه است.

(د) سود سرمایه‌گذاری در سهام معمولاً از سپرده‌گذاری بلندمدت در بانک هم بیشتر است، اما قطعی نیست.

بررسی عبارات:

پاسخ خیلی تشریحی

- (الف) نادرست؛ حفظ و رشد درآمد شامل فعالیت‌هایی نظیر پس‌انداز و سرمایه‌گذاری است، نه برنامه‌ریزی مخارج.
- (ب) درست؛ برخی اقتصاددانان و جامعه‌شناسان معتقدند که گروه زیادی از مردم آرامش و لذت را در استفاده بیشتر از کالاها و حتی به رخ کشیدن آن می‌بینند.
- (ج) درست؛ ساخت یک جامدادی با استفاده از تکه‌پارچه‌های قدیمی در منزل، مصداقی از روش‌های مصرف مسئولانه است.
- (د) نادرست؛ در خرید سهام افراد نمی‌توانند با پس‌اندازهای اندک وارد شوند و در کوتاه‌مدت بلافاصله آن را بفروشند.

۹۰ با توجه به اطلاعات مندرج در جدول زیر:

کالا	سال ۲۰۲۳ م.		سال ۲۰۲۲ م.		سال ۲۰۲۱ م. (سال پایه)	
	مقدار (q)	قیمت (p)	مقدار (q)	قیمت (p)	مقدار (q)	قیمت (p)
A	۲۵	۲۰۰	۵۰	۱۰۰	۱۵	۱۵۰
B	۳۰	۱۰۰	۲۰	۱۵۰	۶۰	۳۰۰

مشاوره دانش‌آموزان عزیز به مسائل مربوط به GDP دقت لازم را داشته باشند که در کنکور اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۳ سؤال ۱۵۷ و اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۴ سؤال ۱۵۷ به عنوان سؤال مطرح شده است.

الف) GDP به قیمت جاری در سال ۲۰۲۳ کدام است؟

ب) GDP به قیمت ثابت در سال ۲۰۲۲ کدام است؟

(۲) الف (۱۲,۰۰۰ / ب) ۸,۰۰۰

(۱) الف (۸,۰۰۰ / ب) ۱۲,۵۰۰

(۴) الف (۸,۰۰۰ / ب) ۱۳,۵۰۰

(۳) الف (۱۲,۰۰۰ / ب) ۱۳,۰۰۰

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۱۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) برای محاسبه GDP اسمی (جاری) در سال ۲۰۲۳، باید مقادیر و قیمت کالاها را در سال ۲۰۲۳ ضرب و حاصل ضرب‌ها را جمع کنیم:

$$(200 \times 25) + (100 \times 30) = 5,000 + 3,000 = 8,000 \quad \text{((۲) و (۳))}$$

ب) برای محاسبه GDP واقعی (به قیمت ثابت) مقادیر کالا از سال ۲۰۲۲ انتخاب می‌شود، ولی قیمت‌ها از سال پایه (سال ۲۰۲۱):

$$(50 \times 150) + (20 \times 300) = 7,500 + 6,000 = 13,500 \quad \text{((۱) رد گزینه)}$$

دانش‌آموزان عزیز اگر صورت سؤال، سال پایه را مشخص نکرده بود، همیشه اولین سال، سال پایه است.

تیزبازی